

DIN PUBLICATIILE REVISTEI ȚARA NOUĂ.— No. 4.

~~4362/1057~~

DISCURSURI
PEDAGOGICE

ALE DOMNULUI

D. A. STURDZA

MINISTRU AL INSTRUCȚIEI ȘI CULTELOR

O. Ghisbu

EX LIBRIS
ONIS FER CHIBU
CLUJ-SIBIU

BUCUREȘTI
TIPOGRAFIA CURȚEI REGALE, F. GÖBL FIII
12, PASAGIUL ROMÂN, 12.

1887.

Biblioteca Universitară
"Carol I" București
Cota..... 25 710

210

B. C. U. "Carol I" - București

C202001928

2610
~~Fond special~~

DISCURSURI PEDAGOGICE

ALE

DOMNULUI D. A. STURDZA

MINISTRU AL INSTRUCȚIEI ȘI CULTELOR

De la 2 Februarie 1885 de când d-nul D. A. Sturdza a trecut la ministerul școalelor și al bisericei, a ținut o sumă de cuvântări cu ocaziunea împărțirii de premii la deosebite școale din țară, a sfințirii de biserici, a inaugurării de localuri de școale, ori de drumuri de fer, cuvântări în care D-sa a preserat neconținut cele mai de căpitenie principii ale pedagogiei, din respândirea cărora pare să-și fi făcut o datorie sfântă. Aceasta este cauza, că adunând aici la un loc mai multe cuvântări ce nu sunt toate școlare le-am numit totuși pedagogice.

La numirea această precum și la republicarea discursurilor acestora bisericesci și de școale ne-a îndemnat mai ales faptul, că d-l Sturdza este cel d'ântăi, care de la înălțimea pozițiunei sale a agitat statornic în țară, mult părăsita cestiune a educației morale și naționale. În fie-care din cuvântările ce vom aduce mai la vale se oglindesc îndemnul la îndeplinirea datoriei, respec-

tarea muncii oneste, iubirea ordinii, ținerea disciplinei, sfătuirea la iubirea adevărului, a cărții, a punctualității, iubirea de țară, și alte atâtea daruri ce alcătuiesc virtuțile omului de omenie, și a cetățeanului în inima căruia e neclintit sentimentul onoarei și dragostea caldă a patriei.

Eată acele vorbiri :

În ziua de 29 Iunie 1885, cu ocazia distribuirii premiilor la elevii școlilor secundare și primare din București, în sala Senatului, d-l D. A. Sturdza răspunde la discursul d-lui delegat Șaicaru, membru al consiliului permanent al instrucției, următoarele :

Domnule delegat ¹⁾

În fie-care an o serbare comună intrunesc pe copii și pe părinți, pe școlari și pe învățători, pe corpul profesorilor și pe guvern.

Această serbare nu este o festivitate esterieară, o reprezentațiune teatrală, unde dăm aliment vanității omenești, atât de periculoasă mai ales pentru tinerime, fiind-că ea e mama a două vicii : a neadevărului și a invidiei.

Distribuțiunea premiilor din contra are un alt scop : acela de a arata în mod pipăit și celor ce sunt în școală și celor cari nu aparțin ei unitatea întregului învățământ în ideea comună care îl strebate.

Ea este legământul dintre școală și părinți, cari văd cum copiii lor în esamene se întăresc în fie-care an mai mult, în a espune în mod cuviincios, dinaintea unui public mai numeros, cu siguranță și modestie, ceea ce în adevăr știu.

Premiile ce se dau școlarilor la această ocaziune nu sunt, semne de recunoștință pentru că ei au învățat și s'au purtat bine în cursul anului. Silința la învățătură, obiceiul unei pur-

¹⁾ Vezi *Monit. ofic.* No 71, din 2 Iulie 1885.

tări bune sunt datorii naturale ale copiilor. Pentru că ei le indeplinesc, nu li se datorește nimic nici de părinți, nici de profesorii lor, nici de Stat. Premiile ce au să se împartă astăzi nu sunt alta de cât semne de iubire ale școalei către elevi, semne cari să aducă aminte tuturor, și celor ce le primesc și celor ce le dau, că numai prin școală ne putem prepara pentru menirea noastră ca oameni și ca cetățeni.

Aceste premii trebuie să amintească tot-d'a-una școlărilor, profesorilor și părinților adagiul strebunilor noștri—*non scholae sed vitae discimus*—invățăm nu pentru a fi lăudați, ci pentru a deveni oameni cât se poate mai perfecți și cât se poate mai apti a trăi și a lucra bine în lume.

De aceea și cu toții trebuie să considerăm școala ca un templu sacru, de care nimic rău să nu se atingă și în care copiii noștri, din frageda lor vârstă și până în anii maturității, să nu vadă, să nu învețe de cât ceea ce e bun și de folos sufletului și trupului.

Inchiptuirea că în școală trebuie să se învețe, cum zicem obicinit, numai carte e eronată, căci cartea multă neaședată pe fundament moral nu are valoare.

Pe lângă învățatură și prin învățatură școala este tot-o-dată locul unde ne exercităm și ne întărim în virtuți, pentru ca să nu ne mai lăsăm de dânezele când intrăm în viață cu toate vârlurile ei protivnice și ademenitoare.

Nimic de ceea ce se petrece în școală nu trebuie deci să ne fie indiferent. Cel mai mic lucru are importanța sa. Fie-care din noi scim cum o deprindere rea din copilărie, urmărită în junete, trage dupe sine consecinți și rezultate deplorabile și dăunătoare vieții particulare ca și celei publice.

Cred că din acest punct de vedere e bine pentru toți ca într'un moment atât de solemn să ne reamintim trei cerinți absolute ce suntem în drept a face școalei, și fără de care o cultură adevărată e imposibilă și un învățământ serios nu poate să se întemeze.

Ordo est anima rerum ziceau Romanii. Această sentință ar putea să fie înscrisă pe fie-care edificiu școlar. Ordinea e ân-

tăia cerință ce se adresează profesorilor ca și scolarilor, ântăiul esercițiu spre practicarea virtuței.

Fără de ordine se perde un timp precios, care nu se mai întoarce înapoi. În anii scoalei aceasta e de o însemnătate capitală, căci atunci omul se găsește într-o dezvoltare continuă fizică, intelectuală și morală, în care săriturile și omisiunile produc lacune, ce nu se mai pot umplea nici o-dată.

Ordinea însă trebuie să meargă de la lucrurile materiale cele mai mici până la cerințele morale cele mai înalte. Din ordine naște obiceiul celor bune. Ea este o picătură de ploaie, care roade piatra cea mai tare. Prin obiceiul ordinii dăm elevilor noștri puțința ca cu încetul să izbutească a se stăpâni pe sine, ca trupul să se supună spiritului, poftele cerințelor și legilor morale.

Ordinea începe cu trupul. Curățenia trupului și a vestmintelor înlăturează multe infirmități și debilități cari aduc o pedică reală pentru a propăși învățământul.

Intrarea și eșirea punctuale a tuturilor în și din clasă ne învață a nu repune mâne ceea-ce trebuie făcut astăzi, a face ca toate acțiunile noastre să fie tot-d'a-una depline ear nu ciuntite, a ne respecta mutualminte orele de muncă. Un scolar neregulat perturbază pe toți cei-l-alți, căci distrage atențiunea lor de la datorie.

Ear atențiunea prin care esercităm puterea voinței noastre nu produce numai un efect asupra învățământului, ci este și un esercițiu salutar pentru întărirea caracterului.

Când ordinea intră în obiceiurile de toate zilele, ascultarea datorită regulamentelor școlare și profesorului devine ușoară, căci scolarul simte că ea este o necesitate absolută pentru dânsul însuși. Ear unde domnesce ordinea, domnesce și activitatea cu tendința ei spre cele bune. Unde există această activitate, de acolo de sigur a fugit lenea cu toate deprinderile ei cele rele, cu toate consecințele ei vătămătoare caracterului omenesc.

Cu un cuvânt ordinea este alfa și omega a unei școli, care trebuie să dea roade bune, să formeze generațiuni pătrunse de ideea binelui, oțelite în virtute. Și numai asemenea generați-

uni sunt in stare a lucra cu spor și cu priință pentru patrie.

A infrânge ordinea scolară e dar un mare păcat, atât pentru elevi, cât și pentru profesori. Invătătorii mai ales trebuie aci, ca și in modul lor de a trăi, să cugete că ei trebuie să fie d'inaintea elevilor esemplul viu a tot ce este bun, căci atunci și disciplina scolară se reazemă pe unica ei basă solidă, pe respect și pe iubire. Nici o dată ei nu pot face prea mult in această privință.

Părinții și profesorii trebuie să evite in mod absolut ori-ce preteste prin cari s'ar produce o nerespectare a ordinii scolare. Asemenea preteste s'gudue educațiunea și autoritatea scolei in bazele ei cele mai intime, căci clatină a doua cerință capitală ce se adresează scoalei, cultul adevărului.

Am nevoie să espun d'inaintea D-voastră de ce iubirea adevărului și făptuirea lui sunt nedespărțite de școală? La ce tinde toată știința omenească, de nu la căutarea și aflarea adevărului? Dacă aceasta nu devine o deprindere, o a doua natură, cum vom putea păși in investigațiunile noastre cu siguranță; căci obiceiul minciunei ușor se transportă pe tot câmpul activității omenești și ajunge a domina ast-fel pe om in cât el singur crede că minciuna e adevărul.

Aci mai mult de cât ori unde se poate pipăi legătura intimă care esistă între învățatură și purtarea morală. Unde esistă minciuna se introduce un element eronat in calcule și investigațiuni, spiritul devine sucit și el caută soluțiuni nenaturale, nelogice, fiind-că din capul locului este abătut de la adevăr, de la realitate.

Și in această sferă de acțiune nu trebuie să nesocotim nimic. Cel mai mic neadevăr își are urmări necalculabile. Adevărul etern își resbună cumplit in contra omului care îi intoarce spatele, fie chiar in glumă.

Un copil din lene nu vine la școală; mai bine este să 'și spuie greșala de cât să găsească un pretest pe care consciința lui proprie îl condamnă. Dar dacă aceasta este rău pentru copil, cu atât mai rău este când părinții lor s'ar incerca a acoperi pe copii cu asemenea preteste mincinoase. Ce să spun despre profesorii carii ar iscodi motive pentru a se putea ab-

senta de la școală, carii s'ar face că cred că au dreptul la absențe și carii pentru a se impregmii și mai tare, dupe a lor părere, ar căuta a face pe elevi să creadă că și ei au dreptul de a se absenta? Minciuna este unită aci cu desordinea.

Resultatele însă sunt fatale, căci din ziua in care aceste două vicii se stabilesc in școală, putem zice că școală nu mai există. Profesorul care nu vine regulat la școală, care perde ore de prelegeri, mai înainte de toate își perde prestigiul, dar el face tot-d'o-dată pe scolar să creadă că orele cari îi rămân sunt suficiente pentru a-i espune toată materia ce este a se preda, prin urmare că munca și silința pot da pasul fără nici un pericol plăcerii sau lenei care imediat fac erupțiune cu tot cortegiul lor de rele obiceiuri. Dar când profesorul ar merge și mai departe a face din absențe regula vieții lui, sau când obiceiul odată luat s'ar impinge încă mai departe?

A fugi de adevăr și a se deda minciunii este iarăși un mare păcat in contra școalei și trebuie ca acolo unde el ar fi înrădăcinat să fie desrădăcinat.

A treia cerință ce suntem in drept a face școalei este ca ea să cultive și să întărească in școlari simțimântul datoriei ca om și ca cetățean. Respectul ordinei și a adevărului ușor conduce la acest țel.

Ori in ce țară am trăi, ori cărui popor am aparține, in oricare cerc al activității omenești ne-am afla, datoria e nedespărțită de noi, ea ne incungioară cu niște cercuri numeroase, cari se ating intre dênsele formând o mare tărie. Unde însă indeplinirea datoriei poate mai ușor a se învăța și practica de cât in școală? De timpuriu și pe nesimțite datoria devine plăcerea cea mai mare, căci in indeplinirea ei găsim pacea și liniștea sufletească.

Datoria face ca școala să devie centrul activității profesorilor și a școlarilor.

Puncturile unghiulare ale edificiului școlar sunt deci ordinea, adevărul și datoria. Cugetați fie-care din D-voastră la consecințele virtuților acestora, precum și la consecințele viciilor ce le sunt opuse.

Generațiunile conduse de simțimântul profund al ordinei,

al adevărului și al datoriei vor fi tari, energice, nu numai pline de dorința binelui, ci având certitudinea de a-l face. Munca lor e cu spor, căci ea se desvoltă cu o siguranță matematică.

Adevărul e unul și ordinea întărește pașii făcuți în simțimântul și cunoștința adevărului. Minciuna trage după sine diversitatea, desordinea șovăește când într'o parte când în alta. Dar cine se socoate liber de datorie, și-a pierdut cărarea în lume. Cine își ia de călăuză minciuna, desordinea și nesocotirea datoriei sale nu poate merge de cât slăbind; ear o generațiune dedată lor e incapabilă de fapte sănătoase, fapte mari și generoase.

Mai ales noi, popor mic și într'o pozițiune geografică grea, avem nevoie de caractere oțelite în cunoștința, în admirațiunea și în practicarea virtuților, pentru a nu slăbi nici d'inaintea amenințărilor, nici d'inaintea ademenirilor, pentru a păși cu siguranță în desvoltarea noastră culturală.

Fără practica virtuților nu poate esista un învățământ serios căci țelul acestuia este a aduce pe om cât mai aproape posibil de perfecțiunea dumnezească; ear aceasta fără virtuți nu esistă.

Acelora cari li se adresează în întâia linie datoria de a apuca această cale sunt părinții și profesorii. Să căutăm să dăm copiilor noștri și în aceasta esemplul cel bun. Să fim severi cu ei pentru a nu-i lăsa să alunece pe poteci lăturalnice; dar mai înainte de toate să fim severi cu noi înșine și să păstrăm întipărit în mintea noastră adagiul amintit :

Non scholae sed vitae discimus.

Elevi! Nu căpătați premii pentru că ați învățat, ci le căpătați ca o imboldire că vă veți pune toate silințele de a deveni oameni buni, virtuoși și laborioși, neabătuți de la calea adevărului și a datoriei.

Esemple vii avem în Suveranii noștri, căci iubesc și proteg școala și tot ce ține de ea. Trăiască dar Regele și Regina.

A doua zi, la 30 Iunie 1885, tot cu ocazia distribuirii

premiilor, dar cătră elevele școalelor din Bucuresci, și tot in sala Senatului, pronunță d-l Ministru al școalelor și al bisericei cuvântarea de mai jos : 1).

La distribuțiunea premiilor de ieri indicam ca petre fundamentale ale edificiului scolar : ordinea, cultul adevărului, in-deplinirea datoriei.

Astăzi cred de datoriu a accentua a patra condițiune de prosperare a scoalei, desvoltarea și întărirea simțimentului religios ca basa vieței morale.

Sfera principală a activității femeesci va rămâne tot-d'a-una, prin ênsăși natura lucrurilor, familia. Aci femeea va avea tot-d'a-una, fie ca mamă, fie ca soră, fie ca învățătoare, o influență predominantă cu atât mai puternică cu cât ea se exercitează pe nesimțite asupra copiilor din cea mai fragedă tineretă, atunci când inima și simțirile sunt mai mlădi-oase, când se așează in inimile noastre germinale a tot ce se desvoltă in urmă. De aci rezultă că partea morală a educațiunei femeesci trebuie să fie obiectul unei atențiuni cu totul deosebite. Nu doară că in scoalele de băeți ea ar putea lipsi sau ar putea fi tratată cu mai mare ușurință : dar rele sociale mai profunde și mai greu de tămăduit se așează când partea morală a educațiunei femeesci devine mai slabă. Să nu uităm că femeea, prin blândeta ce i este proprie, este ângerul cel bun al societăței omenesci care necontentit atrage pe calea idealului și a binelui.

Educațiunea morală însă își are basa și sprijinul ei cel mai sigur in religiunea creștinească. Nu numai că preceptele morale ale evangheliei sunt preceptele cele mai pure și mai inalte ce au fost puse vre o-dată d'inaintea noastră ca datorii neîn-lăturabile ale perfecțiunei omenesci, dar femeea nu trebuie să uite că numai evangelia și numai prin evangalie ea a fost ridicată in societatea omenească din o situațiune inferioară la acea pozițiune egală, care se deosibesce de sfera de activitate a bărbaților numai prin ênsăși firea lucrurilor.

1) Veđi *Monitorul Oficial* No. 72, din 3 Iulie 1885.

Aci, ca in toate, scoala nu trebuie să vie numai cu vorbe invătate pe de rost, ci cu fapte. Faptele cele bune încep din casa părintească, acolo le vedem, le sorbim in noi ca nutrientul de toate zilele, scoala trebuie să le exerciteze cu neobosire. Când copilul vede că traiul onest și prob al părinților este și traiul școlii și se răspândește de învățatori asupra mulțimei școlarii, atunci o putere neinvincibilă îl coprinde pentru a-l susține pe calea cea dreaptă. Părinții și învățătorii să nu uite nici o dată că esemplul lor in bine ori in rău e decisiv; la fete încă mai mult de cât la băieți.

Păstrând ordinea și disciplina, iubind și practicând adevărul, indeplinind cu sfințenie datoria, dezvoltând simțimentele religioase și morale, școlile de fete vor așeza educațiunea femească in România pe bazele cele mai solide pentru ca virtuțile in toată puterea lor să fie tot-d'a-una nedespărțite de femeea română.

Nu am nevoie să vă arăt esemplul dat de sus unde virtuțile casnice, bunătatea inimei, frăgesimea simțimentelor inalte, activitatea neobosită, sunt unite cu un talent care incoronează totul ca un har ceresc.

Urmați esemplul dat de Regina Elisaveta spre care cu toții și mai ales femeile române, trebuie să privească cu o adevărată mândrie sufletească.

Ferice țara unde cetățenii pot să se bucure in toată sinceritatea inimei de Suveranii lor și unde, din convicțiune profundă, pot ura ca noi Români:

Să trăiască Regele Carol și Regina Elisaveta.

Cu ocazia împărțirii premiilor, la conservatorul de muzică din București, in ziua de 20 Iunie 1885, d-nul D. A. Sturdza a respuns, la discursul rostit de d-nul C. I. Stăncescu cuvintele ce urmează: ¹⁾

Ori și cine doresce ridicarea culturii naționale trebuie să

¹⁾ Veți *Monitorul Oficial* No. 74, din 5 Iulie 1885.

dorească ca conservatoriile noastre să facă pe fie-care an progrese solide, căci ele ocupă un loc important in intregul sistem al învățămîntului public.

Pe lângă dezvoltarea artei dramatice, chemarea lor principală este a ne iniția in înțelegerea muzicii, a acelei arte care răpesc inimele și spiritele spre regiuni mai inalte. Inchipuirea populară zice că ângerii se unesc in cer pentru a cânta și lăuda pe Dumnezeu. Această inchipuire arată ce preț pune poporul pe arta musicală, care este espresiunea cea mai pură și tot-d'odată cea mai puternică a simțimentelor noastre interne. In arhitectură, in pictură, sculptură avem d'inaintea noastră încă lucruri omenesci pe care le idealisăm. Când auđim însă o simfonie a lui *Beethoven* adese ori ne simțim transportați in afară de cercul vieții pămîntesci spre sfere cu totul ideale. Importanța scoalelor de muzică, și când se pronunță numele de scoală, de la sine trebuie să urmeze și complimentul ei: progresul; importanța școalelor de muzică e mare.

A face ca muzica să pătrundă cât mai mult in cercurile societății noastre prin practicarea ei, este una din țintele conservatorului. Ea se indeplinesce prin putința ce fie-care are a învăța un instrument chiar pentru plăcerea sa personală.

A face ca să cunoașcem și să ne bucurăm sufletesce de opurile geniilor musicale este o a doua țintă. Ea nu poate fi atinsă de cât prin crearea unei orchestre și a unui cor stabil in stare de a reproduce poemele musicale cele mari.

A face ca talentele ce există la noi să se poată desvolta in mod sănătos și normal, pentru a ajunge la perfecțiunea cea mai mare, fie in esecutare, fie in compunere, este a treia țintă.

Sper că patria noastră, care prin voință și muncă, a pășit cu pași repeđi inainte, va completa și in această parte a culturai ceea-ce-i lipsesce, pentru a ajunge ast-fel la o dezvoltare armonioasă in toate ramurile omenesci. Speranța mea e certitudinea când avem in capul națiunei pe Suveranul nostru înțelept și iubitor al binelui. De aceea și numele lor să resune aci ca pretutindeni, aci mai mult încă, unde e vorba de cultura națiunei.

La distribuirea de premii elevelor asilului „Elena Doamna“, in 1 Iulie 1885, d-l Sturdza răspunde la cuvântul d-lui Dr. Barbu Constantinescu cele ce urmează :¹⁾

Domnule Profesor,

Școala asilului *Elena Doamna* ocupă in învățământ un loc important. Nu laudele trebuie însă ca să fie țelul conducătorilor ei, ci îmbunătățirea ei crescândă.

Precum omul și societatea omenească nu poate sta pe loc fără a da inapoi, asemenea și școala. Pentru a fi in adevăr bună, ea trebuie să lucreze cu o continuitate neinteruptă a deveni tot mai bună. Chiar cerințele culturei, care pășese tot inainte spre indeplinirea unui bine ideal, cere aceasta.

Acei cari in școală au datoria a lucra pentru a face ca ea să prospereze sunt învățătorii in prima linie.

Progresul școlii atârnă de nisce premise foarte simple și naturale, dar indeplinirea lor e absolut necesară pentru a nu da inapoi.

Învățătorul trebuie să aibă mai inainte de toate iubire către școală, școala să nu'i fie o povară. Școala să 'i fie însesși viața sa, pentru a face ca și școlarul să nu trăiască de cât in școală și pentru ea. Iubirea către școală are însă fundamentul ei in simțimintele religioase, morale și pioase ale învățătorului, căci acestea îl înzestrează cu acea răbdare plină de bunătate și de blândețe, cu acea înțelepciune, fără de care școala nu poate fi condusă. Iubirea învățătorului către școală se arată nu numai in punctualitatea cu care el apare la cursuri, dar și in prepararea zilnică a acestora, precum și in îmbunătățirea lor in decursul anilor.

Când școlarul scie că profesorul se sue pe catedră, atunci când orologiul sună minuta regulamentară, și el vine pe bancă fără greutate, făcându-și pentru întreaga viață din datorie un obicei.

¹⁾ Veți *Monitorul Oficial* No. 77, din 9 Iulie 1885.

Când învățătorul prin studiu constant dominează materia ce predă, el află căile cele mai bune și mai lesnicioase de a o explica școlarilor și aceștia învață mai iute și mai cu temei, fiind-că înțeleg și pricep ceea ce li se spune, fiindcă înțelegând și pricepând ei cugetă la ceea ce învață.

Învățământul în toate clasele trebuie să ajungă a pune în mișcare inteligența și cugetarea, să descepte interesul cel mai viu al școlarilor. Atunci ajungem a îndeplini de o dată două scopuri ale școlii — învățământul și educațiunea.

Precum atragem atențiunea școlarilor în clasele inferioare prin o metodă bine aplicată, bine cugetată, bine preparată, tot asemenea trebuie ca și în clasele superioare participarea tuturor școlarilor să fie un us constant al școlii, căci avem de datorie a lumina și a educa *nu pe unii, ci pe toți*.

Firesce că pentru aceasta se cere ca învățătorii să 'și dea o mai mare osteneală. Dar care mai mare recompensă poate să capete cine-va de cât recunoștința a rënduri și rënduri de generațiuni, cărora li s'a dat putință de a deveni oameni onești și probi, laborioși și cugetători, virtoși în toate căile activității lor?

De aceea asilul *Elena* are aci un rol însemnat, căci o parte din educațiunea fetelor noastre e pusă în mâinile lui.

Datoria e cu atât mai mare ca corpul profesoral al acestui institut, să fie la nivelul cerințelor celor mai mari, cu cât el stă sub nemijlocitul patronagiu al M. S. Reginei. Și ce a fost și ce este Majestatea Sa pentru Asil, aceasta o știu și profesoarele și elevele.

Sub ochii Augustei noastre Suverane lucrați la perfecționarea educațiunii naționale.

Avem cu toții credința că veți merge înainte și că fie-care an va constata un progres sigur și real.

La această serbare ca la toate să zicem din toată inima și din tot sufletul :

Să trăească MM. LL. Regele Carol și Regina Elisaveta.

In anul 1885 Septemvre 1, se instalară liceile Sf. Sava

și Matei-Basarab din București în localurile lor proprii, reconstruite: cel întâi în strada Diaconeselor cel de al doilea în Lucaci, și prevădute cu toate materialele didactice necesare unei școli secundare. După sfințirea apei, d-l Sturza inaugurează redeschiderea cursurilor liceului Sf. Sava prin vorbirea aceasta: ¹⁾.

Domnilor,

Solemnitatea de azi are o însemnătate deosebită pentru școlile noastre.

Instalăm în mod definitiv și complet în propriul său local pe cel mai vechiu liceu din țară.

Reminiscențe scumpe inimelor noastre se leagă de liceul Sf. Sava, în care a răsunat puternic și pătrunzător vocea acelor bărbați, cari în secolul present au fost creatorii școlilor noastre și regeneratorii națiunii. Dar cei mai în vârstă dintre noi își aduc tot-de-odată încă bine aminte de vechiul local strimț și insuficient, de dotațiunea necompletă a școlii. În mijlocul transformării prin care trece capitala țării, acest local, leagănul liceului, a dispărut și de atunci liceul a fost supus un șir de ani la emigrațiuni continue, care împedicau mersul lui regulat și făceau încă mai simțită disproporțiunea dintre cerințele actuale ale învățământului și realitatea.

O casă mică și neîncăpătoare, cu camere adese ori obscure și nesănătoase, în care elevii stau înghesuți unul lângă altul și erau incomodați de vuetul stradei, o curte restrânsă care punea pe elevi în necesitate de a petrece în afară din incinta școlii momentele de recreare, eată starea localului care s'a părăsit.

Intrați astăzi în propriul d-voastră edificiu.

El se ridică, inundat de aer și de lumină, în înseși curtea lui, unde profesorii și elevii au loc suficient pentru mișcare

¹⁾ Vezi *Monit. Oficial* No. 122, din 4 Septembrie 1885.

fără a fi neliniștiți și distrași din afară. În lăuntru veți afla săli de clasă sănătoase, spațioase și luminoase și un mobilier nou și suficient. Liceul este dotat cu colecțiunile și laboratoarele necesare pentru științele fizice și naturale, o sală de desemn va da puțință fie-cărui elev de a cultiva talentul și gustul său pentru arte, și o hală pentru exercițiile gimnastice va contribui la dezvoltarea sănătoasă a trupului, o bibliotecă bine chibzuită este destinată a da profesorilor mijloacele de a se perfecționa ei însuși în știința și în metoda învățământului.

Doresc ca cu toți, profesorii și școlarii, să intrați în edificiu cu respect și iubire, și să aduceți în lăuntru lui, profesorii: un devotament nemărginit către cea mai frumoasă din chemările cetățenești, acea de a crește pentru patrie generațiuni vi-guroase, bărbați de bine și de caracter, cetățeni luminați și muncitori; ear școlarii: un zel entusiast pentru învățatori, o decisiune fermă și nestrămutată a și cultiva mintea și inima.

Țelul nu este greu de ajuns.

Prin ordinea și disciplina ce fie-care profesor va ști să ție în clasa sa, și căria fie-care școlar se va supune cu bucurie, timpul cel prețios, care fuge continuu fără a se reinturna vre o dată, va fi întrebuințat în toată întregimea lui la dezvoltarea și cultura elevilor. Predarea regulată și metodică a cursurilor de către profesori va ține atențiunea școlarilor ținută asupra diferitelor materii ale învățământului și va înlesni priceperea și memorarea lor pătrunzătoare. Cultul binelui și al frumosului, al adevărului și al virtuței, practicat zilnic prin îndeplinirea cu sfințenie de către toți, mari și mici, a datorii lor, va pătrunde de la profesori la elevi și va forma în școală o atmosferă, în care cu înțeleală vom vedea ridicându-se tot mai sus nivelul moral și științific al școalei și al întregii noastre societăți.

Să avem tot-d'a-una d'inaintea ochilor noștri și în conștiința noastră, că scoalele secundare formează profesorii și servă de exemplu celorlalte școale, cari sunt toate menite a forma caracterele, a întări virtuțile, a crește oamenii muncitori și cetățeni onești, devotați Patriei și Regelui.

Să nu uităm că tăria Regatului Român stă în unirea tuturilor

cetățenilor lui într'un singur gând și într'o singură cugetare, aceea de a'l consolida și de a'l întări prin respectul ce lumea civilisată va avea de cultura noastră morală și intelectuală.

Să intrăm în noua școală strigând din toată inima : Să trăiască România ! Să trăiască M. M. L. L. Regele și Regina și Augusta noastră Dinastie !

Asemenea la 1 Septemvré și tot după sfințirea apei la liceul Mateiu Basarab, d-l ministru ținu și acolo discursul acestălalt :

Domnilor,

O inuovită serbare școlară fac din ziua de 1 Septemvre 1885 o zi memorabile în analele instrucțiunii publice ale regatului. Cele două licee ale capitalei intră în propriile lor edificii.

Sunt numai câte-va momente cari mă despart de solemnitatea de la liceul S-tul Sava. Vin aci ca să predau corpului profesoral al liceului Mateiu-Basarab localul destinat acestui institut.

Când voința M. S. Regelui și încrederea Parlamentului m'au chemat în capul instrucțiunii publice, ântăia mea cugetare a fost țintită asupra stărei deplorabile a localurilor școlastice. Liceele capitalei nu făceau excepțiune; din contra, ele reprezentau o stare de lucruri care nu se mai putea tolera, fiind-că dura spre dauna unei dezvoltări sănătoase a învățământului nostru.

Adagiul *mens sana in corpore sano* nu se aplică numai la om ca persoană, ci tot atât de mult și la instituțiunea școlară atât de strâns legată cu viața fie-cărui. Precum o minte bine echilibrată într'un corp sănătos este idealul la care tinde perfecționarea noastră individuale, asemenea și idealul ce ne propunem în învățământ se poate atinge numai cu un local

= Coleco 1928 =

de școală bine condiționat și bine inzestrat, populat cu profesori și cu școlari zeloși și muncitori.

Preparați în școlile primare cu noțiuni elementare ale citirei, ale scrierei și ale cunoștinței numerilor, intrăm în gimnasiu și licee în momentul dezvoltării trupului și a minții, în momentul în care din viața copilărească trecem la maturitate și în care puterile trupesci cresc d'împreună cu inteligența, cu judecata, cu simțimintele morale. Aci învățăm ceea ce ar numi strămoșii noștri *ars vivendi*, arta de a trăi ca oamenii înțelepți în toată puterea cuvântului. Gimnasiul și liceul sunt hotărâtoare pentru întreaga noastră viață. Deprinderile ce am luat într'ensele ne însoțesc în tot timpul și peste tot locul. Frecventarea regulată și neîntreruptă a școlii, ținuta modestă și cuviincioasă precum și purtarea cea bună în lăuntrul școlii ca și cea din afară, atențiunea neobosită pentru a înțelege și a-și grava în memorie materiile ce se predau, zelul și entuziasmul pentru învățământ, de care trebuie să fie însoții școlarii, obiceiul acestora de a considera datorii ce i leagă de școală ca țelul unic și constant al activității lor, toate aceste au o importanță mare pentru viitorul unei țări. Când aceste deprinderi se înrădăcinează de timpuriu și cu tărie în inima junimei în școală și prin școală, omul revine înarmat cu puterea morală necesară pentru a se menține pe calea virtuții și a datoriei, pentru a nu pierde nici o dată din vedere scopul înalt al vieții omenesci, care e perfecționarea continuă a întregii noastre ființe.

Aveți, D-lor profesori, un țel mare și frumos d'inaintea D-voastră. Datoria Statului era de a vă da mijloacele și puțința de a vă îndeplini cu succes datoria ce solemn ați contractat în fața prezentului și a viitorului.

Luăți, profesori și elevi, posesiune de acest local și transportați într'ensul spiritul de iubire către știință, către muncă, către virtuți, către Patrie și către Rege. Faceți ca activitatea D-voastră din această școală să producă roade insutite și înmiite spre gloria și întărirea României!

Să intrăm în noul edificiu cu strigătul, care tot-d'a-una să răsună puternic în inimile noastre: Să trăiască România! Să

trăiască Auguștii noștri Suverani, M. M. L. L. Regele și Regina și Dinastia noastră!

La serbarea inaugurării liceului din Botoșani, ce a avut loc în 3 Septembrie 1885, d-l Ministru al instrucției și cultelor, după sfințirea apei a răspuns la mai multe discursuri cu cuvintele acestea: ¹⁾

Domnilor profesori,

Serbarea de astăzi, cu drept cuvânt, este o bucurie mare pentru toți câți ne aflăm aci.

Instalarea unei școli, și mai ales a unui liceu este un fapt important, care privesce prezentul, dar care e tot-o dată o peatră unghiulară în edificiul ce înălțăm pentru consolidarea viitorului patriei noastre.

Cred că nu e de prisos să ne dăm seama cu această ocaziune solemnă de semnificarea liceului în organismul vieții Statului.

Școalele sunt peste tot locul viitorul națiunii. Nicăeri nu se aplică poate mai bine de cât la școală zicătoarea populară: *cum ți-ei așterne așa te vei culca.*

Pe școală e fundată educațiunea națională. Dar și școala își are rădăcina ei în tăria și virtutea familiei. Părinții buni și conștiincioși cresc de regulă copii cari le seamănă lor. Lucrul e natural, căci impresiunile copilăriei sunt cele mai puternice în om. Copilul e numai observațiune. El e ca un burete care absoarbe tot lichidul în mijlocul căruia e pus. Copilul e deschis pentru a primi într-însul tot ce e bun ca și tot ce e rău. Când el învață în fie-care zi a venera în părinții sei—frica lui Dumnezeu, iubirea datoriei, respectul aproapelui seu, o viață laborioasă, o probitate care nici o-dată nu schioapătă, o rebdare

¹⁾ Vezi *Monitorul Oficial* No. 140, din 26 Septembrie 1885.

bine chibzuită, o atitudine pacinică și o constantă în muncă; trebuie copilul să fie un monstru când nu apucă pe calea cea bună. Ori-cine însă ușor înțelege ce fructe poate să aducă în creșterea lor, când copiii ved în casa părintească cearta, desordinea, pasiunile, ușurința, mânia, nechibzuința sau chiar viciul. Atunci copiii devin sălbatici, desfrêul fiind din frageda lor virstă o lege, nesupunerea un obicei, nerespectul de sine și de altul o regulă de bună purtare.

De aceea părinții nu pot fi indestul de atenți la propria lor viață. Nu e de ajuns să dăm copiilor noștri grijile corporale : să 'i îmbrăcăm și să 'i nutrim bine. Tot atât de important și încă mai important este să aședăm solid viitorul lor prin educațiune. Părinții să nu uite nici o-dată, că ei sunt răspundători de desvoltarea bună a copiilor lor. Ei prin urmare trebuie să pregătească de acasă pe copii ast-fel ca să fie apți pentru a urma mai departe școala.

Părinții trebuie să aibă grijă de a deprinde pe copii la curățenia trupului și a vestmintelor, la frecventarea precisă și regulată a școalei, la o muncă corectă și curată, la o purtare bună și cuviincioasă în școală ca și afară din școală, la respectul ce ei dătoresc profesorilor lor în tot modul și în tot timpul.

În licee și gimnasii partea cea mai mare a datoriei trece de la păriinți la profesori.

Dar mai ăntăiu să ne dăm seamă, care e ținta școalelor secundare.

Sunt în eroare acei cari cred că liceele au de scop a da elevilor numai o sumă de cunoștinți. Firesce că se predau elevilor în licee diferite materii științifice : dar ele toate se predau cu un țel educativ. Un gimnasiu, în care profesorii s'ar mărgini numai cu o predare mecanică a diferitelor obiecte de învățământ înscrise în programe, nu și ajunge scopul, care nu este altul de cât de a desvolta și întări într'un mod armonios puterile spirituale ale elevilor, pentru ca știința și voința să meargă tot-d'auna la un loc în tot cursul vieței fără a trage una în dreapta și alta în stânga.

Precum în casa părintească asemenea și aci în școală ni-

mic nu e fără importanță. Cea mai mică greșeală a profesorilor e de o mare influență asupra elevilor.

Mai înainte de toate, bunul traiu și armonia dintre profesori, munca comună și plină de iubire către unul și același mare și nobil țel, viața modestă și onestă în toată puterea cuvântului, îndeplinirea cu sfințenie și punctualitate a îndatoririlor luate asupra și și incredințate loru-și : toate acestea sunt nu numai cerinți primordiale ce se adresează profesorilor, dar necesități absolute fără de cari o școală nu poate exista, fără de cari o școală în loc de a face bine poate produce cel mai mare rău ; căci în loc ca viața școlii să fie exemplul celor bune, ea pune rădăcina celor rele. Și răul pe câmpul moralei produce aceea ce sunt buruienile pe câmpiile nelucrate și părăginite : curând devin predominante și înădușă chiar sămînța cea bună.

Și în aceasta se aseamănă pozițiunea profesorilor cu aceea a părinților. Învățătorii în școală devin corăspunđători cu părinții de sufletul elevilor lor.

Toate materiile de învățămēt au ast-fel două scopuri — *unul educativ și altul stiințific*. Cel d'ântăiu nu e mai mic de cât cel de al doilea ; din contra cel din urmă nu poate fi atins fără participarea celui d'ântăiu.

Profesorul trebuie să aibă o cunoscință esactă de toți elevii ce i are sub mână, ca să poată ajuta pe fie-care acolo unde acestuia îi lipsesce ceva. Iubirea și silința profesorului trebuie să se răsfrîngă asupra tuturilor elevilor fără deosebire și să nu fie numai pentru unii ; căci școala nu este o scenă pe care din când în când se dă o reprezentațiune teatrală mai mult sau mai puțin bine preparată, *ci un institut organic în Stat, menit a cresce oameni înțelepți și virtuoși*.

De aci decurge, că nici o materie, din câte se predau în liceu nu e fără importanță și nici una din ele nu poate fi nesocotită. De aci decurge datoria profesorilor, de a preda cea mai mică materie cu cea mai mare atențiune, cu cea mai mare pricepere a ei. De aci decurge că profesorii trebuie să confereze adesea între ei asupra elevilor lor, pentru a avea

fie-care o idee precisă de mersul lor în toate materiile și pentru a putea îndrepta acolo unde calea începe a fi strâmbă.

Pentru țelul educativ toate materiile sunt, în măsura în care ele stau în program, egal de importante. Fie-care trebuie să fie prelucrată și predată de profesori în același mod conștiincios și pătundător, absorbită de elevi în mod complet. În școlile secundare nu poate fi vorba de predilecțiunea școlarului pentru cutare sau cutare materie, pentru că spiritul și mintea școlarului nu sunt încă destul de coapte ca să poată judeca asupra diferitelor materii pe cari el trebuie să le învețe. Din contra lucrurile stau alt-fel. Fie-care materie își are locul său bine determinat și semnificativ în organismul programului școlar, pentru ca elevii să și încordeze toate puterile lor spirituale și pentru a se cultiva din toate părțile. Indată ce un obiect e considerat ca susceptibil de mai puțină aplicațiune, se introduce cu încetul în școală lenevia — un viciu foarte mare și periculos, a căruia estensiune duce de a dreptul la neglijență cu tot cortegiul ei de rele obiceiuri.

O datorie importantă a profesorului este de a ține continuu atențiunea școlarilor țintită asupra materiei ce se predă și a întrebuița toate mijloacele pentru ca această atențiune să fie generală și constantă. Pentru a ajunge la acest scop, întâia cerință este de a fi bine, foarte bine preparat. Când un om vrea să espue unui altuia un lucru bine și clar, el trebuie să stie mai mult de cât vorbește: atunci dominează materia. Dacă aceasta e adevărat în relațiunile cu oamenii cu mintea coaptă și judecata formată, cu cât este aceasta mai adevărat, când e vorba de a espune o materie unor minți fragede, cari sunt încă într'o stare de desvoltare.

Altă datorie este de a deschide materia înțelegerei elevului. Precum omul trebuie să mistue mâncarea materială, asemenea și elevul trebuie să mistue nutrimentul spiritual ce i se dă; căci a sci pe de rost, a trece clasele rămânând un papagal, care nu stie ce zice, ce simțesce, ce vorbește, este un rău obicei, care isbutesce a tîmпи mintea tînerului celui mai ager.

Fiind atențiunea școlarilor vie, deschidînd materia înțelegerei lor, ajungem la un alt rezultat educativ — încordăm

toate puterile spiritului și a voinței elevilor, pentru ca întreaga lor muncă și lucrare să fie intensivă și roditoare, și să aibă de rezultat de a-și apropia obiceiul, de a pricepe, de a voi, de a făptui iute și bine, cu precisiune și la timp. Pe această cale mergând se desrădăcinează ușurătatea de spirit și de cugtare, care nu ia nimic cu serioșitate și cu pătundere, care degenerază ușor în nepăsare și în înlăturarea elementului moral din viața noastră.

Mergând tot mai departe, din premisele enumerate își iau origina—ascultarea datorită de elevi profesorilor, respectul către școală și învățatori, ordinea întru toate, disciplina peste tot locul, pentru ca toate întrunite să influențeze la perfecționarea cât mai mare a elevilor.

Dacă profesorii sunt răspunđători de ceea-ce nu știu elevii, cu cât mai mult ei sunt răspunđători când, neingrijind de toate momentele de mai sus, ei contribuie ca elevii să se peardă ca, ființe omenești.

Ordinea și disciplina școlară sunt cerinți absolute ale învățământului. Ele trebuie să fie de fie-care oră, de fie-care minută. Ele trebuie să răsară în fie-care zi ca lumina soarelui, pentru a se reinturna cu începutul zilei care vine.

Unde însă e ordinea și datoria, acolo și autoritatea profesorilor e în picioare. În educațiune, autoritatea nu se poate basa pe puterea materială, ea trebuie să fie cu totul morală și pentru a esista ast-fel, e absolut necesar ca acel care esercită această autoritate să aibă toate însușirile morale și să nu păcătuiescă prin lipsa lor.

Dar unde și în ce timp poate profesorul esercita toate aceste cerinți? Răspund: în toate zilele și în toate orele de clasă.

Firesce că această cerință trage după sine ostenea lă și trudă. Dar care muncă omenească nu e ostenitoare și trudnică, și care osteneală și trudă nu produce fructe bune, cari aduc mulțumirea sufletească acelui ce a muncit.

Doresc, și sunt sigur că așa va fi, că în acest nou liceu, care se inaugurează astăzi, să între din capul locului acest spirit înalt al educațiunii. Numai când el va pătrunde toate școlalele

noastre, numai atunci vom putea zice că viitorul patriei noastre este completamente asigurat.

Unul din profesorii noștri, care va servi tot-d'a-una de model pentru cunoștințele sale cele întinse, pentru zelul și activitatea lui în ale școlii, pentru credința lui către școală, a fost fără îndoială Laurian. Influența acestui bărbat asupra școlilor noastre o simțim până astăzi și ea a fost din cele mai bine-făcătoare. Guvernul a crezut că acest liceu, purtând numele de *Liceul Laurian*, va sci să se menție tot-d'a-una la înălțimea cerințelor ce i se fac cu drept cuvânt de țară.

Fie ca Liceul Laurian să formeze generațiuni de cetățeni demni și utili patriei lor.

Dar nu putem sfârși această frumoasă serbare fără a aminti aci, precum am făcut-o la început, cu respect și iubire, numele scump al Suveranilor noștri, sub a căror egidă crește și progresează tot ce e bun și temeinic în patria noastră, și a căroră ochi cu deosebire sunt ținuți asupra instrucțiunii și educației unei poporului.

Să trăiască M. M. L. L. Regele și Regina ! Să trăiască Augusta Lor Dinastie ! Să trăiască România !

La banchetul ce s'a ținut în localul noului liceu *Laurian*, d-l Ministru, dupe toastul ridicat de d-l Primar în onoarea M. M. L. L. Regelui și Reginei, a ridicat toastul următor pentru urbea Botoșani :

Peste tot locul unde se intrunesc la o serbare comună cetățenii cari își iubesc țara și viitorul ei, numele suveranilor noștri nu poate să nu le fie pe buze. Regina e adevărata Regină a femeilor noastre strelucind prin bunătate și geniul ei chiar peste marginile țării. Regele ține în mâna sa viguroasă stindardul onoarei și al puterii țării.

Ântăiul toast dar, cu drept cuvânt, d-l Primar l'a purtat pentru iubirii noștri Suverani.

Al duoilea toast însă, întreit se cuvine urbei Botoșanilor, profesorilor acestui liceu și liceului însuși.

Permiteți-mi să 'l ridic eu :

În prosperitatea urbei Botoșani, care a putut și a știut să conlucreze cu Statul pentru a înființa acest liceu într'un mod demn de menirea sa.

În sănătatea profesorilor acestui liceu cari au știut în 25 ani să ridice prin zel și devotament o mică școală, atunci neînsemnată, la rangul unui liceu.

În prosperitatea liceului *Laurian*, ca din el să easă continuu oameni de omenie, bărbați probi și virtuoși, cetățeni onestți și devotați cu sinceritate patriei și fericirii ei.

În toți anii Seminarul central din Bucuresci serbează la 30 Ianuarie ziua patronilor sei S-ții Trei-Ierarchi. Cu o asemenea ocazie în anul 1886 ținu d-l D. A. Sturdza, în localul zisului seminar, următoarea vorbire :¹⁾

Serbarea care ne intrunescă aci, în seminarul central, trebuie să ne amintească tutulor cât de strâns legate sunt biserica de școală și amândouă de națiune.

În școală aședăm temelile omului viitor. În școală ni se deschide mintea, învățăm ce suntem noi, ce sunt semenii noștri, ce este natura care ne inconjoară, cari sunt relațiunile reciproce morale și materiale ce unesc pe toți și îi face să existe și să lucreze spre a ajunge la un țel comun al tutulor.

Dar temelia cea mai solidă a școlăi nu este oare Evangelia ? Ori cât ar fi de întinse cunoscințele noastre, la ce ne-ar servi ele dacă cimentul evangelic le-ar lipsi ?

Nu ar fi ele, cum zice apostolul, aramă sunătoare ?

Evanghelia ne deschide calea spre o viață mai înaltă, arătându-ne cât de mult ne datorim nouă ênșine, cât de mult datorim Făptuitorului a toate celor vedute și celor nevêdute, și aceasta nu pentru satisfacțiunea noastră personală, ci pentru a ajunge cât se poate mai mult la acea perfecțiune internă, care ne apropie tot mai mult de idealul pe care ni'l presintă Dumnezeu ênsuși.

Când însă scoala și biserica vor exercita asupra întregii tinerimi influența lor bine-făcătoare, atunci nu ne vom perfecționa numai individualmente, ci întreaga națiune va fi cuprinsă de focul sacru ce va fi depus în inimile noastre a tuturor; atunci acțiunea noastră comună va fi puternică, pentru că ea va avea de basă atât cunoscințele științifice pe care ni le-am apropiat, cât și spiritul care le pune în mișcare spre țeluri mai înalte.

Noi, mai ales, nu trebuie să pierdem din vedere cât de strâns legată este biserica de școală și amândouă de națiune, și că biserica și școala trebuie să lucreze la un loc pentru a întări pe națiune, a o asigura de toate pericolele prezente și viitoare, și a face să ocupe în tot-d'a-una și în tot timpul un loc respectabil și onorabil în cercul națiunilor culte. Mai mult poate de cât alte popoare — mai mult pentru că suntem numai o mână de oameni în mijlocul națiunilor de altă limbă — cari ne înconjoară — la noi tus-trele — biserica, școala și națiunea — au o legătură intimă. Una întărește pe cea-laltă.

Toate la un loc ne-au dat până acum și ne vor da și în viitor o tărie nu numai de rezistență, dar o tărie care ne-a făcut să luminăm și peste limitele teritoriului nostru.

În seminarii se formează viitorii conducători ai națiunii pe tărâmul religios. Trebuie dar să dăm cu toții seminariilor toată îngrijirea și toată sollicitudinea noastră. Ele trebuie să rivalizeze cu toate celelalte școli în toate, căci scopul lor înalt e mai tare caracterizat prin speciala menire ce au de a da poporului pe predicatorii Evangheliei, pe mângăitorii sufletului.

Misiunea profesorilor de seminarii e aceeași ca a tuturor profesorilor din alte școli, dar datoriile și răspunderea lor se par a fi cu neasemănare mai mari în toate direcțiunile. Fie ca tinerii cari vor eși din seminarii să lumineze națiunea pe care cea bună, fie ca ei să o încălzească prin virtuțile lor.

Atunci națiunea puternică și plină de viață va bine-cuvânta pe acei cari au lucrat pentru a o înălța.

Duminică în 11 Maiu 1886 s'a inaugurat statuea lui George Lazăr. La 9 ore dimineața s'a celebrat în biserica Slătari un serviciu pentru eterna-i memorie.

De la 9^{1/2} ore toate școalele din capitală și un numeros public, membri ai guvernului, parlamentului, ai curților și tribunalelor, ai municipalității și societăților de cultură erau adunați impregiurul statuei, opera sculptorului nostru Georgescu.

La 10 ore, un cor compus din elevii conservatorului, ai seminariilor, ai scoalei normale Carol I și ai corurilor de la bisericile Statului, condus de d. Eduard Wachman, directorul conservatorului de muzică și declamațiune, intonă prima strofă a imnului lui George Lazăr, compus de d-l profesor Gârbea și armonisat de d. Dem. Georgescu, care strofă sună :

Dumnezeule-al veciei și-al făpturei ziditor,
Cum din chaos, cu o vorbă, scos-ai toate câte sunt,
Ast-fel tu, din intunec, scos-ai un român popor,
Și 'i-ai dat lui și viață și 'i-ai dat mânos pământ.
Prea mărit în veci să fie, lăudat al tîu cuvînt !

Dupe ce corul incetă, d. Dimitrie Sturdza, ministru al cultelor și al instrucțiunei, adresă d-lui locoțiitor de primar al Capitalei următoarea cuvîntare ¹⁾:

Domnule primar,

Suntem intruniți aci— membri ai guvernului și ai Parlamentului, scoale și un numeros public — pentru a inaugura monumentul ridicat de națiune, acelu bărbat care a reinte-meeat școala Românească pe pămîntul Românesc.

Frumoasă serbare, în care se oglindește trecutul, prezentul și viitorul.

¹⁾ Vezi *Monitorul Oficial* No. 32, din 13 Maiu 1886.

George Lazăr s'a născut într'un timp de mare restriște pentru patria noastră.

Puternică a fost aședarea stabilită aci la Dunărea-de-Jos de marele imperat al Romei ; dar cumpbite au fost și izbirele ce ea a suferit.

Pericolul nu a venit numai de la sabia și de la focul ce diferite ginți au preumblat pe teritoriul nostru ; ci mai ales de la incercarea de a desnaționalisa poporul românesc prin părăsirea limbei strămoșești.

Valurile și fortuna ne amenințau din toate părțile. Era să perdem chiar usul limbei noastre. Cei d'ântăi deveniți creștini în orientul Europei, României, ajunseser să nu audă lauda lui Dumnezeu de cât într'o limbă necunoscută lor. Ei cari, din timpuri străvechi, au ajutat cu sângele și cu averea lor pe creștinii din alte țări, vedeau cum limba celor hrăniți și adăpostiți de dênșii, cotropea pe cea românească.

Pot să fie și sunt limbi, cu deosebire culte, limbi în cari sunt scrise tesaure neprețuite ale științei, dar un popor nu mai atunci există când e capabil de a înălța propria sa limbă la acea tărie, ca prin ea să poată domina toate cugetările omenesci. Un popor, care nu își întrebuințează propria sa limbă în toate împrejurările vieții, în cele mai simple și mai modeste ca și în cele mai înalte și mai ideale, acel popor lăncețește. Poporul care își pierde limba, pierde însăși ființa sa, cunoșcîta de sine, încrederea în sine.

De două ori acest pericol s'a revărsat peste noi ; dar când ajunseser la culme, au apărut la timp bărbați cari au salvat ceea ce se părea pierdut. Puține nume din trecutul nostru sunt atât de populare, ca acele ale lui Matei Basarab și Vasile Lupu, ca cel al lui George Lazăr.

Cei doi d'ântăi au scos iar la onoarea limba românească în Stat și în Biserică. Cel de al doilea a făcut ca limba strămoșască să răsună din nou în școală, de unde fusese isgonită. Cei doi d'ântăiu erau Domni, cel din urmă un simplu fiu de țăran.

Născut într'un sat neînsemnat de pe malul Oltului, George Lazăr trecu prin scolile din Sibiu și din Cluj, deveni în Viena

laureat în teologie și ajunsese a fi, tînăr încă, archidiacon al Episcopiei din Sibiu, catechet la seminarium și predicator bisericesc.

Dar el nu putu să aibă acolo traiu bun și curînd, invăluit de mulți inamici, fu nevoit să caute aiurea locul unde să 'și continue apostolatul.

Pe acele timpuri, în Moldova și în Muntenia, întreg învățămîntul secundar era în mâni străine. Limba românească, ajunsese să se vorbească mai numai prin sate și de paracliseri.

Puțini credeau că limba românească poate servi pentru a exprima ideile, cugetările înalte. George Lazăr caracterizează în stilul său expresiv ast-fel starea lucrurilor de atunci: *Românii sunt împotriviitori limbii românești, adoptînd legi și năravuri străine, mulți sunt crescuți sub aripile străinilor mulți se rușinează a vorbi românește și, ce e mai mult, defaimă limba românească.*

Dar tot atunci începu să bată tare un vînt nou și rîcoritor. Simțimîntul despre origina Românilor și despre valoarea acestei origini, izbucnea iarăși cu putere în București și în Iași.

Eforia scoalelor din București ia o mare decisiune. Ea înființează o școală românească și o încredințează lui George Lazăr.

Grele au fost începuturile și scurtă durata acestei școli. Instalarea ei fu anevoioasă, căci localul de la St. Sava era ocupat de garda Domnească și de servitorii Curții. Abia deschisă în 1816, ea fu închisă la 1821.

Cu dînsa se stinge și George Lazăr. El se întoarce în micul și necunoscutul sat de pe malul Oltului, unde curînd moare.

Scînteeza însă aprinsese un foc viu. Școala românească nu mai putea fi înăbușită, căci limba românească rîsunase iarăși în școală și la rîsunetul ei toată suflarea românească se ridică din adîncă letargie în care se afla. Poporul românesc se trezi și plin de încredere în sine, el puse mîna la lucru.

De atunci ce pași gigantici am făcut înainte! O transformare întregă s'a desăvîrșit. Credința în țară și poporul ei,

redesceptată în mica școală a lui Lazăr, a devenit generală. Astăzi nu mai suntem aserviți nimului : mergem pe propria noastră cale. Suntem o țară liberă și ocupăm, în locul unde am fost așezați, o pozițiune importantă. Suntem o țară respectată pentru munca neincetată ce dezvoltăm pe tărâmul culturai, pentru cumpănirea ce punem în faptele ce desăvârșim.

Această frumoasă serbare ne amintesc dar timpurile grele în care lucram, de la mic până la mare, pentru alții cu puțină speranță pentru viitor. Ea ne amintesc însă, tot-o dată începuturile redesteptării naționale, care a luat un avânt puternic din școală și prin școală.

Această serbare este un omagiu de recunoștință adus unui bărbat care a fost credincios țării și datoriei sale. Ea ne dovedesc tot-o dată cât de prețioase sunt isbânzile ce au produs munca și credința.

Inaugurarea acestui monument, a doua zi în urma zilei de 10 Mai, în care am serbat de astă-dată a doua-zecea aniversare a *Domniei înțelepte și viteze a lui Carol I*, a ăntăiului Rege al României independente de fapt, ne face să pipăim cu ănsăși mânele noastre și să înțelegem în toată claritatea ei, acea puternică și semnificativă zicătoare a poporului românesc, iscodită de dănsul pentru a 'și dovedi în patru cuvinte mersul seu istoric și viitorul ce 'i este rezervat, acea zicătoare energică *apa trece, petrele rămân*. În adevăr, astăzi putem zice cu convincțiune deplină : *apa a trecut petrele au rămas*.

Primiți, D-le primar, acest monument ridicat de cetățenii liberi, în onoarea școlai românesci, în care neconținut se va nutri și în viitor focul patriotismului celui mai sincer și celui mai luminat, focul devotamentului celui mai nemărginit pentru datorie. Primiți în proprietatea Capitalei ăntăia statue ridicată de primul sculptor român.

Să pice dar invelitoarea la strigătul care ne unesc și ne va uni tot-d'a-una ca un singur om : *Să trăiască Carol I!*

La aceste ultime cuvinte pânza care invela statue pică jos, și frumoasa statue fu primită cu strigări entusiaste : Să trăiască România ! Să trăiască Carol I !

După ce termină și D-l Primar cuvântarea sa, corul intonă ultimele două strofe ale imnului lui Lazăr și toate scoalele înaintară pentru a depune coroane pe pedestalul statuei nemuritorului profesor român. Acele strofe glăsuiesc :

Dumnezeu-al voinței ș'al luminelor ceresci
Cum voesci să fie cerul de luceaferi semănat,
Ast-fel din copiii țării faci luceaferi pământesci,
Cari sub cerul României să lucească ne'ncetat...

Voia ta mărită fie, ș'al tău nume lăudat !

Dumnezeule-al vieții și al totului stăpân,
Cum ai dat prin Christ viața unui Lazăr, tot așa
Printr'un Lazăr dat-ai zile, tu, poporului român,
Prin lumină să trăiască și să poată cugeta...

Fie, Doamne, a lui viață vecinică precum e-a ta.

Una din serbătorile naționale cele mai frumoase și mărețe a anului 1886 a fost sfințirea Bisericei de la Curtea de Argeș, restaurată de d-nul architect Lecomte du Nouy. Serbarea aceasta a avut loc în ziua de 12 Octomvrie. Mai bine de 25 de mii de persoane au alergat din toate unghiurile țării spre a asista la ea.

Deasupra ușei de intrare din narthex în chor se citesc versurile marelui nostru poet Alecsandri :

«Tu ce te lupți în lume cu crâncena durere,
Tu ce din umbra neagră aspiți să vezi lumină,
În ăst locaș de pace găsi-vei mângâere ;
Altarul pune raze pe fruntea ce se 'nchină.»

După ce M. S. Regele ținu o cuvântare puternică, ce începe cu vorbele :

Popoarele cari îngrijesc monumentele lor se ridică ele înșile, căci pretutindinea monumentele sunt povestirea vie a istoriei, oglinda trecutului, semnele vederate pentru venerațiunile viitoare ;

Respunse d-l ministru D. Sturdza, cu următoarele cuvinte pline de adevăr și însemnătate: 1)

*Sire,
Doamnă,*

Cu toții suntem adunați în jurul Majestaților Voastre pentru o serbare măreață. Nu e numai veselia și bucuria cari fac să salte inimile noastre. Evlavia și credința le înalță și le purifică.

Un mare fapt s'a îndeplinit astăzi.

Cel mai mareț locaș Dumnezeesc al Regatului s'a redeschis credincioșilor creștini, din temelie reînnoit, înfrumusețat și împodobit.

Așa se și cădea să fie în timpurile acestei glorioase Domnii când redeșteptați, Români, încurajați și împinși de vocea puternică și pătrunzătoare a Majestaților Voastre, au pus cu ardoare și cu dor mâna la întărirea și mărirea patriei.

A fost predestinat acest edificiu de către A-Tot-Puternicul ca el să stea ca un semn vecinic al celor petrecute.

Cu greu și cu durere el a fost clădit, precum ne-o spun numeroasele și inimoasele lui inscripțiuni: cu greu și cu durere, precum a fost fundat și Statul românesc. Ca și acesta, el nu a fost cruțat de cruzimea timpurilor. Ca și acesta, el a fost bătuit de inamici. Ca și acesta, el era aproape de peire. Dar ca și acesta, el se înalță astăzi spre mirare celor din afară și spre întărirea noastră celor din lăuntru, fără seamăn mai splendid și mai luminos de cât în trecut.

Strâns legată 'i-a fost tot-d'a-una soarta de a Regatului.

Fericitul întru pomenire ctitor a așezat în fața bisericei patru plăci de piatră, a căroră inscripțiuni trebuiau să dea cunoștință despre dânsa și despre țară. Două din aceste plăci le-au umplut Neagoe cu un rost, care ese din fundul unei inimi pătrunsă de religiositate. Pe a treia și-a vecinicit numele Șerban Cantacuzino. A patra placă a rămas aproape patru se-

1) Vezi *Monitorul Oficial* No. 163, din 22 Octomvrie 1886.

cole mută așteptând să vorbească și ea. Astăzi ea poartă următoarea scrisoare :

„Noi, Carol I, cu mila lui Dumnezeu și prin voința națională, Rege al României, vădând această sfântă biserică, care a fost prada focurilor, a cutremurilor și a vrăjmașilor, lăsată în părăsire, unitu-Mi-am gândul cu voința celor mai dinainte cititori, Io Neagoe Basarab Voivod și Io Radu Basarab Voivod, și am hotărât în anul de la Christos 1875, al Domniei Mele al zecelea, a o scăpa de nimicire. În zece ani de muncă neobosită, care n'a încetat nici în timpul marelui războiu pentru neatarnare, am reclădit această falnică, luminoasă și minunată zidire cu ajutorul țării întregi, după planurile și documentele cititoarești, cu materialul vechiu și cu cel nou scos din petrăria de la Albescii Câmpu-Lungului. Și s'a săvârșit în anul mântuirii 1885, al Domniei Mele al douăzecișilea, al Regatului Meu al cincilea, spre vecinică amintire a faptelor cari au ridicat Regatul României la mărire și întru pomenirea Mea, a iubitei Mele soții Elisaveta Regina și a urmașilor Noștri, precum și a Mitropolitului Primat Calinic Miclescu, a Episcopului de Argeș Ghenadie, a Președintelui consiliului Meu de miniștri Ioan Brătianu, a Arhitectului Andreiu Lecomte du Nouy și a întregului popor al acestei țări. Bine-cuvintează din Cer, Părinte sfinte, acest sfânt locaș al Tău și 'l păstrează din neam în neam ca un neprețuit odor, amintind zilele grele și timpurile de mărire prin cari au străbătut virtutea și voinicia Românilor, sprijinindu-se pe stânca credinței către Dumnezeu, către Patrie și către Rege.“

Așa este ! Putem zice că Dumnezeu a revărsat bine-cuvântarea sa asupra acestui pământ și asupra acestui popor, căci dupe multe și nenumărate suferințe, i-a dăruit în sfârșit cărmăciu însuflețit de iubire și de râvnă Dumnezească. Țara știe aceasta de la o margine a ei până la cea-l'altă. Ea stie că voi, care stați în fruntea ei, sunteți ca duoi luceaferi strălucitori, spre care ochii noștri se pot uita cu iubire, cu respect, cu încredere și cu credință.

Ai înălțat, Sire, poporul Român în ochii săi proprii și în ochii lumii ; nitasem a ne jertfi viețile pentru Patrie, pe care

o iubeam din adâncul sufletelor noastre, și ne-ai condus unde era victoria mai grea de căpătat, ca ast-fel să datorim, ceea-ce am devenit, un Regat respectat, plin de viață și de putere, numai nouă ênșine, Regelui nostru și lui Dumnezeu.

Nimic nu ai cruțat pentru a întări această țară și ai pus o rară înțelepciune și mari silințe ca să înalți tot mai sus neamul românesc, sădit aci de cel mai puternic popor al lumei vechi, de cel mai mare Impărat al Romei antice.

D'impreună cu Regatul ai ridicat, Sire, și biserica strămoșească și ai așezat-o pe canonice, făcând ca autocefalia ei să fie recunoscută de întreaga creștinătate. Ast-fel 'i-ai redat vechiul ei prestigiu.

Ca semn palpabil al acestui aședământ, prin voința și impulsunea Majestăței Voastre, țara a reclădit sfinte biserici cădute în ruină, între cari aceasta, a Episcopiei de Argeș, e cea mai însemnată.

Înainte de trei decenii, reedificarea acestui edificiu ar fi fost o imposibilitate. Nu s'ar fi găsit mijloace materiale pentru o lucrare atât de mare, și întreprinderea ar fi fost considerată ca o îndrăzneală pe care nimeni nu ar fi fost în stare a o duce la capăt. Acum în zece ani, sub puternicul indemn al Majestăței Voastre și sub direcțiunea unui nou meșter Manole, se ridică minunat d'înaintea ochilor noștri acest giuvaer al credinței în Dumnezeu și al iubirii de patrie, dotat cu vestimente și odoare sfinte, între cari posteritatea, ca și noi, va admira Evangelia lucrată cu atâta pietate și măiestrie de fala femeilor Române, de Regina Elisaveta.

Ast-fel numele Vostru, Sire, a devenit pentru Români un talisman, care-i duce din isbândă în isbândă. Ear în viitor, el va fi iubit și adorat de urmașii noștri, ca numele acelu mare Rege, care a fundat puternicul Regat român.

Depunând la picioarele Majestăților Voastre din partea țării întregi aceste simțiminte de recunoștință, într'acest moment solemn și sfânt, îndeplinesc o datorie a noastră a tuturor.

Să trăiți mulți ani spre binele, spre întărirea, spre fericirea Regatului Românesc!

Să trăiască Majestăţilo Lor !
Să trăiască Dinastia Românească !
Să trăiască România !

La 7 ore seara avură loc două prânzuri, unul in cuartierul regal, şi altul la seminar. Aici, unde erau intruniţi mulţi dintre miniştrii noştri, şi d-nii miniştri plenipotenţitari veniţi la serbarea, d-l D. Sturdza ridică, după P. S. S. Episcopul Ghenadie, următorul toast :

Propun ca să bem in sănătatea d-lor reprezentanţi ai Curţilor străine acreditaţi pe lângă M. S. Regele, şi cari au binevoit, prin prezenţa d-lor, a mări splendoarea acestei serbări.

Adresându-se apoi la d-nii miniştri străini, in limba franceză, d-l Sturdza le zise următoarele :

Aţi asistat, D-lor Miniştri, la o mare serbare naţională, la întâia serbare a poporului român făcută in pace şi linişce perfectă, in conştiinţa forţei şi a poziţiunei ce ocupăm in lumea europeană.

Aceasta mă duce cu gândul inapoi la anul 1856. Poporul român, pe acele timpuri aproape necunoscut, fu intrebant de cele şapte mari Puteri ale Europei ce doresce, ce voesce : fapt important şi unic in istorie. Poporul român îşi arăta nevoile sale şi ce'i trebuie pentru a deveni in Orient un reprezentant al progresului şi al civilisaţiunei acelui Occident, de unde 'şi trăgea el originele lui seculare. Europa 'i dedia deplină libertate de a face precum dorea şi precum voia ; şi el se puse la lucru.

Aceasta era un mare semn de incredere al Europei civilizate in puterea de vieaţă a neamului românesc. Atunci noi am făcut un mare şi solemn jurământ de a deveni demni de această incredere şi a lucra cu putere şi devotament la realizarea aşteptărilor ce Europa punea in noi.

Munca noastră a fost bine-cuvântată de Cer in mod spornic, neaşteptat de la suirea pe Tron a Marelui nostru Rege, care

prin virtuțile sale, prin energie, prin înțelepciune și printr'o îndeplinire punctuală a înaltelor Sale datorii, ne-a condus la pozițiunea ce avem astăzi.

Stim că multe sunt încă de făcut până să ajungem la cultura la care Occidentul a ajuns printr'o lucrare neîntreruptă de mulți secol; dar avem conștiința că ne-am ținut de jurământul dat.

Astăzi suntem fericiți că ați putut fi marturi ai acestei frumoase serbări.

Să trăiască D-nii Miniștri acreditați pe lângă M. S. Regele!

Sâmbătă, 25 Octombrie 1886, orele 8 dimineața, s'a făcut la localul din strada Știrbeiu-Vodă No. 37, inaugurarea deschiderii cursurilor scolei normale primare de institutori din Bucuresci, în asistența d-lor profesori respectivi și a scolarilor prezenți. Dupe sfințirea apei, d-l ministru al instrucțiunii publice și al cultelor, ținut vorbirea aceasta :¹⁾

Domnilor profesori,

O nouă școală se deschide, menită a da o nouă impulsie și o nouă dezvoltare învățământului public.

Școala este un sanctuar, o biserică, în care toată gândirea trebuie să fie purtată de o conștiință curată și sinceră, în care cei ce o conduc și cei ce ascultă trebuie să fie egal însuflețiți de o singură idee și de o singură simțire.

Școala trebuie să fie mai înainte de toate un sanctuar ne-bănuit de nimeni și iubit de toți. Pentru aceasta ea trebuie să fie oglinda adevărului și a ordinii, a dreptății și a disciplinei.

Științele sunt basate pe adevăr și pe cercetarea lui, și de aceea și școala e nedespărțită de adevăr. Numai o espunere clară și corectă e în stare să coprindă mintea și inima și să se

¹⁾ Veți *Monitorul Oficial* No. 168, din 28 Octombrie 1886.

intipărească în conștiința noastră, ast-fel ca să fie una cu noi. O espunere clară și corectă este însă și adevărată : ear o asemenea espunere nu poate esista unde adevărul nu a intrat și în practica zilnică a vieții.

Omul e o ființă care are în toate o construcțiune de o logică estraordinară. Neadevărat în știință și adevărat în viață, neadevărat în viață și adevărat în știință sunt situațiuni ce nu pot să fie. Primul pas spre rău ca și esemplul răului sunt contagioase, și precum un preot vicios este o monstruositate de care ori ce om se infiorează, asemenea și un învățător, care nu calcă în viața sa pe calea adevărului, nu poate să fie un învățător bun și de o influență pătrundătoare asupra elevilor săi.

La ce ar și servi o prelegere bine făcută, dacă, ca rescumpărarea științei date, se sădește în inima elevului nerespectarea adevărului pe tărâmul practic al vieții. Măine ori poimăine și știința va trebui să plătească birul ei neadevărului.

De lumina adevărului ne încălțim noi toți și prin urmare și școala. Omul cel adevărat e împăcat cu sine și nu șovăește nici o-dată.

Omul cel adevărat știe ce vrea și unde merge : el e tot-d'una împăcat cu conștiința sa și nu șovăește nici o-dată.

De aceea în școală trebuie să strălucească adevărul la profesori și la elevi. Nici unii nu trebuie să și descarce pe alții vina minciunei, care e sorgintea tuturilor viciilor. Fie-care trebuie să urmărească adevărul, să și impună adevărul, să gândească la el ziua și noaptea, să nu se depărteze de la el un singur minut, și să cugete necontentit că cel mai mic neadevăr ce ne esă din gură sau care și ia trup în faptele noastre nu se poate acoperi, ci este înscris pe pagina cea neagră a vieții noastre de acel care ênsuși este adevărul și judecătorul cel drept al tuturilor.

Dacă aceasta este așa pentru ori-ce școală, cu atât mai mult în școala în care cresc viitorii învățători ai poporului. Ar fi cel mai mare păcat ce am putea comite, când în această școală, prin vorbe sau prin fapte, în espunerea obiectelor ce sunt a se învăța sau în viața zilnică, nu s'ar răspândi și nu

s'ar respecta cultul și cunoștința adevărului, când încă s'ar ajunge a se falsifica și a se rătăci mintea și inima tinerilor ce ni s'au incredințat de națiune într'un mare scop cultural.

Cultivarea adevărului însă duce la practicarea dreptăței, fără de care societatea omenească nu poate să existe, căci simțimentul dreptăței este care alinează și orbirile și pornirile oamenilor.

Și unde este dreptatea mai necesară de cât în școală, unde o abatere de la ea poate deveni mai ușor germele unei cangrene morale ce arde constiințele cele tinere, fragețe și neotelite încă?

Dar adevărul nu poate prinde rădăcini acolo unde nu e stabilită ordinea. Pentru școală ordinea e tot atât de necesară ca și aerul pentru om. În atmosfera ce se produce de ordinea școlară, invățătura și moralitatea cresc și se întăresc.

O școală fără ordine este ca o moară fără apă, a zis Amos Comenius, unul din fondatorii științei pedagogice.

Precum adevărul trebuie să fie în toate, asemenea și ordinea. Cea mai mică desordine în școală ca și în viața omenească este colțul cel mic, de unde se agață vițiul ca să se introducă și să distrugă cele mai mărețe concepțiuni. Ordinea incepe de la curățenia esternă, se întinde asupra regulii de păzit în ocupațiunile noastre de toate zilele asupra merului întreg al vieții noastre. Ordinea este inima disciplinei, căreia fie-care de la mic până la mare, de la copil până la bătrân, trebuie să se supună, pentru că respectul legii și supunerea la lege pentru indiviși, ca și pentru popoare, e singurul mijloc de propășire și de înaintare sigură în cultură.

Practicarea adevărului și a dreptăței, a ordinei și a disciplinei de către profesori, pentru ca școlarii să învețe a iubi și a practica și ei la rândul lor aceste virtuți, aceasta este condițiunea cea mai esențială a unei școli, care vrea să fie fondată pe baze solide.

Căci în fine, care e scopul final al școlii de nu a forma oameni muncitori și onești, părinți de familie, cari să stie să își ducă rânduiala casei și să își crească copiii, vrednici cetățeni cari să își iubească și să își respecteze din fundul inimei

patria lor, legile sub cari trăese și Suveranul care îi povățuesce.

Sunt convins, d-lor profesori, că pe lângă partea stiințifică, unde veți căuta a introduce metoadele de învățământ practicate cu succes în țările conducătoare a culturii, d-voastră veți da toate silințele pentru ca să ridicați partea morală a școlii atât de sus, ca și d-voastră și școlarii d-voastră să trăiți în ea și prin ea, aflând în școală miezul vieții și al acțiunii d-voastră.

Sunt convins că și d-voastră, școlarii, veți căuta, prin silință neincetată, prin o purtare esemplară, prin iubirea și respectul școlii și a învățătorilor voștri, să vă faceți demni de sollicitudinea ce are pentru voi M. S. Regele, a căruia ochi neadormit veghează asupra școlii. El stie că școala e viitorul națiunii și că prin ea are să se întărească tot mai tare edificiul ce înțelepciunea și vitejia sa a clădit.

Faceți cu toții ca, la încheierea anului, această școală să fie ca o stea strălucitoare, la care cu toții să ne uităm cu drag și de care cu toții să ne încăldim inimile și sufletele.

Să trăiască prea iubitul nostru Rege și prea grațioasa noastră Regină !

Să prospereze această școală și poporul român !

Liceul Matei Basarab din Bucuresci serba în ziua 16 Noembrie, Duminecă 1886, onomastica patronului său și a XXVI-a aniversară a sa. Cu acest prilej d-l ministru al școlii și bisericii, respunse ceea ce urmează la cuvântarea ținută de d-l director al numitului liceu : ¹⁾.

Domnule director,

Domnilor profesori,

Serbările școlare sunt tot-d'a-una un fapt care veselesce în mile tuturilor participanților. Ele sunt serbări culturale comune ale acelor cari conduc generațiunii succesive în desvol-

¹⁾ Vezi *Monitorul Oficial* No. 189, din 23 Noembrie 1886.

tarea lor și ale acelor cari se dezvoltă sub influența bine-făcătoare a conducătorilor lor.

Repetirea regulată a acestor serbări este un indemn și pentru unii și pentru alții, de a lucra fără incetare la realizarea scopului final al scoalei.

E dar bine să ne amintim, cu ocaziunea serbării de astăzi, scopul ce își propune liceul în organismul scolar.

Liceul este fundamentul educațiunii și culturai unei națiuni, căci liceul, mai ales și mai înainte de toate, are a forma bărbații, cari sunt măduva mișcării intelectuale și morale a Statului, și aceasta în toate direcțiunile.

Este dar o eroare capitală de a strîmta acest cerc de activitate într-un mod oare-care. E sigur că se micșorează importanța liceelor, când se tînde a face din ele sau scoli unde se capătă numai o sumă oare-care de știință enciclopedică, sau institute pentru a forma impiegați ai Statului, sau, aședeminte a cărora țel este esamenul, destinat a da un lustru trecător și înșelător.

Un lucru trebuie să stea întipărit în mintea noastră a tuturor: în liceu intră copii, din liceu es bărbați.

Când intră scolarul în clasa I liceală, el nu posedă metoda de a cugeta, nu are o judecată formată, nu poate lega cugetarea cu faptele, nu are nici obiceiul de a lucra, nu e constient de datoriele sale și de însemnătatea lor, de importanța vieței.

Simțimintele scolarului nu sunt încă clarificate.

Când esă elevul ca absolvent din liceu, el cugetă cu maturitate, judecata lui nu mai face sărituri ilogice, faptele sale concordă tot-d'a-una cu vorbele sale, munca e nedeslipită de fie-care oră a existenței sale, datoriele îi sunt clare și practicareea lor face basa pe care se înalță toate virtuțile sale, ear viața i se presintă ca o lucrare neîntreruptă a propriei sale perfecționări și a perfecționării altora: ast-fel absolventul liceal a devenit un bărbat stăpân pe sine, care nu mai e sclavul placent sau slăbiciunilor sau pasiunilor sale.

În progresele ce scolarul face trecend din o clasă în alta, nu e numai vorba de a ști câte-va rânduri pe de rost, de a avea chiar câte-va cunoscinți și diferite nomenclaturi, ci mai

ales de a pricepe ceea ce învață, de a avea rostul tuturilor lucrurilor ce învață, și de a reuni cunoștințele ce capătă spre centrul nostru de acțiune, — care e țelul spre care tindem în timpul traiului nostru pământesc, a fi în toată puterea cuvântului om bun și om de bine în cele din lăuntru ale sale cu și în cele din afară.

Pentru a ajunge acest țel, acțiunea unită a profesorului și a elevilor e necesară. De la această unire, constant practică și măntănită, depinde toată conducerea școlii.

Aci e nodul cestiunii și de aceea e o necesitate primordială a existenței școlii, ca conducătorii ei, profesorii, să dea tuturilor și în toate eșemplul celor bune.

Cele bune trebuie cerute de la școlari. Ca să explice ceea ce este bun, trebuie să fie cine-va convins că e bun, și numai când singur ai o asemenea convingere, numai atunci poți avea puterea de a o da altora. Această putere însă o are numai acela care lucrează în sfera lui cu dragoste pentru bine și cu entuziasm pentru adevăr, represintat sub forma binelui. Binele se impune numai prin dragoste, ca pe urmă să fie priceput și urmat cu drag.

Atunci ideea și cunoștința, constiente prin practica binelui intră în sângele și oasele școlărilor, cari se încălțesc la vorbele pătrunțtoare ale învățătorilor și se întăresc la faptele lor cele virtuoașe.

Muncă constiincioasă și din ce în ce mai încordată se cere de la un școlar, o muncă energică și neobosită. Ca să învețe a munci ast-fel, trebuie să i se arăte cum are să o facă; dar numai acela poate arăta cum trebuie să muncească, care singur știe a munci.

Școlarul trebuie să fie prins din toate părțile de bine, condus pe toate căile spre bine: ca ast-fel, prin deprindere mai întâi, prin voință mai târziu, să ajungă ca binele să pătrundă toata ființa sa și ca să capete singur cu încetul constiincia scopului cultural al liceului. Numai înarmat cu această constiincă elevul claselor superioare poate profita de școală, și va eși din ea un bărbat echilibrat în cugetări, în voință și în

fapte. Atunci el poate intra in lupta vieții, sigur de calea ce are de urmat.

Nu bacalaureatul trecut prin urechile acului poate fi țelul liceului, mai ales când bacalaureatul mai e însoțit cu tot felul de obiceiuri rele. Asemenea lucruri trebuie să dispară in scurt timp din liceele noastre, căci sunt și o rușine și o înjosire. Bacalaureatul rușinos trebuie înlocuit prin un progres regulat neînduios, vederat, despre a căruia ființă școlarul să fie însuși convins.

Să nu ne facem iluziuni. E mult încă de făcut pentru a putea zice: in fine ne-am așezat pe calea cea bună.

Sunt incredințat d-le director, că sub conducerea energetică și serioasă, conștiincioasă și dreaptă a d-voastră, dragostea școlaii va pătrunde tot mai mult pe profesori și pe elevi, și că ast-fel scopul liceului va fi urmărit și de unii și de alții cu entusiasm.

Țara noastră e mică și trebuie multă energie pentru a o mântine liberă și independentă, precum am făcut-o; ear energia o au numai acei cetățeni cari urmăresc cu convingere un scop înalt, ideea binelui; numai acei cetățeni, cari sunt bărbați de caracter.

Când vom fi așezat bine școala, vom fi și coresponsul așteptării M. S. Regelui, ai căruia ochi pătrunzători sunt neincetat țintiți asupra culturei și educației poporului.

Cât pentru mine D-lor, sunt fericit că mi-a fost dată de M. S. Regele, prea iubitul nostru Suveran, increderea de a conduce un departament din cele mai grele și din cele mai importante. Voiu căuta a mă face demn de datoria mea și a mi-o implini tot-d'a-una către mine și către Rege.

In ziua de 7 Decembrie 1886, Duminecă, se inaugura localul liceului construit de stat in orașul Brăila. D-l Primar al comunei ca și d-l director al gimnasiului adresară d-lui Ministru al instrucțiunii câte o cuvântare.

In urmă, d-l Dimitrie Sturdza țină discursul ce urmează : ¹⁾

*Domnule primar,
Domnilor profesori,*

Ori-care om iubitor de cultura națională se simte fericit când se află în școală, în mijlocul aceluia cari se ostenește pentru a răspândi lumina, în mijlocul aceluia cari vin pentru a fi crescuți la razele ei.

Causele acestei simțiri de fericire sunt ușor de aflat. Școala este locul unde cu toți am învățat și învățăm cum trebuie organizată activitatea vieții noastre, pentru ca ea să dea roade bune.

Astăzi, la inaugurarea acestui nou edificiu școlar, doresc să atrag atențiunea d-voastre asupra activității școlare.

Pentru ca munca omenească să-și poată ajunge scopul ei final, ea trebuie să fie îndreptată asupra unui obiect și terminată într'ensul; această concentrare a muncii există, când alegându-se direcțiunea activității noastre, ne ținem continuu de dănsa, și ne-o impunem ca o datorie de îndeplinit.

Sunt, fără îndoială, aceasta o știm și o simțim cu toții, datorii omenești, cari se țin de traiul fie-căruia fără osebire, precum datoriile către bine, către familie, către aproapele, către patrie, către Dumnezeu. Inșă și aceste datorii numai acela știe să-și le îndeplinească cu deplinătate, care trăește și lucrează cu toată inima în sfera activității ce-și-a ales.

Firul conducător al vieții noastre sunt datoriile ce le avem, fie acele ce ne sunt comune tutulora, fie acele ce fie-care a luat în deosebi asupra sa. Aceste datorii, fie-care o simte, nu pot fi conduse de egoism, de o lucrare numai și numai pentru sine și fără privire către mijlocul căruia aparținem.

Viața noastră aci pe pământ, fiind numai o pregătire pentru o viață viitoare mai înaltă, ea este necesarmente o muncă continuă pentru a ne perfecționa. Perfecționarea însă esclude

¹⁾ Vezi *Monitorul Oficial* No. 205, din 13 Decembre 1886.

de la sine egoismul. Perfecțiunea merge mână în mână cu datoria. Datoria însă ne ține neconținut pe calea cea dreaptă a adevărului, conducătorul cel mai sigur în toate cele omenesci; pe când egoismul învâluie dreapta judecată și pătrunderea minții, dând naștere celui mai mare viciu omenesc—minciuna—, care numai de cât ne abate de la datorie.

Să ne uităm în giurul nostru, la activitatea omului în cele materiale. Numai acela știe o maestrie bine, care se concentrează într'ênsa, care ziua și noaptea se gândește cum să facă mai bine, cum să o perfecționeze în toate modurile. Nu e destul a învăța o maestrie, ci trebuie ca să lucreze cineva singur la ea cu ardoare pentru a produce ceva bun și căutat de alții din cauza bunătății. Numai acela e maestru pe calea cea bună, care se robesce maestriei sale.

Nu distingem chiar noi în viața noastră de toate zilele pe ciobotarul și pe croitorul cel bun de ciobotarul și de croitorul cel rău ?

Dacă însă, această concentrare a activității noastre poate singură da roade pe tărâmul material, cu cât mai mult este ea de nevoie pe tărâmul științific și moral, unde greutățile sunt mult mai mari de invins.

Nu devine acela un chimist bun, care consideră chimia ca o ocupațiune plăcută sau de petrecere, care numai din când în când dă cu nasul de laboratoriu, fără a se ține în curentul progreselor realizate și realizabile. Numai acela e chimist bun, care cu asiduitate lucrează în laboratoriu, studiind și observând, neavând alt gând de cât cercetările sale pe câmpul acestei științi.

Nu e însă ușor a lua această deprindere a unei munci și activități concentrate; căci viața omenească e variată, distracțiunile lumii sunt mari și atrăgătoare. Se mai adaugă și un semn caracteristic a imperfecțiunii omenesci — lăcomia— care toate vrea să le îmbrățișeze. Omul prea des uită că viața lui de aci e trecătoare și scurtă, și că prin urmare el nu are indestul timp ca să cuprindă toate.

Esistă în adevăr geniuri mari, cari din timp în timp concentrează în sine o întindere mai mare de cunoștințe ome-

nești, ca și cum prevedința îi ar trimite pentru ea să răspândească, într'un moment dat, o lumină mai vie pe calea activității noastre.

Dar chiar acele geniuri au o viață concentrată în sfera activității lor, care și ea nu se abate în dreapta sau în stânga. Un Alexandru Humboldt, de exemplu, a cuprins toate științele naturale depunând vastele sale cunoștințe în acea nemuritoare carte, pe care a intitulat-o *Cosmos*; dar în aceasta a fost concentrată activitatea vieții sale. El nu s'a amestecat în muzică sau în pictură, în medicină sau în afacerile Statului.

Cerc de activitate limitat, determinat, concentrarea puterilor în acest cerc: — eată linia de purtare în munca vieții noastre.

Nu există muncă în adevăr producătoare, unde acest principiu nu e aplicabil și unde nu este de nevoie a se aplica.

Să vedem cum stă densul în școală.

Și în școală activitatea trebuie să fie concentrată atât din partea profesorilor, cât și din partea elevilor.

Viața amănunțurora trebuie să fie în școală, prin școală și pentru școală. Deosebire există numai întru aceasta, — că, pentru elev viața școlară este numai o fază trecătoare pentru a învăța cum să trăiască cum să muncească în restul vieții lui; iar pentru profesor e țelul chiar a întregii lui vieți, cu scop de a învăța și pe alții ceea-ce el practică zilnic.

E un adevăr elementar, că numai acel profesor e un bun profesor, care face din școală prima și ultima sa ocupațiune, care în școală își concentrează toată activitatea sa. Un bun profesor nici nu are timp de dat altor ocupațiuni, atât este el absorbit de marea și însemnata sa datorie.

Un bun profesor își prepară mai întâi zilnic materia de predat, pentru a o poseda singur în modul cel mai perfect. Dar nu e de ajuns atât. El își prepară materia în vederea elevilor săi, și pentru aceasta el caută să cunoască aptitudinile lor, gradul de înaintare a fie-căruiia dintre densii; căci ținta lui este ca să înainteze fie-care din elevii ce'i sunt încreditați, îmboldind pe cei mai puțin silitori, dezvoltând mintea celor mai înapoiți, ostenindu-se a fi înțeles de cei dotați de

natură cu mai puțină inteligență. *Cu drept cuvânt se zice chiar, că profesorul e mai mult pentru acești din urmă, de cât pentru elevii iuși la minte și încordați la învățătură.*

Să ne inchipuim numai un moment această activitate a unui profesor, exercitată în mod corect și conștiincios în cerul științei ce el posedă și al școalei căria aparține, și ușor vom înțelege, câtă muncă, câte silinți trebuie să fie aci dezvoltate.

Să mai adăogăm încă, că, pentru a putea da elevilor o învățătură solidă, aceasta trebuie să meargă mână în mână cu educațiunea lor. Cât devotament trebuie să pună atunci profesorul la dispozițiunea școalei! fiind-că nu e destul să dezvoltăm mintea elevilor, ci trebuie să facem ca și inima să nu rămâe îndărăt.

Atunci însă, un alt rând de datorii se presintă profesorului, — studiul naturei omenesci și a dezvoltării ei, studiul caracterului fie-căruia din elevii sei. Dar, pentru ca cunoștințele sale în această privire să fie reale, profesorul trebuie să se studieze pe sine însuși, să și îndrepteze propriile sale greșeli imperfecțiunile sale; căci numai atunci el se va bucura de autoritate și va avea priceperea de a îndrepta greșalele și imperfecțiunile elevilor sei.

Vă las să judecați, unde mai rămâne, când punem toate aceste la un loc, unde mai rămâne unui profesor timp de prisos. Din contra, pentru a coprinde întreaga sa datorie, viața lui e cu devăvărșire absorbită în școală și de școală. Atunci însă, când așa e, acțiunea lui devine puternică și el capătă în mănuierea trebilor școlare o virtuositate, dinaintea căroră dificultățile dispar și reușita completă devine o certitudine.

Intr'un cuvânt, un profesor bun se identifică cu școala. El însuși e școala. Ast-fel el devine esemplul viu al vieței școlare care ast-fel aședată și regulată formează și viața elevilor.

Pentru elevi, școala trebuie să fie alfa și omega al traiului lor. Numai când elevii vor fi, din zori de ziuă și până dincolo de apusul soarelui, cu gândul pironiți la datoriile lor școlare, numai când elevii sunt cu totul absorbiți de viața școlară, adică de învățătură și de perfecționarea lor morală; numai

atunci elevii au apucat pe o cale bună, la capătul căria ei devin bărbați probi și conștiincioși, cetățeni buni și laborioși.

Nu pot indestul repeți un lucru: nu esaminile, nu punctele căpătate la examen sunt țelul, la cari școlarii tre'ue să tindă ci o cultură generală solidă, ce nu se poate căpăta, de cât mistuind și reproducând in sine cele învățate, indreptând vicile și obiceiurile cele rele.

Omul vicios nu poate fi un om in adevăr bun și învățat.

Cel mai mare și mai rușinos viciu e minciuna. Cine însă de mic se învață cu minciuna, acela își face din ea un obicei nedespărțit de traiul de toate zilele. Cine minte o dată, minte de două ori. Cine minte de două ori, minte de mai multe ori. Cine minte in cele mici, ușor se deprinde a minți in cele mari. Ear din traiul zilnic cu lesnire minciuna trece in știință — și face, ca atunci, când am uitat sau când nu știm ceva, inlocuim lacuna prin o inesactitate constientă, care nu e alt ceva, de cât minciuna ênsăși.

Când elevii, conduși bine de profesori, vor face din școală unicul centru al activității lor, atunci ei se vor deprinde pentru întreaga lor viață, a'și concentra munca in indeplinirea datoriilor, ce fie-care tre'ue să ia asupra'și; căci nu e om pe lume, care poate inlătura de la dânsul datoriile pozițiunei sale. Vai de acela, care nu le simte și nu le iubește! El e ca un pom uscat, fără frunze, fără flori, fără roade.

Această concentrare a activității profesorilor și a școlarilor în școală, nu numai că produce roadele sale cele bune, dar ea e singură in stare, prin rezultatele dobândite, să creeze in școală acea bucurie sufletească, care se resfrânge asupra profesorilor in simțiminte de recunoscință ale elevilor lor, asupra școlarilor in o impulsione puternică in sfera vieței morale, căpătată in tinerețe și menținută până in bătrânețe.

Atunci, când școala la noi va fi pusă pe acest picior, toate relele, pe cari astăzi le deplângem, vor dispăre din școală.

Să intre dar fie-care in noul edificiu, cu gând bun și cu mâna pe inimă, ca ast-fel in curând să inregistreze națiunea întreagă o indreptare serioasă, o propășire reală in școală.

La noi, în Regatul nostru, lucrul e mai ușor de cât în multe alte locuri : căci esemplul îl avem dat de sus.

Intreaga activitate a vieții reducându-se la o formulă foarte simplă — la aceea, că fie-care în tot timpul și în toată ora să își îndeplinească pe deplin toate datoriile sale — noi nu avem de cât să ne îndreptăm ochii spre Regele nostru și spre Regina noastră, cari, continuu și necurmat, cu iubire și cu zel, nu se gândesc la alta, de cât a lucra și a făptui pentru binele și fericirea patriei, concentrând în adevăr în această muncă întreaga activitate a vieții lor. Nu avem, de cât fie-care dintre noi, să ne dăm osteneala ca să 'l imităm.

E sigur, că atunci, când profesorii vor face, în cercul lor de datorii, aceea-ce Regele și Regina fac și îndeplinesc în al Lor, ei vor fi profesori perfecți și vor isbuti să facă și școlari buni.

Urez acestei școli prosperitate și mers bun. Urez ca școlarii, eșiți din ea, să fie spre laudă acestui gimnasiu, al căruia nume tot-d'a-una să crească și să se întărească.

Ear noi cu toții să lucrăm fără încetare într'un singur gând și într'o singură cugetare pentru întărirea și propășirea României, înălțând rugile noastre către Părintele Ceresc pentru sănătatea și gloria prea iubiților noștri Suverani.

Să trăiască Regele Carol !

Să trăiască Regina Elisaveta !

Luni, în 16 Februarie, la ora 1 dupe amiază, d. Sturdza a instalat pe domnișioara Felicia Racoviță, ca directrice a *Asilului Elena Doamna*.

Intreg personalul Asilului precum și elevele acestui institut erau întruniți în sala cea mare, când d. Dimitrie Sturdza introduse pe noua directrice, căria îi adresă următoarele cuvinte : ¹⁾

¹⁾ Vezi *Monitorul Oficial* No. 253, din 17 Februarie 1887.

Doamna mea,

Ați bine-voit a asculta de insistința Majestății Sale Reginei și v'ați decis a părăsi liniscea d-voastră, pentru a primi sarcina laborioasă de a conduce acest institut.

Enșăși această decisiune a d-voastră formează pentru Asil o situațiune nouă, care'i asigură eșirea din starea caotică în care se află astăzi și intrarea'i într'o organizare sistematică cu țeluri bine definite.

Sunt convins că măsurile ce am luat pentru restabilirea disciplinei institutului, prin depărtarea elementelor principale de desordine, introducerea imediată a unui regulament de ordine și de disciplină școlară, stabilirea unei programe de studiu bine chibzuită, și, în fine autoritatea d-voastre, vor reda Asilului renumele ce'l avea și pe care, o spun cu durere, era în ajun de a'l perde.

Pentru a conduce o școală trebuie multă muncă; însă ea este ușoară pentru acela care e pătruns de mărimea datoriei ce ia asupra'și și care singur stă în fie-care moment esemplu neclintit de virtute, de datorie, de constiință, de adevăr, de ordine. Atunci conducătorul scoalei e ca un far, a căruia lumină e continuu aprinsă, spre a arăta tutulor calea, întărind pe cei buni în mersul lor pe calea cea dreaptă, ajutând pe cei slabi să nu alunece pe cărările întunecoase.

Nu pot dar de cât a felicita Asilul de decisiunea d-voastră și sperez că de la mic până la mare vor înțelege și vor pricepe, că în acest moment solemn Asilul a căpătat o mamă duioasă, dar tot-odată o mamă, care știe, că precum părinții cei buni au cea mai mare bucurie sufletească de a vedea pe copiii lor crescând, cum zice Evangelia, în frica lui Dumnezeu și în înțelepciune, asemenea preocuparea lor constantă este de a'i feri de tot lucrul rău.

Personalul didactic al școalei trebuie să se pătrundă de un adevăr foarte simplu, dar care este fundamentul pe care se ridică școala: că el nu este un scop, ci instrumentul pentru a ajunge la scop, că el este pentru școală și nu școala pentru

dênsul, în fine că în școală elevii au dreptul la devotamentul cel mai nemărginit al personalului didactic pentru viitorul lor.

Personalul pedagogic al școlii are misiunea cea mai delicată, căci el trebuie prin purtarea lui corectă întru toate, corectă în tot momentul, să dea cel ăntăiu esemplul viu a toată rânduiala și purtarea cea bună. Dacă un om onest nu trebuie să schioapete nici odată în viața lui spre un lucru rău, cu atât mai puțin trebuie să schioapete acela, pe care cel mai mic și cel mai fraget se silește a-l imita. Ântăia datorie a unui om cult, cu simțiminte religioase și morale este de a-și infrânge într'ênsul tot ce este rău : aceasta este o condiție *sine qua non* pentru acei cari sunt într'un contact zilnic și de fie-care oră cu copiii, ca crescători ai lor. Viața trebuie să le fie ca un cristal, în care nu se află nici cea mai mică pată.

Un lucru primordial cer de la d-voastră, ca să vă concentrați silințele într'un devotament comun, într'o înțelegere frățească pentru prosperitatea acestui institut. Impărecherile, urele, discordiile, trebuie să dispară cu desăvârșire, și ministerul este hotărât, ca pe cât își va pune toată silința de a da Asilului tot ce-i trebuie în privirea morală și materială asemenea să fie de cea mai mare energie pentru a stârpi relele obiceiuri din această școală.

Fac atent la aceasta și pe personalul administrativ întreg. Ministerul nu va cruța pe nici unul, ori care îi ar fi pozițiunea și vechimea, care va fi cauză de desordine și de scandal. Să fie odată pentru tot-d'a-una, bine știut de toți, — că nimeni din cei cari locuiesc în Asil, nu au drept de a face din locuința lor aci un loc de petrecere—că nimeni din câți locuiesc în Asil nu au dreptul a nesocoti ordinea severă, care trebuie să domnească în ori ce școală, care merită acest nume, — că nimeni din câți locuiesc în Asil nu au dreptul de a deveni instrumentele unei rele deprinderi oare-cari, căci o rea deprindere, cât de mică și neînsemnată la început, este sorgintea celor mai mari desordine viitoare.

Dacă însă personalul didactic și pedagogic al Asilului, dacă personalul administrativ al Asilului au a-și îndeplini cu toții

indatoririle lor către școală : elevele Asilului și ele au mari și însemnate datorii.

Să nu 'și inchipuească nici una din eleve, că ele, intrate odată in Asil, au drepturi și nu au datorii. Mai ăntăiu de toate trebuie să spun elevelor, că omul se nasce in lume cu datorii și că acestea 'l urmărese până in morment. Drepturile există numai pentru acela care își cunoasce, care își păzesce, care 'și face datoriile. Datoriile elevelor unei școale sunt foarte simple — să învețe și să se poarte bine. Cine nu învață și cine nu se poartă bine in școală, nu numai nu merită a șede in școală, dar nu trebuie să mai facă parte din școală, pentru că împedică pe cei-l-ălți școlari in mersul lor sănătos și drept. Așa dar elevele Asilului vor 'ști că ministerul va elimina din acest institut fără cruțare pe toate elevele, cari nu învață și cari se poartă rău. Cine nu va păzi rânduiala școalei, cine nu se va sili a trece din o clasă in alta, acea elevă va fi depărtată din Asil și trimisă sau la părinți și rudele ei, sau la mănăstire. Nu s'a clădit acest Asil cu atăta cheltuială, nu au lucrat la ridicarea lui inimi pioase și generoase, pentru ca să facem din el un adăpost al leneviei și al trândăviei. Prin urmare elevele trebuie să se pue pe muncă și pe învățatură.

Dar aceasta nu este suficient. Elevele Asilului trebuie să fie supuse rânduiei celei bune, — fi-va ea scrisă sau nu. Rânduiala cea bună este sădită in inima fie-cărui om. Să nu minți și să nu furi sunt porunci dumnezeesci. Așa dar să se știe de către toate elevele, că minciuna va fi urmărită de aproape, pentru-că ea este cel mai mare viciu ce se poate lega de un om, și pentru-că din minciună izvoresce tot răul. Să vă deprindeți cu adevărul, căci cine spune numai adevărul și făptuesce numai dupe adăver, acela poate pași cu fruntea senină și ridicată, fără frică, in mijlocul lumii întregi. Să fiți ascultătoare și supuse învățătorilor voștri și celor ce caută de voi ; căci numai ast-fel puteți să le arătați recunoștința pentru munca și silința ce ei pun intru a vă cresce și a vă cultiva. Să țineți de rânduiala școalei ca de un lucru sfânt, căci numai omul cu rânduială scapă in lume de necazuri, ear rânduiala se învață numai din copilărie.

Doamna mea,

Intrați într'o casă de care vă leagă suvenir scumpe.

Intrați într'un instituit, asupra căruia stă ochiul neadormit al unei Regine, care, ca Regină și ca femeie, este fala țării noastre. Ați avut dovezi în zilele aceste grele chiar, prin care a trecut Asilul, cu câtă iubire, cu câtă căldură Ea a îmbrățișat acest institut. Aceasta v'a și decis a vă pune în capul lui.

Dumnezeu să vă ajute și să vă întărească ! Dar noi cu toții vă mulțămim pentru sacrificiul ce faceți binelui public, și care va rămâne ca un exemplu demn de imitat pentru țara întreagă.

La 23 Aprilie 1887, Joi s'a sfințit Mitropolia de Iași, care începută de Mitropolitul Veniamin sta de mult nefârșită. M. S. Regele Carol I ținu o inimoasă cuvântare, în care vorbind și de întemeierea unirei neamului nostru, de neatarnarea Regatului României termină astfel :

„Ca pe o comoară neperitoare trebuie să păstrăm aceste mari izbânzi, dobândite prin prudență și jertfe, prin vitejia armatei, fiind-că ele sunt reazimul nostru cel mai puternic în împrejurări grele, moștenirea cea mai precioasă pentru generațiunile viitoare.

„Cerul, care a luat iubita noastră țară sub Înaltul Său scut, va bine-cuvânta opera Noastră și va asculta rugele Noastre, cari le îndreptăm neincetat și Regina și Eu, către a-Tot-Puternicul pentru fericirea dragului nostru popor“.

Această cuvântare a fost des intreruptă de entuziasmele aclamări ale celor de-față.

Dupe aceasta, D. Dimitrie Sturdza, ministrul cultelor și al instrucțiunii publice, s'a adresat către M. S. Regele cu următoarele cuvinte : ¹⁾

Sire,

Se implinesc 30 de ani, de când Românii de dincoace și de dincolo de Milcov s'au ridicat, ca un singur om, ca să răspundă la întrebarea ce le adresa Europa, *ce vreți?* Toată suflarea românească înțelesese atunci că mâna providenței este întinsă peste acest pământ și un freamăt coprinse întreg poporul de la o margine a țării până la cea-altă. Se părea că umbrele marelui împărat Traian și a tuturilor eroilor cari  u lucrat și s'au jertfit pentru neamul românesc, apăruse printre noi spre a ne îmbărbăta la fapte noi și mari.

Neted și limpede, clar și categoric fu răspunsul ce am dat Europei, când îi am spus ce suntem, ce am suferit și ce vrem. Acel răspuns era eșit din rostul unei origini nobile și puternice, era esresiunea voinței unei națiuni vii, hotărîtă de a pune în lucrare aceea-ce voia.

Atunci și credința depusă în luptele ce se desfășura isbutiră mai presus de așteptările tuturilor. Bine-cuvântarea Cerului s'a revărsat peste noi și e providențial că serbăm astăzi îndeplinirea a trei decenii al memorabilului an 1857, prin imne de recunoștință, înălțate către a-Tot-Puternicul Dumnezeu, la sfințirea acestei mărețe catredale a vechei și venerabilei Mitropolii a Moldovei, că serbăm această aniversare a renascerei neamului nostru în această veche cetate care a luptat ca conducătoare a tuturilor, cu un patriotism admirabil și cu o abnegațiune rară pentru realizarea visului de aur al multor și multor generațiuni.

Incongiurat de popor și de armată ați venit, Sire, ca în timpurile de glorie și de mărire a Patriei, ca să dați mulțumită Cerului că ne-a ocrotit miraculos prin grelele încercări ce am străbătut, că ne-a ridicat sus, că ne-a constituit puter-

¹⁾ Veđi *Monitorul Oficial* No. 21 din 28 Aprilie 1887.

nic și că ne-a ajutat să ridicăm această măreață biserică, fundată de piosul Mitropolit Veniamin, al căruia nume se pronunță și astăzi pretutindenea cu iubire și venerațiune. Jumătate de secol au stat ruinele ei dinaintea noastră, ca semne ale neputinței în care trăiam, căci nu simțiam în noi puterea de a termina clădirea începută. Ceea-ce era însă cu neputință înainte ca Majestatea Voastră să înalțe falnic steagul Regatului Român, a fost ușor dupe ce ne-ai condus cu înțelepciune și virtute, cu vitejie și prevedere, ca să știm, să vedem și să pipăim că România în fine ne aparține nouă și urmașilor noștri, că sântem în stare, când pericolul va sosi, să o apărăm cu pepturile și cu inimile noastre.

Sire,

Credincioși 'Ți suntem, căci ai avut și ai mare credință în noi. Credincioși 'Ți suntem căci ții în mână inimoasă drapelul onoarei și al viitorului Patriei.

Mulțumind a-Tot-Puternicului că a înălțat și a întărit țara aceasta, ridicăm cu toții rugi ferbinti spre Cer, ca să ocrotească și să întărească pe Majestatea Voastră, piosul, înțeleptul și viteazul nostru Rege, pe buna și virtuoaasa, blânda și geniala noastră Regină și pe Dinastia fundată de Majestatea Voastră.

„Trăească M. M. L. L. Regele și Regina !

„Trăească România !“

Comuna Buzău a pus în executare, în anul 1887 clădirea a două localuri de școli primare. Localul din culoarea de Negru este destinat pentru o școală de băieți și de fete, fie-care cu câte 4 clase, acel din culoarea de Galben pentru o școală de băieți de 4 clase.

Solemnitatea punerii temeliiilor acestor două școli a fost unită cu aceea a distribuțiunei premiilor pentru ziua de Duminică, 28 Iunie. Amëndouă au fost preșe-

zute de d-l D. A. Sturdza însoțit de d-l Sp. C. Haret, secretarul general al ministerului instrucției și cultelor.

P. S. S. Episcopul Inocenție de Buzău, asistat de mai mulți preoți, oficia serviciul religios și dete bine-cuvântarea obicinuită.

După ce se făcu stropirea cu apă sfințită, D. Nae Ionescu directorul școalei de băieți No. 1, rosti un discurs la care d-l ministru Sturdza respunse prin următoarele cuvinte : ¹⁾

*Prea sfinte părinte,
Domnilor,*

Fundarea de școli noi este o dovadă a rîvnei cetățenilor pentru progresul culturii poporului. Această rîvnă este un semn netăgăduit de vitalitate, căci cine fuge de întuneric și năzuesce la lumină acela intră în viață.

Înainte, și aceasta nu cu mulți ani, puține școli erau presărate în țară și acelea aveau o instalațiune cu totul improprie, atât din punctul de privire igienic, cât și din acel didactic. Astăzi aspectul lucrurilor s'a schimbat cu desăvîrșire. Este un semn al erei celei nouă, în care am intrat cu atîta vioiciune, că primăriile orașelor s'au unit cu statul, pentru ca în fie-care oraș școala să fie clădirea cea mai principală, clădire indelustătoare ca spațiu pentru numirea ei, clădire sănătoasă și bine dotată.

Astăzi se așează în Buzău piatra fundamentală la două școli primare. Peste puțin se va ridica tot aci frumoasa clădire a gimnasiului acestui oraș, care lucrează atât de mult și cu atîta vigoare pentru prosperitatea sa.

Dorința febrilă, de acum căți-va ani, de a întinde căile ferate în văile cele mai depărtate, se transportă acum asupra școalelor și numai Statul în puțini ani va ridica edificii de școli secundare și superioare de o valoare de peste două-zeci

¹⁾ Veți *Monitorul oficial* No. 81, din 14 Iulie 1887.

de milioane. E cert că puțin va trece și școalele noastre, ca clădiri și instalări, vor prezenta un aspect demn de progresele săvârșite de națiune și de situațiunea înălțată a Regatului.

Dar nu e de ajuns, ca să clădim școale și să le dotăm cu materialul didactic necesar. În aceste edificii trebuie să introducem o viață corespunzătoare cu scopul care le-a ridicat.

Această viață o dă școlii numai corpul didactic.

Fie-care școală, a cărui edificiu se reînnoiește, sau se clădesc din nou, este un apel călduros și inimos făcut întregului corp didactic al țării, ca să 'și indoească silințele și zelul pentru ca școalele noastre să ajungă, în fine, a se putea pune alături cu școalele națiunilor occidentale și să facă să dispară convicțiunea superiorității străinătății asupra noastră.

Pentru ca corpul didactic să fie însă la înălțimea datorii sale, e de nevoie mai întâi și mai înainte de toate, ca el să fie întreg și deplin devotat acestor datorii. El întâi trebuie să dea înaintea tuturor exemplul unei vieți muncitoare, virtuose, disciplinate, supusă legilor. El trebuie să fie înaintemergătorul pe calea perfecționării morale și profesionale. Rîvna lui trebuie să fie la înălțimea datorii sale. El trebuie să dovedească zilnic devotamentul său către școală și această dovadă o va da numai atunci, când el cel întâiu va face să se simțească, că nu școala e făcută pentru dînsul, ci el pentru școală.

Atunci se va naște acel spirit în școală, care de la profesori se întinde asupra școlarilor, acel spirit care 'i conduce pe amîndoi a trăi în școală și pentru școală, acel spirit care e conștient că pe școală se reazămă viitorul națiunii. Atunci corpul didactic nu va mai căuta să 'și apere neîmplinirea datorii funcțiunii sale, puindu-se la adăpostul unor închise privilegii, care 'i dau puțința de a nu fi atins, când el este în rîscă cu datorii școlare. Nici unul nu va mai căuta acest *refugium peccatorum*, pentru ca conștiința corpului didactic va fi aceeași ca și a cetățenilor, de a scăpa de un membru netrebuincios sau nedemn.

Un membru al corpului didactic, care nu încetează a studia, acela ușor face să se nască iubirea de învățatură între șco-

larii săi; acela, care studiază neconținut cum să conducă mai bine pe școlarii săi, acela nu caută în afară de lege sau în legi excepționale pârghia activității sale; acela, care în legile morale și în legile societății în care trăește, caută să fie un exemplu tuturilor, introduce prin școală în corpul social un mers constant, sigur, plin de demnitate și conștient de un rezultat final bun. Cel mai mare rezultat al muncii corpului didactic nu poate fi, de cât a ști în mod cert, prin conștiința ce are poporul despre aceasta, că din mâinele lui esă cetățeni onești, probi, virtuși, disciplinați, iubitori de patrie, căci prin aceasta el știe, că a lucrat pentru a întări și a asigura viitorul țării și al națiunii.

Să aședăm dar astăzi aceste două petre într'un gând și într'o cugetare, ca profesorii acestor două școli să le dea viață prin muncă și silință, prin probitate și virtute, prin neoboseală în indeplinirea îndatoririlor lor, prin supunere la legile țării, prin respectul autorității, prin iubire și devotament nemărginit către marele nostru Domn și Rege Carol I, care, de la înălțimea pe care stă, strălucesce d'impreună cu buna noastră Doamnă și Regină Elisaveta, prin toate virtuțile, care înalță și întăresc un popor.

Serbarea distribuțiunii premiilor în Buzău a avut loc în sala teatrului.

Pentru prima oară această solemnitate se făcu sub președința ministrului cultelor și al instrucțiunii publice.

La ora 11, d-l ministru Sturdza, P. S. Episcop, d-l Haret, directorul general al ministerului și d-l prefect soșiră în sala distribuirei premiilor, unde fură întâmpinați de d-l primar și d-nii profesori. Solemnitatea fu deschisă prin două imne esecutate: unul de elevii gimnasiului și de orchestră și al doilea de corul seminarștilor.

Ear la discursul d-lui Iorgulescu directorul gimna-

siului de Buzău d-l ministru respunde in termenii următorii :

*Domnule director,
Domnilor profesori,*

Sunt fericit că pot astăzi lua parte in Buzău la două solemnități școlare, la punerea fundamentului a două școli primare și la distribuirea premiilor.

Această din urmă serbare ar trebui să se numească *serbătoarea părinților*.

Școlarii de ori-ce vârstă au o datorie mare, aceea de a învăța. Cine 'și indeplinește datoria, acela nu i se datorește veri-o mulțumire din partea obștei cetățenilor. Încă mai puțin acelora li se datorește o mulțumire care trebuie încă să se exercite intru a 'și face pe deplin datoria.

Distribuția premiilor este serbătoarea părinților, căci e ziua anului in cari ei vin intr'un contact direct cu școlarii, ziua in cari ei își pot da socoteală de mersul dezvoltării copiilor lor, ziua in care ei se pot bucura de progresul făcut de dănsii.

Pentru elevi premiile trebuie să rămână in viață o aducere aminte plăcută a activității lor școlare, o aducere aminte prețioasă că 'și au îndeplinit conștiincios datoria, o aducere aminte dulce că au făcut părinților o bucurie.

Nu toți elevii pot căpăta un premiu, fiind-că el se dă numai la 3 școlari din fie-care clasă ; dar in puterea elevilor stă de a căpăta toți note bune. Și aceasta este lucrul principal, datoria cea mai mare in anii tinereții, datorie către părinți, cari 'și dau osteneală și fac sacrificii ca copiii lor să devie oameni vrednici, datorie către învățători cari își dau toată silința a pune pe elevi pe calea cea bună in învățatură și in purtare, datorie către Patrie care întreține școlile cu multă cheltueală făcută de mic și de mare, de bogați și de săraci.

Școlarii pot să capete toți note bune și să nu rămână nici unul rușinat inapoi. Pentru aceasta ei trebuie numai să se obicinuească la câte va lucruri.

Ei trebuie să meargă regulat la școală, căci cine perde o oră de școală, își perde rândul și își perde rostul și înțelegerea

lecțiilor, lăsând a zice că neglijența e o mare rușine pentru ori-cine, tîner ori bătrîn.

Ei trebuie să se poarte bine în școală și afară din școală, căci purtarea cea rea întunecă știința noastră și o face adese de prisos.

Ei trebuie în școală să fie cu mare atențiune la lecțiunile ce li se dau, să caute să le priceapă și să 'și-le întipărească bine, în mintea lor, căci ei merg la școală pentru a se lumina, nu pentru a rămănea în întuneric.

Regularitatea, buna purtare, atențiunea urmărite cu harnicie și cu tragere de inimă, duc la note bune. Nu e dar greu a trece clasa și acel școlar care urmărește calea indicată, nu poate rămănea nici repetent, nici corigent.

Notele căpătate însă trebuie să fie espresiunea adevărului, căci la ce ar servi note bune pentru o realitate rea. Dacă un elev nu a mers regulat la școală, s'a purtat rău, n'a fost cu atențiune la datoria lui școlară, la ce 'i-ar servi pe hârtie o notă ce nu ar merita? Sti-va, pricepe-va el ceea ce nu știe, ceea ce nu a priceput, ceea ce nu a învățat? E dar nu numai în sine rău, dar e rău ca calcul de a alerga, fie părinți, fie școlari după note nemeritate. Înșelăm pe lume, dar e mai rău că ne înșelăm pe noi ênși-ne căci ca să nu știi nimica, nu ai nevoie de note școlare.

Obiceiul notelor nemeritate e încă mult răspândit la noi, dar sper că va înceta, căci e rușine și nedemn de progresele ce a făcut țara. El face adesea de stă cine-va la indoeală dacă acele progrese vor rămănea asigurate. Trebuie deci ca toți elevii să 'și dea toate silințele pentru a căpăta note bune în mod necontestat, note cât se poate mai bune și să nu se sperie de cerințele crescēnde ale notelor, fiind-că și învățătura ome-nească cresce pe fie care zi ce omenirea pășesce înainte și se desvoltă. Dar și învățătorii trebuie să nu rămănea în urmă. Și ei trebuie să lucreze mult pentru a putea duce pe elevii lor pe calea aceea roditoare a binelui și stărpitoare a rēului.

Ca să mergem înainte și tot înainte, trebuie dar ca cu toții să ne facem zilnic datoria. Aceasta trebuie să fie devisa ce fie cine o poartă în inima sa, și pe care a o urma este astăzi foarte

ușor, căci esemplul îndeplinirii exacte a datoriei și a hărniciei ne vine de sus de la Suveranii noștri.

De aceea să începem distribuirea premiilor cu urarea scumpă nouă tuturilor.

Să trăească Regele Carol!

Să trăească Regina Elisaveta!

Dupe această cuvântare se începu distribuirea premiilor.

Serbarea se termină printr'un banchet dat în onoarea d-lui Ministru în palatul episcopal.

Cel întâiu toast fu ridicat de d-l primar pentru Majestățile Lor Regele și Regina.

D-l Iorgulescu, directorul gimnasiului, ridică un toast pentru d-l Sturdza, la care toast ministrul răspunse prin următorul discurs, care fu viu și unanim aplaudat:

*Prea sântiți părinți,
Domnilor,*

Pentru ca un Stat să pășească cu siguranță pe calea unei dezvoltări continue și reale, și să 'și asigure un viitor plin de prosperitate, îi trebuie două lucruri: un Suveran înțelept și cetățeni uniți între dênșii pentru binele patriei.

Mateiu Corvin avea o devisă frumoasă și care șade bine să o aibă un Suveran. Acea devisă zice: *animus Regis regna nobilitat et obscurat*, adică inima Suveranului nobilitează și întunecă Statele.

Adevărul acestei devise l'am pipăit noi în amândouă versiunile.

Am vădut cum viitorul României era întunecat sub domnii cari nu erau conduși de o suflare mai înaltă. Sub domnii, cari cugetau mai mult la sine de cât la țară. Aceasta esplică puținul progres ce țara noastră a făcut în timpul domnilor de la 1830 până la 1866. Cum era să facă țara un progres repede și decisiv, când de sus nu lucea în toate și pentru toate esem-

plul binelui, exemplul datoriei, exemplul de a pune țara mai presus de ori și care altă năzuință ?

Dar ne-a fost dat nouă, a vedea adevărindu-se devisa lui Mateiu Corvin și în partea ei cea bună. De când un Rege înțelept, virtuos, conștient de datoria Lui, stă în capul Statului Român, România a făcut pași gigantici înainte. Nu noi numai putem constata, lumea întreagă aprobă ceea ce Românii au ridicat la gurele Dunărei, un far luminos, pe care nimic nu îl mai poate distruge. Dar și Românii știu toți, că nimic nu s'ar fi putut face fără de acel Rege Carol a căruia inima mare și generoasă, dupe zisa lui Matei Corvin, a inobilat Statul Român.

A avea un Suveran înțelept, este o bine-cuvântare cerească. Lui Dumnezeu i se cuvine, dar, laudă. Lui i se cuvine mulțumirile noastre, pornite din adâncul inimei. Prin acest dar al providenței ne-a fost dat a ne ridica din adâncă cădere și umilință, în care nenorocirile timpului ne aruncase.

Un Suveran bun și înțelept e un mare lucru pentru o țară, dar mai este de nevoie și alt ceva, pentru ca dezvoltarea unei națiuni să se poată face cu siguranță și cu vigoare. Acel ceva este *unirea cetățenilor într'un singur gând și într'o singură cugetare, binele patriei*. Acest ceva ridică toate și cele mai mari dificultăți pentru că e insuflat de simțimentul dragostei, care dupe evanghelie, ridică și munții din locul lor.

Puterea unirii cetățenilor spre binele patriei a fost aceea putere, care a format forța noastră de rezistență ; forța care nu ne-a lăsat să desperăm în zilele rele și ne-a împins la o lucrare bună și comună. Puțini oameni au început mișcarea de la 1821. Inșă simțimentul generos și plin de curățenie, care a insuflat'o, a purtat roadele sale. La fie-care din datele renascerii noastre, la 1848, la 1857, la 1866, numărul cetățenilor cari și puneau peptul pentru țară creștea și un singur simțiment îi muncea. De aceea când marele nostru Căpitan și Rege, a ridicat vocea și a chemat pe fiii patriei la lupta cea mare care trebuia să ne dea neatârnamarea și Regatul, toți au venit ca un singur om, și victoria a fost a noastră.

Precum nimic nu perde o țară ca neunirea cetățenilor și

luptele interne, asemenea nimic nu o ridică mai sus, de cât unirea tutulor.

Mai ales noi tot-d'auna să avem in mintea și in inima noastră presinte — *Unirea in bine*. — Numai unirea in bine dă tărie, da! o mare tărie și in această unire stă puterea unei națiuni mici, precum suntem noi. Acea unire este përul lui Samson. Să nu 'l dăm in mâna nimăru, ca să ni 'l tae. Ni se tăese parte din el și eram aproape perduți. Să mulțumim lui Dumnezeu, că ne-a dat timp ca el să crească la loc, mai stufos și mai frumos de cât inainte.

Această unire in binele comun al tutulor nu 'și are însă numai efectele sale pentru patrie, ci și pentru fie-care părticică a statului.

Acolo unde județenii sunt uniți in cugetare și faptă bună pentru județul lor, acolo județul merge bine. Acolo unde membrii comunei sunt uniți ca să prospereze comuna lor, acolo ea se vede inflorind. Uitați-vë in giurul d-voastră, și veți constata că numai acele județe, orașe și comune merg rău, sunt ingenuchiate in morcică și datorii, unde este sfadă intre cetățeni să o spun verde și curat, a o despoia printr'un intins personal miserabil.

Ori-cine intră in județul Buzëu și in special in orașul Buzëu imediat simte că aci trebuie să fie o unire frumoasă, o unire tare intre toți cetățenii, căci progresele bat la ochi. Se știe in țară că agricultorii din Buzëu s'au pus cu toții, de la mic până la mare, pe o muncă sdravănă, inteligentă, transformătoare. Să știe in țară, că orașenii din Buzëu 'și au pus in cap să facă să inflorescă cetatea lor. Și țara întreagă le zice: Dumnezeu să 'i ajute! Căci nu 'și fac bine numai loruși, dar fac un bine și țarei.

Părerea de bine s'a manifestat astăzi in mod solemn prin clădirile școlare ce au să fie in curând inaugurate. Nu o școală, ci 3 școli de o-dată clădite. Nu in edificii de a doua mână le instalați, ci in edificii care ar face onoare Capitalei.

Fie ca această rîvnă a binelui să vë insufe tot-d'auna și să depărteze din mijlocul d-voastre invidia și interesul personal.

Beau dar acest pahar in unirea constantă, nealterată, puternică a cetătenilor din Buzău pentru făptuirea binelui juțului și orașului, căci atunci acea unire se resfrânge și asupra unirei lor cu cetătenii din toată țara, spre binele și prosperitatea țării intregi.

In sănătatea Buzoenilor și a unirei lor !

In ziua de 29 Iunie 1887, S-tu Petru și Pavel, se deschise în localul liceului S-tu Sava la 9 ore dimineața serbarea distribuirei premiilor sub președința d-lui Dimitrie Sturdza, asistat de d-nii Spiru Haret, D. Aug. Laurian și B. Șiaicariu.

Scolarii gimnasiului Mihaiu-Bravul esecutară un imn de ocazie, sub dirigența d-lui M. Ilescu, maestru de musică.

La discursul d-lui Z. Herescu, directorul liceului, d-l ministru a răspuns : ¹⁾

*Domnule director,
Domnilor profesori,*

Ordinea și disciplina sunt nedeslipite de școală. Fără de dênsese e cu neputință ca școala să progreseze, căci fără ordine și disciplină nu există nici știință.

Ordinea și disciplina școlară sunt însă depuse in mâinile corpului didactic. Nici un regulament al autorității superioare, ori cât ar fi el de bun și de amănunțit nu poate inlocui lucrarea esercitată cu conștiință și perseveranță de profesori, pentru că ordinea și disciplina să domnească in școală și ca prin ele mersul regulat al învățământului să fie asigurat.

In două moduri se esercită această lucrare a corpului didactic.

Motorul unic al acțiunei școlare a profesorului, să fie unica-

¹⁾ Veți *Monitorul Oficial* Nr. 82, din 15 Iulie 1887.

mente școala, cerințele și interesul ei. Profesorul trebuie în afacerile școlare să fie liber de preocupățiuni și de pretențiuni care și au izvorul în afară de școală sau care sunt deunătoare școlai. Aceasta este întâia lucrare.

Interesul părinților nu poate fi altul, de cât ca fiii lor să învețe și să se poarte bine. Nimeni nu și trimite pe copil la școală, cu gândul ca să nu învețe și ca să se poarte rău. Dar dacă ar fi părinți nepricepuți, cari se mulțămesc a trimite pe copiii lor la școală numai cu numele, cerințele acestor părinți, nu rămene indoeală, nu pot fi băgate în seamă, căci ei nici înțeleg, nici pricep scopul și tendințele școlai.

Lucrarea profesorilor în interesul școlai mai trebuie însă să se esercite de întreg corpul profesoral al școlai într'o comună consfătuire și înțelegere, pentru că influența într'u a îndrepta greșelele școlai să fie puternică și decisivă. Notele de clasificare nu trebuie făcute nici o-dată după bunul plac și într'un mod nesistematic, ci după o normă certă și bine chibzuită. Alt-fel țelul ce căutăm să ajungem în școală, prin note nu se poate atinge. Zic aceasta mai ales de notele de purtare. Această cerință însă se poate îndeplini numai, când profesorii se vor întruni des, precum aceasta s'a prevădută în lege, pentru a se consfătui despre interesele educative ale școlai. Atunci nu se vor mai vedea note de purtare escesive în bine pe lângă alte escesive în rău la unul și același școlar. Atunci și părinții vor prinde confiență în notele profesorilor, că ele sunt adevărate, drepte și vor părăsi răul obicei de a alerga pe la toți profesorii pentru a îmbunătăți, ceea ce silințele și zelul școlai ar fi trebuit să îmbunătățească. Școlarii însiși nu vor mai avea recurs la mijloace nedemne și rușinoase.

Când corpul didactic al școlai s'ar pune ast-fel la o lucrare sistematică și sistematisată, va lipsi și tendința ce au mulți, prea mulți școlari de a trece clasele ca prin urechile acului, de a trece prin școală fără a fi învățat nimic, căpătând însă un petic de hârtie, pe care să stea că a învățat ceva. Cine trece școala ast-fel, nu are nici un câștig, pentru că n'a învățat indetul și metodic, pentru că s'a deprins a nu

munci, a merge alături cu adevărul, alături cu datoria, alături cu dreptatea, pentru că nu va fi în stare a distinge în viață adevărul de minciună, dreptatea de nedreptate, pentru că va rămânea în toată viața un om sau necult sau ceea ce e mai rău, cu o jumătate de cultură inegală, nearmonică.

De profesori atărnă deci a alunga din școală deprinderile cele rele, cari împiedică dezvoltarea ei, mersul ei regulat. De profesori atărnă această îmbunătățire, căci ei trebuie cei întâi să dea tonul celor bune în școală.

D-voastră, d-le director, vă mulțumesc că ați desvilit ranele cu acea francheță care are numai acela în a cărui inimă există dorul și voința de îndreptare.

Aceste zise, voi să atrag astăzi în deosebi atențiunea corpului didactic al acestui liceu asupra unuia din cele mai de căpetenie obiecte ale învățământului secundar, asupra studiului istoriei.

Vechiul proverb — *non scholae sed vitae discimus* — este cunoscut tuturor. Nicăiri însă el nu se adevărește atât de puternic ca în studiul istoriei ast-fel precum el ar trebui să se predea în gimnasil și licee.

Studiul istoriei nu este o enumerare de fapte sau de date, care seamănă cu atât mai perfectă, cu cât e mai numeroasă și mai bine umplută. Aceasta ar fi o încărcare a memoriei care, aduce dupe terminarea școlii, un serviciu la nimic alt de cât a fi uitată în cea mai mare parte

Studiul istoriei, în școlile secundare, trebuie să aibă trei titluri, — de a educa simțământul de iubire de patrie înăscut în fie-care om,—de a da o înțelegere despre mersul umanității spre un progres și o cultură tot mai înaltă,—de a întări în inimile tineretului cunoștința, admirațiunea și practicarea virtuților.—Acest studiu trebuie să isbutească a face clare și a lumina țelurile finale omenesci, dovedind că numai tendințele și faptele bune conduc la un progres real și sigur, și dând o idee concretă și lămurită despre pozițiunea propriei noastre patrii în mișcarea generală a omenirii.

Predarea istoriei în școlile secundare este menită a contribui la formarea oamenilor de caracter, adică a acelor cetățeni

vrednici, cari fără oboseală, din toată inima și nesiliți de nimeni, muncesc și persistă în muncă pe calea adevărului și a binelui etern, aplicat la propria lor patrie.

Anteia cerință deci, ce se adresează predărei istoriei în școlile secundare, este ca ea să fie pătrunsă de viitorul propriei noastre țări, de mersul nostru escendent și sigur în istoria omenirii, să fie pătrunsă de ideea că trebuie să ajungem a fi un membru activ între popoarele cari escelează prin cultură și știință, căci numai acele popoare au un viitor ce conlucrează la progresul general al omenirii, fără ași perde individualitatea lor.

Istoria antică a Grecilor și a Romanilor și istoria națională formează miezul materiei istorice din școlile secundare.

Istoria antică a Grecilor și a Romanilor, pe lângă care istoria celor-lalte popoare vechi nu trebuie să formeze decât corolarul explicativ, ca să cunoască scolarul că de la începutul mișcării omenirii există o legătură, o continuitate între popoare; istoria acestor două popoare, a lumii vechi, este de o importanță capitală pentru studiul istoriei, mai ales școlărilor ale căror facultăți sunt în dezvoltare, fiind-că aceste două popoare vor rămâne tipuri neșterse pentru înțelegerea formațiunii, a dezvoltării și a organizării statelor.

Istoria națională trebuie să fie predată cu multă băgare de seamă. Ea trebuie adusă în legătură cu istoria celor-lalte state, pentru a arăta apropierea și depărtările, progresele și regresele, ca ast-fel să se dea tinerului, care esă din liceu, un conductor sigur al mersului vieței poporului român.

Trbuie deci adusă istoria noastră în strinsă legătură cu istoria Romei. Să fie școlarii conștienți de originea poporului român, de semnificarea acestei origine și de fundamentele tari și puternice pe cari el a fost aședat. Atunci va înțelege de unde vine forța de rezistență înăscută Statului nostru, elasticitatea cu care el se înalță după ce a înlăturat pedicile ce se afla d'inaintea sa, și aptitudinea lui de a pricepe cu iuțeală progresul lumii civilizate și a'l aplica la dănsul cu o mare înțelegere a lucrurilor.

Numai puțin a durat puterea Romei peste colonia lui

Traian, dar ea a fost atât de decisivă în cât zece secole de invasiuni barbare au trecut peste această colonie fără a o putea surpa. Când imigrațiunea popoarelor barbare încetă, cele două principate române s'au format repede. Era lucru natural: cetele reslețe ale Românilor, adăpostite în locuri tari și neatrinse de vijelie, fură atrase unele către altele, într'un simțiment energic, că aparțin la un loc și că nu pot trăi despărțiți, dacă e să vieze. Aceasta este esplicarea cum Radu Negru de o parte și Bogdan Dragoș de alta, se coboară din crierii Carpaților și sunt îndată și fără greutate aclamați de Domni ai principatelor române, cum în urmă nu a fost domn mare și vrednic care să nu tindă a contopi Moldavia și Valachia.

Originea poporului român esplică însă tot-d'o-dată, cum după fundare celor două Principate, el a putut să reziste desordinei produse de o organizare internă șubredă, atacurilor succesive a patru puternici vecini, tristei invasiuni a fanarioților, ultimei degradări în care ajunsese la finele secolului trecut, când, în disperarea de a nu putea veri-o-dată scăpa de urgia Turcilor, sau de corupțiunea Grecilor, ei cer încorporarea către veri-una din puternicile împărății creștine.

Românii au moștenit de la străbuni, întemeetorii lor, facultatea de a înțelege mersul lumii, de avea tăria de inimă pentru a înfrunta dificultățile și pricepera pentru a vedea când momentul a sosit, fie de a asvârli lanțurile ce 'i ținea încatenati pe loc, fie de a înlătura cu energie stavilele puse desvoltărei lor sau de străini sau de sine, fie de a intra cu vioiciune pe calea reformelor reclamate de progresul lumii.

Trebue să fie înțeles și priceput cum isbucirile simțimentelor naționale în 1821, 1848, 1857, au produs rezultatul de astăzi—Regatul Român. Trebue să fie înțeleasă și pricipută pozițiune hotărîtoare a acestui Regat în Orientul Europei, ca un Stat care primesce și răspândește lumina și civilizațiunea, ideile de ordine și de stabilitate, de muncă și de bună stare. Trebue să fie înțeles și priceput că Regatul Român a dovedit o necesitate politică și culturală în Europa.

Trebue să reeasă din predarea istoriei că această necesitate

politică a regatului nostru e fundată pe două ordine de idei: că cuceriri nu mai pot să se facă în partea sudostică a Europei și că popoarele ce locuiesc acolo au nevoie de liniște și de pace, pentru a ajunge a stabili o stare de lucruri care să nu sğduie echilibrul european.

Trebue să reeasă că această necesitate culturală a Regatului Român, își are rădăcinile sale în ênsăși cultura poporului român, adânc înfiptă în lumea antică și în acea mare și grandioasă civilizațiune, la care și astăzi încă se adapă toate popoarele cari năzuesc a merge înainte cu siguranță și cu vigoare.

De aci se nasce ideea că regatul Român trebue să reprezinte o stare de lucruri stabilă, pentru ca să fie respectat, și că cea mai mare bine-facere, care a fost dată acestei țări mult încercate, a fost Regele Carol și Regina Elisaveta, cari, prin înțelepciune, devotament, simțimêntul datoriei, muncă neobosită, esemplul virtuților, stau ca lumini de departe luminătoare pe calea ce ne duce la întărirea și mărirea patriei.

E dar o necesitate urgentă și de prima ordine, ca școala să fie pătrunsă, din ce în ce mai mult, de importanța studiului istoriei și mai ales a istoriei patriei, căci numai atunci, când vom fi conștienți de greutățile învinse, de rezultatele obținute, vom sti aprecia și pe unele și pe altele și vom păși cu încredere și cu tărie înainte.

Școalele trebue deci să deslege în viitorii cetățeni priceperea evenimentelor istorice și conștiința despre viitorul patriei, că nu din nepricepere și ignoranță să admire timpurile de decădere și de umilință, neinvêțând a respecta virtutea, probitatea și înțelepciunea, ca nu din nepricepere și ignoranță să nu fie în stare a aprecia ceea ce am devenit, ceea ce suntem, considerând ca neinsemnate și neimportante rezultatele muncii a multor generațiuni valoroase de patrioți sinceri și energici.

Ast-fel predarea istoriei în școalele secundare se va lega armonic cu studiul celor-l-alte materii pentru ca tinerimea să pășească în viață cu o conștiință clară despre adevăratele

probleme, ce și ea la rëndul ei, va avea de deslegat in societatea și in Statul Român.

In localul liceului Mateiu-Basarab serbarea s'a deschis la 12 ore din zi și tot sub președința D-lui ministru.

Școlarii și de la acest liceu au intonat un imn de ocazie sub dirigența d-lui T. Oprescu, mǎestru de musicǎ.

La cuvântul d-lui G. D. Teodorescu, directorul liceului, d-l ministru a rǐspuns prin următoarele cuvinte :

*Domnule director,
Domnilor profesori,*

Studiile liceale sunt o pregătire pentru studiile speciale și pentru viață.

Atunci școalele secundare și-au ajuns scopul lor, când această pregătire este perfectă in ambele direcțiuni.

Studiul școalelor secundare nu coprind materii complicate și in aceste materii nu se cere de la elevi investigațiuni proprii. Materiile sunt : limbele clasice, limba maternă și două limbi moderne, istoria și geografia, matematica și geometria, științele naturale, religiunea, desemnul, cântul și gimnastica.

In liceu nu se așează de cât fundamentul cunoscinței acestor materii și se dǎ in mâna; elevilor metoda, cu care mai târziu ei au să intre in amănuntele doctrinelor, spre a le coprinde cu desǎvârșire in toate intregimea lor și spre a le putea prelucra ênșii in mod independent.

Pentru ca școalele secundare, adică gimnasiile și liceile să dea roade bune, e de nevoie ca țelul lor să fie pentru toți clar și lǎmurit.

Acel ce crede că gimnasiile și liceile sunt școli speciale, școli enciclopedice, in care se predǎ și se invață in prescurtare toate științele, uită, că elevii acestor școli intrǎ in ele in vârsta copilǎriei și trec prin ele in anii in care corpul și spiritul

lor sunt într'o continuă dezvoltare. Liceile și gimnasiile trebuie să ție seama de această dezvoltare treptată și prin urmare studiile secundare, care se termină la noi cu anul al șaptelea, licial nu pot fi de cât o pregătire.

De aceea nici una din materiile, cari formează cursurile școlii secundare, nu se prezintă ca o materie de mai puțină importanță. Toate sunt în cantitatea, în care fac obiectul studiilor gimnasiale și liceale, egal de importante, și în pătrunderea lor metodică consistă tocmai elementul educativ al școlii secundare. Este o eroare tot atât de mare când numărul orelor însemnate pentru predarea materiilor se consideră ca un semn al importanței lor, precum și a cofunda materiile enumerate cu întreaga doctrină a fie-căria din ele și cu țelul final al științei.

Nu se învață în liceu limbile, fie cele clasice, fie cele moderne, istoria și geografia, pentru ca absolventul să easă un filolog sau un limbist, un istoriograf sau un geograf.

Matematica și geometria nu se predă în liceu în scop de a face dintr'un elev un matematician, un inginer sau un arhitect.

Științele naturale nu fac ca din școlile secundare să easă zoologi sau geologi, mineralogi seu botaniști, fisicieni sau chimiști, precum studiul religiunii nu produce teologi. Desemnul și cântul nu au de rezultat ca absolvenții de liceu să fie pictori și cântăreți, și gimnastica ca ei să poată da producțiuni de echilibristică.

Scopul ce se urmărește este de a cunoaște cu siguranță limbile pentru a ne putea servi de ele în citire, în vorbire și în scriere și a ne îmbogăți cunoștințele prin lucrările lor literare cele mai perfecte, a avea în cele-l'alte materii cunoștințele esențiale și indispensabile pentru a putea studia cu succes, când mintea și înțelegerea vor fi dezvoltate și formate, și a ne întări corpul ast-fel ca el să nu fie un obstacol dezvoltării noastre intelectuale sau îndeplinirii datoriilor către funcție sau către Stat.

Scopul ce urmărește dar școlile secundare este o dezvoltare armonică a elevilor în materiile ce se predau, o dezvoltare

armonică a judecăței drepte și logice a tineretului. Cine ajunge la finele studiului secundar schiopătând în una sau în mai multe din materiile enumerate, acela schioapătă chiar în acea materie unde se socotește forte, fiind-că el nu reprezintă o încordare echilibrată a facultăților și a muncii.

Aci reiese importanța școalelor secundare ca pregătirea pentru viață.

În ele tinerul trebuie să învețe a munci, a munci cu spor, a munci cu tărie, și numai acela va fi în stare să facă aceasta, care va fi condus să se ocupe nu după plăcerea momentană, ci urmând o organizare metodică, prin care toate facultățile lui sunt puse în mișcare, prin care voința lui să disciplinează și se pune la serviciul datoriei, prin care parte morală a omului devine cea dominată în activitatea vieții.

Tinerul care e pregătit bine în școala secundară, acela nu are să se teamă de nevoile vieții. El va ști tot-d'a-una a le domina, căci el are cheia cu care se pot rezolvi problemele cele mai grele.

Țelul dar al elevilor de gimnasia și licee nu poate fi a trece prin examene ca prin urechile acului, ci a lua cu dănsii, când es din aceste școli, —convincțiunea că au învățat, că au priceput și că au mistuit în ei materiile care fac obiectul programei școlare, convincțiunea că pot mânui instrumentul intelectual și moral care îi va conduce mai departe în științe, pentru a deveni oameni învățați, în viață pentru a nu se abate nici o-dată de la calea adevărului și a binelui.

Țelul profesorilor de gimnasia și licee nu poate fi altul de cât a aduce pe elevi, ca aceste cerințe ale lor să fie îndeplinite.

În această privire silințele și devotamentul profesorilor nu pot nici o-dată fi mai mari.

Resplata nu este însă mică, căci e o frumoasă muncă aceea de a forma cetățeni, cari în toate ramurile activității omenesci să fie înălțimea cerințelor timpului și a necesităților patriei.

Să dorim cu toții, ca școalele noastre secundare să îndeplinească în cel mai scurt timp toate aceste cerințe.

Să dorim cu toții, ca ideile de ordine și de legalitate, de datorie și de respect către mai marii noștri, să pătrundă în

școală și prin școală în inimile tinerilor generațiuni, cari nu știu câtă muncă a trebuit pusă, câte greutateți au trebuit învinse pentru a ridica edificiul Statului Român.

Atunci școala va răspunde înaltei chemări ce adresează la ea marele nostru Domn și Rege, al căruia exemplu de sus trebuie să ne însuflețească pe toți. Atunci școala va fi asigurat viitorul Regatului Român.

Guvernul a dat liceelor din Bucuresci o instalațiune perfectă. Profesorii sunt acum chemați a o întrebuița în folosul tinerimei.

Urez ca corpul profesoral să se înalțe în fie-care an mai mult și prin aceasta să se înalțe și nivelul studiilor, nu în cantitate, ci în calitate. Atunci corpul profesoral va fi demn de sacrificiile cele mari, ce Statul și națiunea face pentru el. Atunci școala va răspunde înaltei chemări ce să adresează la ea de marele nostru Domn și Rege, al căruia exemplu dat de sus, trebuie să ne însuflețească pe toți. Atunci școala va fi asigurat viitorul Regatului-Român.

În localul seminarului serbarea s'a deschis la 3 ore p. m. de d-l ministru și s'a presidat de I. P. S. S. Mitropolitul Ungro-Vlahiei și primat al României, D. D. Iosif.

Scolarii seminariști intonară succesiv două imnuri vocale sub dirigența maștrilor respectivi de muzica occidentală și orientală, d-nii I. Mihăilescu și St. Popescu.

P. S. Arhiereul Dionisie Climescu-Craioveanu, directorul seminarului, ținu un frumos cuvânt la care d-l ministru respunse:

*Înalt Prea Sântite Părinte,
Prea Sântite Părinte Director,
Domnilor Părinți,*

Seminariile cu facultatea de teologie au atras atențiunea și îngrijirea guvernului și nu rămâne îndocoală că în curând ele trebuie să capete organizarea lor definitivă.

Cu cât mai mult se dezvoltă individualitatea Statului român, cu cât independența lui și a bisericii a devenit un fapt cert și palpabil, cu atât și importanța studiilor teologice devine mai vădită.

Nici un Stat nu poate exista fără a avea de basă religiunea, care înălțând cugetele noastre spre Dumnezeu, aduce o legătură între cele pământesci și cele ceresci, și dă celor d'ântâi o direcțiune stabilă, eternă, care stă d'asupra putinților omenesci, precum neatârinate de aceste stau schimbarea anotimpurilor sau a anilor mănoși cu cei sărăcăcioși.

Crescerea preoției, a părinților sufletesci, a unei națiuni, trebuie tot-d'a-una să facă solitudini particulare a guvernului. Nici o națiune nu a stat în nepăsare de modul cum se formează crescătorii și mângâetorii poporului.

Dacă însă apostolatul a fost întot locul considerat ca o treaptă importantă a dezvoltării sociale, la noi însemnătatea lui a fost întunecată prin nenorocirile încercate de poporul nostru.

Biserica a fost la noi mai ingenuchiată de cât chiar Statul, căci sub masca religiunii se furișă ideea politică a aservirii și desființării Statului român.

Până în timpurile noastre s'a întins ideea, că biserica ortodocsă română trebuie să-și aplece centrul de gravitate aiurea, de cât în evanghelie și în însuși geniul națiunii române. Nu se credea încă, sunt acum câți-va ani, că Sf. Mir, acest semn înalt al puterii dumnezeesci a bisericii, se poate sânti și în Statul român de arhieriei români și fiind-că le lipsea amândurora puterea evanghelică.

Grație cerului, acele timpuri au trecut. Biserica ortodocsă română stă astăzi în deplina ei independență și această autocefaliă a bisericii își va da rezultatele ei binefăcătoare. Cât timp biserica noastră trăgea spre centruri nepricepute de popor, cât timp biserica noastră se depărta de principiul adevărat ortodocs al organizației bisericii după State și națiuni, indiferentismul religios s'a răspândit din ce în ce mai mult fiindcă legământul dintre biserică și națiune devenea din zi în zi mai neînțeles pentru popor. Cu ridicarea Regatului fiecare a simțit, că și biserica trebuie să fie înălțată, și atunci i

s'a recunoscut vechea autocefalie chiar de către acei cari o contestase mult timp.

Autocefalia bisericeii este însă puterea evanghelică deplină și netulburată de nici o tendință de dominațiune omenească. In fie-care popor residă acea putere evanghelică, din momentul in care el se incredințează invățătorei Dumnezeului și Mântuitorului nostru Isus Christos. Fe-căruia popor îi este dat de Dumnezeu de a desvolta și întări in sine și prin sine această invățătură, singura mântuitoare. In aceasta consistă întreaga idee a ortodocsiei, și de aceea ortodocsia se potriveste atât de bine cu nevoile națiunilor celor mici și mai puțin puternice prin numărul lor. Li se sporesce lor, tocmai, puterea, prin însuși darul lui Dumnezeu, căci cele mai inalte se lucrează prin însuși puterea invățătorei lui Christos, neatinsă de veri o meșteșugire sau tendință omenească. Această invățătură dă in mânilor proprii pârghia puternică, pentru a se înălța in sferile cele mai inalte ale cugetărilor, sprijinindu-se pe doctrinele certe și neclintite ale moralei evanghelice.

Eată pentru ce in Statul Român toți se interesează de cultura clerului. Iată pentru ce trebuie să lucrăm, ca și invățământul religios să fie ridicat sus, și foarte sus. Scoalele noastre teologice nu trebuie numai să fie tolerate, ori să vegeteze, deslipite de organismul celorlalte școli. Ele trebuie să vieze, ca să dea roade sănătoase. Ele trebuie să prospereze, ca biserica ortodocsă română să fie ca un far, care să lumineze cu o lumină vie pe poporul român, ca să nu se depărteze nici odată de pe calea virtuților, de pe calea adevărului, de pe calea temerei de Dumnezeu, respândind lumina sa mântuitoare și departe peste alții cari inoată in marea furtunoasă a vieții.

Nu suntem ortodocsi pentru ca ortodocsia să devie pârghia de ridicare și de întărire a altora; suntem ortodocsi fiind-că, sprijiniți de credință și biserica lui Christos, să ne ridicăm și să ne întărim Statul și națiunea, să ajungem prin viața noastră muncitoare și roditoare in fapte bune, să lăudăm pe Dumnezeu și să ne inchinăm lui in limba noastră, din tot cugetul nostru și din toată inima noastră.

Ținem de la strămoși la biserica ortodocsă, pentru ca din

toate bisericile crestine singură ea ne dă putința a nu fi sfâșiati in secte religioase, fiind-că din toate bisericile crestine singură ea ne dă putința ca centrul de gravitate al bisericii să fie numai in Regatul nostru și nu in afară de el.

Sunt încă greutăți de invins pentru ca școalele noastre de teologie să fie la înălțimea nevoilor noastre ; dar vom învinge și aceste dificultăți cu ușurință sub domnia unui Rege înțelept și religios, care, mai presus de toate pune datoria către țară și popor, și căruia îi datorim înălțarea Statului Român și autocefalia bisericii noastre ortodoxe. Vom învinge aceste greutăți având de păstor sufletesc pe Inalt prea Sântia Voastră, a căruia rivnă pentru biserică și țară, a căruia simțiminte pioase au încălzit inimele tutulor credincioșilor.

In ziua de 30 Iunie in localul școalei de băeți din coloarea galbenă, strada Clementei, s'au intrunit la 9 ore dimineata elevii mai multor școale din capitală pentru împărțirea premiilor.

Serbarea s'a deschis sub președinția d-lui d. Sturdfa, ministru al instrucțiunei publice și al cultelor, asistat de d-l Spiru Haret, directorul general al ministerului, și de d-l Dr. I. Nenițescu, revisorul școlilor din Bucuresci.

D-l Christache Ioanin, directorul școalei de băeți No. 2 din galben a ținut o cuvântare la care d-l ministru a respuns :

*Domnilor directori,
Domnilor învățători,*

Nedespărțită de învățatură este in școală crescerea copiilor. Din școală trebuie să iasă copiii nu numai cu carte, dar și bine crescuți.

In această bună creștere a copiilor lucrează doi factori unul dat de Dumnezeu—părinții—altul dat de oameni—învățătorii.

Datoriile amândurora sunt egal de mari și de insemnate,

dar și ușor de îndeplinit, îndată ce se pune la mijloc toată dragostea, ce trebuie să avem către copiii după chiar învățătura Mântuitorului lumii, care a zis :

„Lăsați pe copiii să vie către mine, căci a lor este împărăția cerurilor“.

Părinții și învățătorii trebuie deci să fie cu cea mai mare băgare de seamă, ca de la început să se pue în copil fundamentul bunei creșteri. Unii pe alții trebuie să se ajute, însă învățătorii nu trebuie să uite că, dacă datoria părinților e egală cu a lor, datoria învățătorilor e mai presus de aceea a părinților, pentru că la părinți ea este dată de însăși natura și de morală, pe când la învățători ea este impusă de legi, cărora ei în mod liber au promis a se supune.

Mare este răspunderea părinților cari dau o creștere rea copiilor lor, dar mai mare este răspunderea învățătorilor, căci cei d'ântâi grășesc adese din nepricepere, pe când învățătorii posedă cunoștințele necesare pentru îndeplinirea acestei mari și frumoase misiuni.

Misiunea aceasta nici este atât de grea, în cât îndeplinirea ei să fie cu neputință pentru acela, care pune silință, sirguintă și dragoste întru ea. Cel mai mare inamic al învățătorului, ca și al fie-cărui om este lenea și nepăsarea. Unde acestea sunt înlăturate, problema e rezolvită prin puțină, atențiune și cugetare.

Învățătorul nu are de cât a urmări pas cu pas regulile impuse de școală scolarilor, pentru ca să exercite asupra acestora lucrarea lui bine-făcătoare.

Ântêia regulă ce se impune scolarilor nu numai prin regulamente, ci de sine, este ca scolarul să vie în fie-care zi la ora hotărâtă la școală, și să nu easă din școală de cât când ora este terminată.

Copilul care nu merge la școală de loc nu se poate numi școlar, căci nu e școlar acela, a căruia picior a pășit numai odată din întâmplare peste pragul unei școli. Copilul care vine la școală neregulat, nici el nu să poate numi școlar, pentru că nimic nu poate învăța acela care frecventează școala pe sărite și nu are grija ei în cap.

Venirea regulat la școală mai are însă și un scop, care privește buna creștere: ea învață pe copil ca la ora hotărîtă să se culce, să se scoale, să se îmbrace, să ia imbucătura de dimineată și să meargă îndată la datoria ce l'așteaptă în cursul zilei. Toate acestea sunt deprinderi, care formează întîiul pas spre disciplina școlară.

Acei părinți cari nu împing pe copiii lor, ca această întîia principală și naturală cerință a școlii să fie îndeplinită cu cea mai mare regularitate, fac un mare păcat. Acei învățatori însă, cari prin nepunctuala lor venirea la școală dau exemplul răului, pe când ei sunt plătiți de întreaga societate pentru a da exemplul binelui, acei învățatori comit o crimă, căci în locul binelui învață pe copii relele cele mai mari din fragedia lor, atunci când ei sunt ca un burete, care trebuie să absorbe numai apa curată a unui izvor limpede! Aceste rele sunt, desordinea traiului, lenevia, neîndeplinirea datoriei.

Ce să zici de pretecestele ce să pot pune înainte pentru a lipsi din școală. Absențele așa zise motivate, sunt mai rele de cât cele nemotivate, fiind-că cele mai dese ori sunt justificate prin certificatele false ale unor medici fără conștiință, fără frica lui Dumnezeu și a oamenilor, certificate, cari dau în public în mod nerușinos exemplul minciunei și al fraudei.

Nu pot îndestul repeti un lucru—învățătorul și școlarul nu trebuie să lipsească de la școală o singură dată în tot cursul anului. Cine are grija de școală, acela se ocrotesc prin școală chiar de boală, și părinții cei întîi ar trebui să cugete la aceasta.

A doua regulă ce se impune școlarii este să vie la școală spălați și curați, căci curățenia trupului ajută la curățenia sufletului.

Păzirea acestei a doua regulă cere iarăși, ca părinți să facă din spălarea și curățenia zilnică a copiilor lor o regulă casnică severă, care se respălătesce ferind pe copii de tot felul de boale, care cele mai adese provin din necurățenie. Învățătorul însă, care vine în școală, fără a da elevilor săi exemplul bun și în aceasta, acela comite un mare rău căci slăbește prin acest act disciplina școlară și respectul ce i să datoresce.

Venirea regulată la școală și curățenia trupului sunt ăntëii pași de bună creștere.

Lor urmează un altul nu mai puțin important.

Când un copil e trimis la școală de părinți, învățătorul îl introduce în clasă.

În clasă școlarul șade alături cu alți copii, și cu dënșii la un loc trebuie să învețe. Pentru aceasta însă toți trebuie să șadă liniștiți pe bănci, cu respect către profesori, cu iubire unii către alții și cu atențiune la lecțiunea ce li se predă.

Fie-care simte că aci învățătorul a trecut d'înaintea părinților, și că numai el are răspunderea întreagă a faptelor, răspunderea morală d'înaintea lui Dumnezeu, răspunderea legală d'înaintea oamenilor.

Fie-care simte că exemplul învățătorului aci e decisiv pentru viață.

Cerem de la școlar atențiune. Aceasta corespunde la o preparațiune minuțioasă și conștiincioasă anterioară a lecțiunii de către învățător care dacă nu se pregătesce zilnic, își predă lecțiune distras, și fără vioiciune, în mod neînțeles. Acestea îngreuează priceperea școlarilor și i conduce să nu fie atenți și să meargă cu gândurile pe aiurea.

De câte ori această lipsă de preparațiune suficientă este cauza rëului mers al unei clase ! Un învățător care se prepară în fie-care zi, care când intră în clasă știe ce are să zică școlarilor, și cât are să le zică lor: acela are o clasă disciplinată, care ascultă cu drag cuvintelor lui și care progresează cu siguranță.

Cine cere de la altul respect, trebuie el să se poarte cel ăntăiu cuviincios. Nici o vorbă proastă nu ar trebui să easă din gura unui părinte, căci vorba proastă a părintelui cangrenează inima copilului. Învățătorului însă, aceasta îi este impus ca lege absolută, de care 'l leagă datoria. Care învățător merge pe această cale, a ușurat greutățile didactice pe jumătate.

Cerem de la școlari ca să șadă liniștiți pe bănci și să se privească unii pe alții ca pe nisce frați. La ce poate corespunde această cerință ? Morala cea mai elementară zice, că

părinții să trăească între dênșii in bună armonie, chiar din iubirea ce o dătoresce viitorului copiilor lor. Legea însă impune învățătorilor, ca să nu fie nici o-dată exemplul rău al sfeđilor, fie in familia lor, fie cu colegii lor, fie cu cetățenii. Aceste sfeđi sunt o lepră pentru școală, ele desorganizează și învățătura și strictă moravurile tinerimei.

Din câte am spus până aci se vede, că misiunea învățătorilor nu este grea, dacă ei vor fi tot-d'a-una, in fie-care zi și in fie-care oră atenți la un lucru, că ceea ce ei sunt in drept a cere de la scolari, să caute ei să indeplinească mai întâiu cu prisosință.

Scoalele noastre lasă in această privire încă foarte mult de dorit. Sper însă, că corpul didactic intreg se va petruce din ce in ce mai mult de marele indatoriri, ce li s'au incredințat, și că va avea in vedere, că sacrificiile insemnate, ce societatea face pentru școală, și care cresc pe fie-care an in mod insemnat trebuie să corespundă unei indepliniri constiincioase a cerințelor funcțiunei insemnate, ce el ocupă.

La localul școalei No. 2 din coloarea Neagră in Lucaci, la orele 4 p. m. a aceliași zile, serbarea s'a deschis iarăși sub președința d-lui ministru D. Sturdza, asistat de d-l Haret și de d-l dr. I. Nenițescu.

D. Spiridon Daniilescu, directorul școalei No. 2 din coloarea Neagră, a rostit un discurs la care d-l ministru a răspuns :

D-lor directori,

D-lor învățători,

Creșcerea bună in familie este o bine-cuvântare cerească pentru ori și care copil : buna creșcere in școală însă, aceasta este o cerință pe care legea o impune învățătorilor.

Am mai zis aceasta in altă școală, dar mă vęd nevoit a o repeti și aci, căci am băgat de seamă adese, și acuma chiar

am auzit, că ideea bunei creșteri în școală nu este încă bine coprinsă și pricepută peste tot locul.

Cum să priceapă părinții ceea ce este buna creștere, când ei aud aci în școală, de la învățători, și cu o ocaziune solemnă, că serbarea de astăzi este o răsplată a muncii școlarilor?

Serbarea de astăzi, d-lor învățători, nu este serbarea școlarilor, ea este sərbătoarea părinților, carii vin să vadă constatarea oficială a progreselor ce au făcut copiii lor în cursul anului, și să se bucure de dênsele.

Copiii, cari învață bine în cursul anului, nu fac alt-ceva de cât a'și implini datoria lor către Dumnezeu, către părinți, către patrie, către învățători și către dênșii ênșiși.

Datoria către D-zeu este ca copilul să 'și cultive facultățile, cu care a fost inzestrat când a intrat în lume. Datoria către părinți este ca copilul să se lumineze pentru ca să rêsplătească părinților sacrificiele ce zilnic fac pentru el. Datoria către patrie este ca copilul să învețe carte și cuviință, pentru a'i putea servi ei, care a-intemeat și care întreține școalele. Datoria către învățători este, ca copilul să facă progrese în școală, căci prin aceasta numai el poate arăta recunoștința sa pentru silințele zilnice ce învățătorii își dau cu ei. Datoria către sine este, a nu rămêne prost și fără cunoștințe, căci D-zeu a pus pe om pe pământ, ca el să muncească și din munca sa onestă și pricepută să trăească.

Silința pusă în învățătură bună și în purtare bună în tot cursul anului este dar o datorie, pentru îndeplinirea căria școlarul nu are a primi nici o recompensă, nici o mulțumire de la nimeni, mai puțin încă de la Stat. Statul clădește școala, Statul întreține școala cu cele materiale, Statul remunerează pe învățători, Statul deci este în drept a cere, ca toți acești bani, pe cari 'i plătește toată suflarea unei țări, să nu fie o cheltueală asvêrlită în vânt, ci o cheltueală care 'și poartă roadele sale. Rода acestei cheltueli este rêsândirea luminei. Statul e dar în drept a cere ca școlarii să învețe, și să învețe bine în școală. Statul face sacrificii pentru școală, ca să aibă cetățeni instruiți, bine crescuți, devotați datoriei lor, iubitori

a tot ce este bine și frumos, cu durere de țară și de viitorul ei.

Toți școlarii trebuie să învețe bine. Că se dă premii numai celor trei d'ântêiu, aceasta nu semnifică alta, de cât că fiecare școlar să și încordeze în cursul anului toate puterile, ca să fie unul din cei trei, pentru a face și ei părinților o bucurie într'o zi a anului.

Ar fi de dorit ca părinții să înțeleagă mai bine rostul școlii, dar cei cari sunt datori să înțeleagă acest rost în mod perfect, aceștia sunt membrii corpului didactic. Corpul didactic tot-d'a-una și în tot timpul să fie conștient de un lucru : că el poate să schimbe relele obiceiuri ale părinților în privirea școlii, prin aceasta că el areântêiu să facă tot ce este dator să facă pentru școală. Merg mai departe și zic : că corpul didactic e dator să schimbe acele rele obiceiuri, căci sorgintea lor, cele mai dese ori, se va afla în ênsiși relele proceduri ale corpului didactic în școală.

Corpul didactic să aibă conștiință vie, că exemplul învățătorilor este decisiv pentru buna propășire a școlii.

Aceasta mai ales este de văduț în creșterea, ce școala trebuie să dea în iubirea patriei.

Fie-care om și iubește locul unde s'a născut din propriul lui instinct. Ține fie-care maiântêi la casa părintească, unde a văduț lumina zilei. Ține fie-care la satul sau orașul unde a căpătatântêile impresiuni. Ține fie-care la județul său, care i-a datântêia idee a unui complex mai mare de trai comun. Ține fie-care la Statul și poporul, căruia aparține.

Iubirea de țară e dar un lucru natural și totuși se cere ca școala să o crească, să o întărească, să o înalțe, să formeze în fine din ea simțimântul omenesc cel mai pătrunzător, cel mai insuflător al faptelor mari și frumoase.

Și în această privire îndeplinirea datoșapocșoare cu punctualitate și cu conștiință formează baza de pe care se înalță simțimântul iubirii de țară, spre acela al iubirii de patrie.

Iubirea de țară este o simțire plăcută care ne satisface pe noi personal.

De ideea iubirii de patrie este legată datoria ce avem de a servi țara și națiunea cu devotament și abnegațiune. Devotamentul și abnegațiunea însă se învață prin supunerea voinei noastre, de a îndeplini datoriile ce avem, și școala este ântâiul loc în care învățăm a ne îndeplini datoriile cu punctualitate.

Esemplul trebuie dat de sus. Învățătorii deci trebuie zilnic să cugete, că îndeplinirea conștiințioasă din parte-le a datoriilor ce au către școală, nu numai că este singura basă a unui mers regulat și a progresului școlăii, dar încă și a simțimentului celui mai înalt al omului, al iubirii de patrie.

Dar firește că nu e destul ca învățătorul să și facă datoria școlară pentru ca iubirea de patrie să se înrădăcineze în inimile școlărilor. Mai trebuie încă ceva.

Ântâiu trebuie ca învățătorul să și îndeplinească datoria cu mare dragoste, căci dragostea către funcțiunea ce îndeplinim, este ântâiul semn vedit al iubirii noastre de patrie. Și copiilor, să nu uite nici o dată aceasta, le trebuiesc semne vedite, ca să înțeleagă și să priceapă, ca să creadă și să urmeze.

Al douilea, învățătorul „să se teamă de Dumnezeu și să cinstească pe regi“ cum zice Apostolul, căci dacă „teamă de Dumnezeu este începutul înțelepciunii“ apoi cinstea ce o dăm Regelui este semnul exterior al iubirii de patrie, al căreia cap el este și a căreia coroană el o poartă. Să nu uite învățătorul un singur moment, că pentru străini în Rege se respectează patria noastră, și că într'ensul este concentrată ideea existenței, neatărnării și a măririi ei. Această idee trebuie înrădăcinată în inimile școlărilor de timpuriu, ca ei să se deprindă a și aținti neconținut și tot-d'a-una ochii spre acea înălțime, unde să ține sus și cu putere drapelul patriei.

Al treilea : învățătorul să nu uite cuvântul Apostolului, care zice că „toată stăpânirea este de la Dumnezeu“, căci fără de stăpânire oamenii ar trăi în cete reslețe ca animalele pădurilor, fără o rînduială legală, fără un legământ moral. Prin respectul și ascultarea ce dă învățătorul organismului statului în care el trăiesce, el învață și pe copil a respecta munca cea

laborioasă și îndelungată a cetățenilor probi și onești ai patriei.

Al patrulea : învățătorul trebuie să cunoască bine istoria patriei, nevoile prin care a trecut, luptele ce a luptat până ce a înlăturat obstacolele ce întâmpina în cale; succesele obținute, progresele și înălțarea ei, pentru ca să sădească în inimile școlărilor germenii unei credințe tari în viitorul patriei.

Trebuie pentru toate aceste muncă și studiu, aplicațiune de toate zilele, prin vorbe și prin fapte: dar nu prin vorbe și prin fapte șgomotoase și nesocotite, ci bine cumpănite și liniștite

Acela e patriot adevărat care în fie-care zi caută a și îndeplini partea cuvenită a datoriei sale către țară, care caută a pricepe nevoile și cerințele ei adevărate, care la vreme de nevoie sare ca un leu ca să apere moșia străbunilor săi. Acela e patriot adevărat care face aceste, nu pentru sine și pentru gloria sa, ci din convicțiune profundă, din curățenie de inimă pentru mărirea națiunii căria el aparține, pentru cinstea Regelui care stă în capul ei, și pentru lauda lui Dumnezeu, care ne-a trimis aci pe pământ ca să lucrăm și să făptuim lucruri bune și plăcute lui.

Aceste precepte ar trebui să le aibă întipărite toți învățătorii — de la cei mai mici până la cei mai mari — căci dacă buna stare a prezentului stă în mâna celor cari sunt chemați a guverna țara, asigurarea viitorului stă în mâinile învățătorilor, a căroră datorie este de a crește generațiunii virtuose și conștiente de ceea-ce ele datoresc patriei lor.

Ear în ziua de 1 Iulie, în localul institutului pedagogic din capitală, la orele 9 dimineața, la discursul d-nei Eleonora Constantinescu, directoarea acestui institut pedagogic, d-l ministru a răspuns următoarele :

Doamnelor directoare,

Doamnelor profesoare,

Ordinea este sufletul școlii.

Dacă aceasta este adevărat pentru școlile de băieți, cu cât

mai mult trebuie să fie adevărat pentru școalele de fete, căci pe femei se razemă toată ordinea casei și a familiei.

Deprinderile de ordine ce se dau fetelor în școală, ele le transportă mai târziu în casa și în familia lor. Același lucru se întâmplă și cu deprinderile de desordine.

Anteiul pas spre ordine este curățenia. Aceasta se cere și de la băieți. La fete curățenia devine o virtute, care trebuie să strălucească de departe. Curățenia din capul locului impune respect pentru acel ce o are. Curățenia individuală trage însă după sine și curățenia lucrurilor ce ne aparțin, a casei în care locuim. Și fiind-că curățenia casei nu se poate ține fără ajutorul altora, de dânsa e legată și curățenia servitorilor. Pentru a ține însă pe sine, lucrurile sale, casa sa și pe servitorii casei curăți, trebuie ordine. Fie-care trebuie să facă la timpul cuvenit și în mod regulat și neîntrerupt aceea ce se cere, pentru a se ține totul și toate curate.

Curățenia este o acțiune, o înfrângere a neacțiunii din care esă lenevia. Cine e dar curat, combate lenevia și devine harnic; ear hărnicia este al doilea pas spre aplicarea ordinei. E sigur, că unde e curățenie, există hărnicie, și unde există curățenie și hărnicie, acolo și a făcut ordinea un cuib statornic. Într-o casă curat ținută locuiesc tot-d'a-una oameni harnici.

Infrângând lenevia învățăm însă să supunem voința noastră binelui. Curățenia devine ast-fel o școală a voinței bine direse. Ear voința îndreptată numai spre făptuirea binelui, păzește pașii noștri de tot lucrul rău. Și nu este oare munca noastră de toate zilele, a ne păzi, a ne feri de toate relele? Cine și supune voința sa binelui, acela introduce în sufletul său ordinea, căci binele este cea mai mare ordine a cugetării și a acțiunii. Cine voește însă ordine morală pentru sine acela o impune și altora, și precum curățenia proprie trage dupe sine curățenia casei și a servitorilor, și produce hărnicia și disciplina esterioră a unei familii, asemenea și voința binelui produce curățenia sufletului și a voinței proprii, care se răspândește cu putere asupra tuturor acelor cu cari zilnic suntem în contact.

Ne-am ridicat ast-fel într'o sferă mai înaltă a ordinii. Cine ar putea nega, că în aceasta, femeia nu are o putere impuitoare. Exemplul ei silence pe bărbat să o urmeze, chiar dacă nu ar avea în sine tendința și impulsivitatea. Exemplul ei însă e decisiv pentru copii, cari de la mamele lor sorbesc cu aviditate tot lucrul cel bun.

Luceferii omenirii au avut tot-d'a-una mame virtuozose, pline de simțiminte bune, de curățenia trupului și a sufletului.

În casa însă, unde există curățenie, hărnicie, supunerea voinței la bine, curățenia sufletului, în acea casă e pace și liniște, care iarăși sunt numai trepte ale ordinii. Ear unde e pace și liniște, de acolo fuge sfada și invidia, căci aceste două viciuri vor trăi numai acolo, unde nu există ordinea morală în viață, unde fie-care crede necesar a'și lua un loc care nu i se cuvine, unde nimeni nu se mulțumesc cu talantul ce i'l-a dat Dumnezeu, ci 'l leapădă pentru a alerga dupe talantul altuia, ca să 'i-l smulgă.

Ordinea deci trebuie să domnească în mod absolut și necontestat în partea materială și în partea morală a ori-cărei școli, ear mai ales într'o școală de fete.

Acolo ordinea mai produce un alt lucru bun și priincios, aș zice un lucru mai mult, un lucru care pentru femei e mai mult de cât frumusețea, — și aceasta este modestia, pavăza cea mai puternică a femeii în contra tuturor ispitelor vieții. Această virtute este una din virtuțile cardinale, care trebuie întemeată și urmărită prin ordinea și disciplina școlară: mai ales astăzi, când multe din fetele noastre caută să capete o instrucțiune egală în toate cu a băeților.

Nu științele fac un om bun, ci supunerea voinței într'u a cunoaște și a face binele, într'u a'l cunoaște fără greutate și a'l face fără silă.

Ordinea în școală stabilește în ea și disciplina, atât de necesară pentru a putea învăța ceva, căci unde nu este disciplină, acolo nici de învățatură nu se alege nimic.

Cine trebuie însă să ție într'o școală făclia ordinii și a disciplinei, dacă nu profesorii școlii? Mare este această respun-

dere în școlăle de fete, tocmai pentru rolul cel însemnat al femeii în familie.

Dumnezeu a pus în inima fie-cărui om semința binelui. Când o aflăm unde-va distrusă, aceasta s'a făcut de mână omenească, unealtă a răului. Școala trebuie să se ferească de a nu deveni această unealtă, și unealtă a răului devine și acela, care nu făptuesce binele, ci lasă răului calea liberă, ca să impresure sufletele noastre, sufletele multora.

Doresc ca și în școlăle de fete simțimentul despre necesitatea unei ordine severe și continue să se înrădăcineze din ce în ce mai mult, și să devie un obicei neștrămutat. Atunci clasele vor fi liniștite. Liniștea ce trebuie să domnească la prelegeri sau la esamene nu va mai fi tulburată prin convorbiri particulare, care distrag pe toți cei cari ar trebui să asculte, despre ceia ce se vorbesce. Atențiunea ar deveni o regulă a vieții și cu atențiunea și prin ea s'ar îmbunătăți și învățătura. Ast-fel școala va ajunge a da roadele binefăcătoare pe care le aseptăm de la ea.

Și cât de ușoare sunt toate aceste, când avem numai a rădica ochii în sus spre suveranii noștri, pentru a vedea exemplul ordinei și al tuturor virtuților care decurg din ea. Fie-care profesoară și fie-care elevă ar trebui să și aducă aminte în fie-care moment, că are dinaintea lor cel mai frumos exemplu demn de imitat — exemplul ce'l dă prea buna și prea grațioasa noastră Regina Elisaveta.

La localul școlălei 4 din coloarea Verde, strada Știrbeiu-Vodă, la ore 1½ p. m.

Serbarea s'a deschis sub președința d-lui ministru, asistat de d-l Haret și d-l Dr. I. Nenițescu.

D-na directoare a școlălei No. 4 din coloarea Verde, neingrijind a face cuvenita dare de seamă, d-l ministru a pronunțat discursul ce urmează :

*Doamnelor directoare,
Doamnelor învățătoare,*

Toată învățătura omenească are de țel a cunoaște adevărul în toate — adevărul în cele vădute și în cele nevădute.

Multe adevăruri ale vieții și ale lumii ne rămân necunoscute, dar aceasta nu împiedică, ca ceea-ce putem cunoaște pricepe și aci, să fie adevărul.

La acest țel ne conduce școala, care este o instituțiune în care omul de mic învață cum trebuie să facă, ca să fie pus pe calea adevărului, în cunoscințele lui și în faptele lui.

Calea adevărului pe care trebuie să ne aședăm cu soliditate pentru a o părăsi în tot timpul vieții, acea cale începe din casa părintească, ear mai ales pe pragul scoalei. Fericit acela care nu o mai părăsește nici o-dată.

Ce trebuie însă să facă școala ca să ne introducă cu siguranță, cu temeinicie și pentru tot-d'a-una pe calea adevărului?

Respunsul e ușor — prin deprinderea sa, nici cel mai mic neadevăr să nu treacă dinaintea învățătorului, fără a fi reprimat și suprimat.

Corectarea în pronunțarea greșită și vorbirea negramaticală, scrisoarea neglesă sunt începuturile conștiente cari pot ușor conduce pe calea adevărului dacă se caută de timpuriu a se aduce un remediurelelor acestora, căci esactitudinea în toate este un exercițiu spre adevăr.

Trebuie deci ca învățătorii să pună multă stăruință și energie ca toți elevii să pronunțe curat, să vorbească corect, să scrie lisibil și dupe regulile ortografiei.

De la vorbire și scriere pășim la celelalte obiecte ale programului școlar.

Învățătorii trebuie să cunoască tot-d'a-una în mod perfect aceste programe, să le repete neconținut pentru ca nu cum-va, în parte sau în total, să spună vre-un lucru care nuși are ființa ast-fel cum el a spus-o, deschidându-se atunci școlarilor de chiar învățătorii lor poarta la necorectudini, care iarăși depărtează de adevăr.

Nu e însă de ajuns ca învățătorul să fie corect. El trebuie să.

indrepte ori-ce greșeală face școlarul el trebuie să-l deprindă a auzi bine și a pricepe bine, ceea ce i se zice în aritmetică, în geografie, în datele și numele istorice trebuie urmărită corectitudinea răspunsurilor elevilor cu mare luare aminte.

Când școlarul este însă pus de învăță cu cele ale învățături pe cele ale corectitudinii atunci s'a așezat întâia peatră unghiulară a edificiului ceridicăm adevărului în inima copiilor.

De la învățatură trebuie însă urmărit adevărul și în viața școlarului. Învățătorul care vine regulat la școală obicinuesce pe școlari să intre la minutul hotărât în clasă. Școlarul știe și cunoaște regulamentul școlii într-o această, și când vede că învățătorul nu și permite abateri pe cari le motivează schiopând, nici el nu și permite a presinta preteceste, cari tot-d'una conțin un neadevăr.

Regulata observare a orelor școlare este un alt esercițiu pentru a întări pe copii în iubirea de adevăr, ferindu-i de minciună. Aceasta este a doua peatră unghiulară.

Probitatea notelor lunare și dreptatea în clasarea elevilor la finele anului școlar, sunt cele-lalte două petre unghiulare.

Ast-fel prin școală, fără de vre-o altă espunere teoretică, și această începând chiar de la școala primară, copilul se așează pe calea cea dreaptă, pe calea adevărului, pe care el nu o va mai părăsi în restul vieții.

În acest mod școala devine învățătoarea și conducătoarea noastră a tuturor în lume.

D-voastre, doamnelor învățătoare, trebuie să fiți indoit de atente în această cerință ce se adresează școlii, căci creșteți copile a căror influență în familie va deveni o-dată decisivă. Să lucrați în școală ast-fel ca să creșteți mume cari vor conduce pe copiii lor pe calea adevărului, căci această cale este și calea virtuții.

Joi 2 Iulie 1887, a avut loc solemnitatea distribuirii premiilor la elevele din asilul Elena Doamna de sub înaltul patronajiu al M. S. Reginei.

Cu această ocasiune s'au distribuit și diplomele de maturitate la elevele, in număr de 25, cari au absolvit cele șase clase normale.

Solemnitătea s'a început la orele 10 a. m. in prezența d-lui ministru Dimitrie Sturdza, asistat de d-l Spiru Haret, și de d-l senator și profesor de universitate Al. Orescu.

Un numeros și ales public de ambe secse a luat parte la această solemnitate.

D-l N. Popescu, unul din profesorii acestui institut, a rostit cuvântarea la care d-l ministru a răspuns : ¹⁾

*Domnișoară directoare,
Doamnelor profesoare,
Domnilor profesori,*

Incheem anul școlar al asilului Elena Doamna cu solemnitatea obicinuită. Incheem un an însemnat al vieții acestui institut.

Nu e in tot organismul instrucțiunii publice o școală mai greu de condus, de cât o școală de fete, căci partea educativă are o preponderență naturală. Aceasta rezultă nu numai din însuși natura femeii, care e chemată de Dumnezeu a conduce ea întâi primii pași ai copiilor, dar din faptul, că buna educațiune a fetelor are o influență directă și decisivă asupra întregii vieți morale a unui popor.

Când într'o școală de fete domnesc obiceiurile bune, care fac liniștea și bunul traiu in familie, elevele se dezvoltă in mod natural spre bine.

Precum într'o familie care trăește in frica lui Dumnezeu, mama o ocrotește mai întâi prin iubirea ce are pentru ea, mama o ferește de tot esemplul și de toată uneltirea răului,— precum mama se silesce, ca prin curățenia trupului să asigure pe aceea a sufletului, prin regularitatea vieții de toate zilele

¹⁾ Veți *Monitorul oficial* No. 88, din 16 Iulie 1887.

să dea de timpuriu obiceiul îndeplinirii punctuale a datoriei lor, prin hărnicie bine chibzuită să pue baza unei activități continue și a unei munci spornice — prin mănținerea și sporierea bunei stări a casei, să dea impulsione silințelor de a nu se deslipi de bine, și de a se perfecționa neincetat în practica binelui — precum mama veghiază cu neadormire, ca copiii ei să se iubească între dênșii, și alungă d'între dênșii, ori unde s'ar ivi ea, invidia, născătoarea relelor și nenorocirilor vieței, pentru ca armonia să fie nedespărțită de traiul lor în comun, precum ea este personificarea dreptăței și înlătură dintre copii împerecherile și sfeđile : ast-fel și corpul didactic al unei școale de fete, nu trebuie să uite nici o-dată, că el înlocuesce pe acea mamă duioasă, conștientă de datoriile ei cele sfinte și sfințite, iubitoare de datorii, râvnitoare că nici bunul traiu nici onoarea familiei să nu fie atinsă.

Întreg corpul didactic al unei școli este răspundător de acel deposit sacru ce 'i s'au încredințat.

Datoria primordială a corpului didactic al unei școli, ear mai ales al unei școli de fete și în deosebiri a unui institut atât de însemnat ca aceasta, este a nu uita nici o-dată, că el reprezintă pe acea ființă, care e sufletul unei familii, pe mamă, și că prin urmare dupe cum silințele mamei pentru binele copiilor nu pot nici o-dată a fi prea mari, silințele corpului didactic pentru binele și prosperitatea elevilor trebuie să fie cu mult mai însemnate, căci el, compus din mai mulți membri, are să îndeplinească din datorie și într'o pozițiune mai complicată, aceea ce mama face ea singură și într'un mod cu totul simplu și natural.

Aceasta impune însă membrilor corpului didactic datoria de a trăi în armonie unii cu alții a nu 'și invidia unul pozițiunea altuia, a se ține fie-care în sfera activității sale, a căuta în acea sferă a 'și face pe deplin datoria, a nu jigni pe nimeni în lucrarea sa, a se feri de împerecheri tot-d'a-una dăunătoare mersului regulat al ori cărei instituțiuni, a nu 'și crea sie-și partizani și celor-l-alți detractori, a nu 'și forma o pozițiune factice prin preferinți.

Numai urmând ast-fel se pune fundamentul unei vieți armo-

nice a școalei fără de care conducerea materială, morală și științifică nu este posibilă.

A doua datorie a acestui corp este să țină sus drapelul onoarei acestui institut de educațiune, prin o viață esemplară nebântuită de nici un rău. Cine nu se simte tare în această privință, mai bine să părăsească această casă și să-și caute traiul aiurea, ca să nu ia pe sufletul lui răul, ce de sigur îl produce.

Aș dori ca în acest institut mai mult de cât în ori-ce altul membrii corpului didactic să fie pătrunși de două lucruri,— că nu pentru a le crea o pozițiune sau pentru a le satisface o plăcere, ei au fost chemați aci,— și că nu satisfacerea cerințelor sau a ambițiunilor lor ascunse sau venerate să urmărească aci. Sunt nevoit a aminti aceasta, fiind-că adese ori membrii corpului didactic uită, că ei aparțin școalei, numai școalei, și că viața lor întreagă de toată ziua și de toată ora, trebuie să fie închinată numai școalei.

De aci însă răsare o altă datorie imperioasă : supunerea corpului didactic întreg al școalei regulamentelor școlare. Nu vorbesc aci numai de regulamentele scrise și tipărite, ci de acele, cari trebuie să existe, și fără a fi scrise și tipărite, în inima onestă a fie-căruia. Mai a les zic aceasta despre acei cari șed aci în institut.

Există aci mai ales un obicei reprobabil din toate punctele de vedere — și pe care sunt decis a-l urmări cu cea mai mare perseveranță până se va stârpi — aceasta este obiceiul, că fie-care din membrii corpului învățătoresc sau pedagogic, care și are locuința aci în institut, crede că are un drept de a merge în oraș când îi place și unde-i place, crede, că poate să și creeze necesități fie ele reale sau închipuite, cari îi dau putința de a eși din institut ori când dorește și de a intra când îi convine. Cine are onoarea de a locui în institut, cui îi se dă această ușurință de traiu, acela să știe că orașul pentru dânsul este acest institut, și că trebuie ast-fel să și organizeze viața, ca ea să fie îndeplinită cu mulțumire și cu fericire în acest institut. Cine știe să și facă aceasta, acela și crează un centru de activitate în institut însuși, egal cu acel

centru de activitate, pe care și'l creează mama in familie. Ce am zice de o mamă, care in loc să șează in familie, ar bate necontentit stradele? Și mai ales aci, in situațiunea asilului, cu locul cel mare ce 'l inconjoară. Când conducătoarele asilului incep a considera asilul ca o inchisoare, nu se gândesc ele că acest esemplu al rēului desorganisează intreg mersul moral al institutului.

Aci in institut trebuie ca conducătorul asilului să 'și afe întreaga și unica satisfacțiune a activității lui. Acest institut trebuie să fie alfa și omega al vieții lui; de acea însă el trebuie să fie unicul sprijin ce el are. Nu in afară din școală trebuie el căutat, ci in minuțioasa și conștiincioasa indeplinire a datoriilor ce ați luat asupra-vē, și care vi s'au incredințat. Cine dintre d-voastră nu trăesce intreg pentru acest institut și nu consideră viața lui in el ca indestulătoare și satisfăcătoare acela rēu păcătuesce către intreg tineretul, al căruia viitor d-voastră îl formați.

Doresc dar să fie știut de d-voastră, că preumblările in afară din asil sunt reprobate de autoritatea superioasă a școalelor și că sunt decis a le pune un capēt definitiv, precum nu voi lua in băgare de seamă nici o solicitare, care nu'și are reazămul ei in implinirea datoriilor către acest institut.

Mai este o datorie, care 'și ia sorgintea tot din modul de conducere al copiilor de către o mumă bună, datoria membrilor corpului invēțătoresc și pedagogic, de a fi drepti in aprecierile ce fac asupra elevilor. Neascultarea desordinea, lenevia, lipsa de atențiune, neaplicarea la invēțătură, sunt de censurat pentru a produce indreptarea cerută. Nu trebuie însă ca cea mai mică năzuință de indreptare să fie considerată cu perfecțiunea ēnsăși. Mai ales însă atrag toată atențiunea la conștiincioasa calculare a notelor. Aceea ce să numesce la noi cu numele caracteristic de hatir, inlocuit adesea cu numele mai occidental de indulgență, și care ascunde rușinoasa părtinire, esemplul nedreptăței și al minciunei, trebuie esilat din această școală, care, nu uitati nici o-dată, servă de inainte mergătoare tutulor școalelor de fete.

Tot corpul didactic și pedagogic să aibă in vedere necon-

tenit, că înaltul patronajul al M. S. Reginei, că solitudinea deosebită ce suverana noastră poartă acestui institut, i-a atras încrederea țării întregi. Fie-care mamă care dorește binele copilului ei, consideră ca o fericire când o poate introduce în asilul Elena. Faceți ca acest renume să fie meritat. Faceți ca acest renume să fie mărit. Faceți ca ceea-ce lipsește încă acestui mare institut național, să-i fie dat. Faceți ca în el să crească femei virtuose în toată puterea cuvântului, cari vor ști să prețuească fericirea familiei și vor ști să nu-și pierdă cumpătul în nenorocirile nedespărțite de viața omenească sau în ademenirile ce se ridică adese împregiurul ori-cărui om.

Lucrarea aceasta vă este cu deosebire ușurată, fiind-că asilul Elena stă în ne mijlocit contact cu M. S. Regina, și fiind-că aveți în directoarea acestui institut un exemplu viu al unui mare devotament.

Corpul didactic și pedagogic al Asilului Elena și elevele ce-l compun să coprindă cu vioiciune, ceea-ce s'a întâmplat în ziua când d-șoara Racoviță s'a decis a 'și părăsi casa sa, și liniscea sa, și a venit în capul acestui institut, fără nevoie și în unicul scop de a face un bine imens institutului și prin aceasta națiunii.

Faceți cu toatele ca această rivnă, acest mare devotament pentru binele public și fericirea familiilor să fie resplătit prin îndeplinirea de către d-voastră, a cerințelor ce vi se adresează de școală. Faceți ca conducerea acestui institut de către d-șoara Felicia Racoviță, să nu fie trecătoare, și aceasta nu va fi, sunt încredințat, din momentul în care d-sa va vedea, că peste tot locul nu se află de cât devotamentul, pe care singură-l practică.

D-voastră, d-șoară directoare, vă datorește guvernul o mare recunoștință. Fiți încredințată, că țara întreagă simte adânc sacrificiul ce faceți și că toți părinții vă bine-cuvintează din adâncul sufletului.

Sfârșesc prin această urare, care în Asil tot-d'a-una trebuie să răsună din toată inima și pătrunsă de toată iubirea :

Să trăiască Regele Carol, întemeietorul Regatului Român !

Să trăiască Regina Elisabeta, podoaba femeilor Române !

Cu ocazia solemnității pentru punerea petrei fundamentale a localului scoalei Ștefan Protopopescu din Slatina, ce a avut loc Duminecă la 17 Mai 1887, d-l Dimitrie Sturdza a ținut următorul discurs:

Domnilor,

Suntem adunați astăzi pentru a desăvârși un act important a așeza peatra fundamentală a unei școli.

Zic că acest act e important, fiind-că el privesce o mare instituțiune a Statului.

Patru sunt petrele unghiulare ale edificiului ori-carui Stat: Justiția și Religiunea, Armata și Școala.

Cele două d'ântëiu asigură viețuirea morală a oamenilor; cele două din urmă dau celor două d'ântëiu putința de a esista.

Justiția stabilește respectul ce dătoresce fie-care aproape-lui său, și prin aceasta respectul libertății și respectul ordinii.

Religiunea înalță spiritul omului din regiunile pământesci trecătoarea în cele cerești vecinice, și ne arată calea cea mai dreaptă și cea mai sigură pentru a intra, a fi, și a rămânea în relațiune cu Dumnezeu.

Armata dă unei țări conștiința de sine, apărând'o în contra inamicilor, asigurându-i pacea și suveranitatea.

Școala pregătește pe cetățenii viitori ca să aibă virtute și inimă, să păstreze ceea-ce părinții lor le-au dat ca moștenire. Școala formează și oțelesce caracterele spre idei și fapte bune și morale, înțelepte și luminate.

Nici un Stat nu poate esista fără aceste patru petre unghiulare.

Unde ele stau la locul lor, unde ele strelesc de departe, spre veselia amicilor și spre teama inamicilor, acolo Statul prosperează, progresează.

Ori și când însă vre-unele din aceste petre sunt știrbite, sau nu stau la locul lor, — edificiul întreg al Statului începe a slăbi, a șovăi, amenință ruină.

Dovadă despre aceasta stă istoria patriei noastre.

Am hălăduit în timpurile vechi ore de grele încercări, când eram atacați din toate părțile și stam singuri fără ajutor. Dar am scăpat apărându-ne țara cu paloș vitejesc și mulțumind lui Dumnezeu că am scăpat de periciune. De aceea, dupe fie-care victorie, clădiam o biserică.

Cu toate acestea am slăbit continuu, pentru că Justiția și Școala stau amëndouă în umbră, pentru că nesiguranța și ignoranța cresceau, de năpădiau peste România, ca buruenile într'un ogor, de alt-fel mănos.

Justiția și Școala — două din petrele unghiulare — știrbindu-se, începură și cele-l'alte două petre a se clătina și întreg edificiul Statului Român cu incetul se sgudui atât de tare, încât amenința ruină.

Un secol și jumătate am trecut prin o eră din cele mai periculoase, în care nu era o peatră care sta la locul ei cu-viincios.

Armata se desființează și cetățile se surpaseră de ênsuși domniile țării, cari erau păziți de lefegii străini. Cu armata dispărea pe fie-care zi mai mult conștiința națională, și o umilință târitoare o înlocuia.

Bisericile cele frumoase ajunseseră în ruine, și cele mai mă-rețe dintre dênsele stau pustii, arse și surpate de foc și de urgia timpurilor. Religiunea era apăsată, asuprită și împilată.

Justiția era dată pradă celor puternici ai zilei, sau celor cu avere, ear dreptatea era pusă la o parte și nu găsea adăpost în țara noastră.

Școala românească nici nu exista, căci puținile școli existente erau în limbă străină, ear poporul se cufunda din ce în ce mai mult în întuneric, încât credința în existența, — mai mult încă — în putința existenței patriei și a națiunii împilate, se perdea pe fie-care zi.

De la înălțime mare Românul audia „că România este mementită a fi în veci smerită“.

Eram aproape de a fi șterși ca Români, și de a nu mai exista de cât ca iloți, căci să nu uităm că — nu mai departe de cât înainte de șease zece ani — poporul de la țară era pus ca vita

la jug, ca să tragă zahereaoa oștirilor străine, când boii și caii periseră de greutatea poverilor și a muncii la care erau puși.

De-odată inceptu însă să bată un vânt recoritor, care îmbărbătă națiunea de se rădică din letargia morței, în care căduse.

Patru date marcate vor aminti aceste timpuri, în care cu repeđiciune am crescut: 1821,—1848,—1857,—1866.

În 1821 se isgoniră străini apăsători și țara reluă în mâinile sale destinele ei.

În 1848, isbucniră și la noi ideile mari ale civilizațiunei moderne.

În 1857, când Europa întrebă pe poporul român cum înțelege el a se constitui, pentru a intra în organizarea statelor culte, el spuse clar și neted dorințele sale cu putere și înțelepciune.

De la 1866 incoace România pâși cu siguranță la realizarea nu numai a tuturor dorințelor ce esprimase, ci a cerințelor absolut necesare pentru a constitui un stat plin de viață și de putere. De la 1866 incoace am isbutit a așeza independința complectă a Statului român, rădicându'l în stimă și respect prin proclamarea lui de Regat.

Indată ce această mișcare se indeplinesce, toate înaintează ca prin farmec, petrele unghiulare revin cu incetul la locul lor, fie-care din ele se așeađă tot mai puternic, fie-care la locul ei se întăresce, și astăzi acele petre strălucesc de departe.

Mari silințe a făcut națiunea pentru ca edificiul Statului român să scape de dărâmare, de periciune, și să se înalțe astăzi întinerit și plin de viață.

Precum dreptatea guvernează în fine țara, și se simte că ea esistă, făcând să renască în inimile tuturora incredere în virtutea sa proprie și a altora; asemenea și vechile biserici se reinalță mai splendide și mai împodobite de cât în timpurile în cari ele fură fondate.

Țara are astă-zi o armată, pe care știm că ne putem sprijini pentru a o apăra și a o asigura în contra inamicilor; ear școalele se ridică în toate părțile țarei, în sate ca și în orașe.

Mai ales in privința acestora poporul intreg simte o mare impaciență, și unde Statul nu ajunge cu puterile sale, vine cetățeanul cu averea sa și dă ajutor ne așteptat și folositor. Fie-care simte că viitorul Regatului Român depinde de școală.

Slatina in deosebi se poate mândri, căci cetățenii ei de mult s'au gândit la cugetarea poporului.

In vale se ridică Școala Ionascu. Aci, mai in deal, curând vom vedea ridicată Școala Protopopescu.

Aședând astăzi această peatră, să avem cu toții conștiința că ridicăm acest edificiu intr'un timp al renascerei, al reinvierei, al reinălțării noastre, și că această școală trebuie să fie un monument viu al acestui frumos timp.

Să sperăm cu toții că, acei cari au să fie conducătorii acestei școli vor avea tot-d'a-una intipărit in inima, in sufletul și voința lor, marea semnificare a acestei zile care imprimă acestei școli sigiliul ei.

Aședând această peatră pentru că ea să stea tare și neclintită, luminătoare și strălucitoare, să amintim mai întâi numele scump al Suveranilor noștri — Carol și Elisabeta — a căroră silinți și muncă sincere, devotate, credincioase, neincetate, necurmte, datorim că suntem astăzi un Stat respectat și nebântuit in mersul său.

A doua amintire o datorim bărbatului aceluia, care — mai mult de cât ori-care dintre noi — a ajutat in munca aceasta de regenerare și de reintărire, acelui bărbat..... căruia i se cuvine cinste și recunoștință. Fie-care din d-voastră are pe buze numele marelui cetățean Ioan Brătianu.

A treia amintire este pentru memoria generosului fondator al acestei școli, care trecând la viața eternă a cugetat la neamul său, la cultura poporului din care a eșit. Toți să pronunțăm astăzi și tot-d'a-una numele lui Ștefan Protopopescu cu respect și iubire, căci prin fapta sa a arătat increderea cea mare ce el a avut in viitorul patriei sale.

El și-a ridicat cel mai neperitor moment, căci din generațiune in generațiune, numele lui va fi pronunțat cu venerațiune și cu recunoștință de sute și mii de copilași, cari zilnic vor

trece peste pragul porței acestui locaș pentru a învăța, pentru a se cultiva.

Neperitor monument și-a ridicat Stefan Protopopescu, căci el a lucrat prin el la întărirea uneia din cele patru mari petre unghiulare ale edificiului Statului român.

Eu in deosebi sunt fericit că am fost chemat prin datoria mea a președa această solemnitate, căci am cunoscut pe acest bărbat, căci am conlucrat cu dînsul in timpuri grele, căci am putut și eu să admir spiritul său concis și ager, probitatea sa, liniștea lui sufletească și simțimintele sale patriotice, de cari a dat dovadă cu ultima lui răsufolare.

Fie-i memoria eternă și să servească de exemplu tuturor !

La banchetul ce a avut loc in aceeași zi d-l ministru Dimitrie Sturdza a ținut două toaste.

Cel întâiu sună :

Domnilor,

Vă mulțumesc pentru simțimintele binevoitoare ce mi arătați și pe care mă voi sili din toate puterile mele a le merite totdeauna, indeplinindu mi cu sfințenie datoriile serviciului insemnat ce mi este incredințat.

Dați mi voe cu aceasta ocasiune a vă vorbi de orașul d-voastră și de d-voastre ênșivê.

Slatina se presintă celui, care pentru prima oară intră in acest oraș, cu un aspect *sui generis*. Situat intre dealuri, orașul d-voastre stă ascuns și nu l veți de cât când ai intrat intr'ênsul. Dar atunci nu poate cineva să nu privească cu plăcere aspectul său frumos și vioiu. Un amfiteatru de case, de grădini și de vii se desfășură dinaintea ochilor noștri intr'un mod adevărat incântător și această privire plăcută se întăresce când te convingi, că orașul acest curățel nu conține in el de cât cetățeni curați.

Slatina e unul din cele mai mici orașe din țeara, și cu toate aceste el posedă un palat administrativ frumos, patru scoli primare, din care aceea, a careia peatra fundamentală s'a așe-

dat astăzi, va putea servi de model și aiurea în țeară, două biserici frumoase datorite și ele inimei bune a unor buni cetățeni și creștini de aici. În curând se va ridica și gimnasiul, și această creațiune a stăruințelor neobosite ale tuturilor d-voastre.

Aceste toate dovedesc, că un spirit de înfrățire vă unesc pe toți, un spirit al binelui public. Strinși uniți ați lucrat pentru a dota orașul d-voastră cu instituțiuni, de care ar putea a se mândri orașe mai mari, și astfel l-ați făcut plăcut și atrăgător. Strinși uniți în faptuirea binelui obștească, fiecare vă bucurați de ceea ce astăzi este a tuturorora.

Mai presus de toate însă să țineți la spiritul ce vă animează pe toți în privirea scoalei, căci insuflați de dănsul veți crește din copilașii d-voastră oameni sdraveni pentru familie și pentru națiune.

Beau în sănătatea cetățenilor din Slatina, pe cari Dumnezeu să vi ajute în silințele lor pentru prosperitatea județului și a orașului lor în simțimintele ce au pentru întărirea și mărirea patriei comune, a Regatului României.

Al doilea toast al d-lui ministru Sturdza glăsuiesc precum urmează :

Domnilor,

Urările d-lui director al scoalei de agricultură mă silesc ca să iau din nou cuvântul.

Voiu să vă întretin un moment despre scoală și despre învățători.

Mi s'a atribuit ca un merit, că 'mi pun toate silințele pentru a îmbunătăți scolile. Nu pot considera aceasta ca un merit, fiind-că, silindu-mă a îmbunătăți scoala, 'mi indeplinesc o datorie imperioasă a pozițiunii ce ocup. Inchipuiți-vă că nu 'mi-aș indeplini această datorie cu sfințenie. Oare un asemenea lucru ar putea fi astăzi tolerat în statul românesc? De sigur, că nu. Așa dar, dacă 'mi indeplinesc datoria mea cu toată conștiința și din toată inima, nu fac de cât ceea ce trebuie să fac.

Dar să vă spun de ce mă trage inima, ca să lucrez cu drag

la opera cea mare a reformei noastre scolare, căci de aceasta se vorbește astăzi peste tot locul și de aceasta se îngrijesc toți părinții, și de aceasta e vorbă serioasă și cumpănită ori unde se intrunesc trei Români, pentru a se sfătui despre interesele țării.

Mari sunt progresele realizate în scurt timp de statul român în toate ramurile activității naționale, și mari sunt rezultatele dobândite.

Dar mai dificil va fi a păstra ceea-ce am dobândit și a desvolta aceea-ce avem, pentru că trebuie să ne dăm mari silinți în două părți, în a îndeplini lacune în cultura noastră și a păși totodată înainte cu cultura generală a lumii.

Și care instituțiune are să facă cu putință această cerință absolută a existenței noastre viitoare, de nu școala, începând de la școlile primare și sfârșind cu universitățile?

În această lucrare nu e vorba să facem o școală *sui generis* și să ne inchipuim, că dacă noi vom fi moi și vom copleși ignoranța și reaua creștere, dându-le titlul de progres, totul va fi terminat, și că înșelându-ne pe noi înșine vom putea forța situațiunile, Tăria și bunătatea școlii va fi măsurată după măsura cu care ea este măsurată în țările înainte-mergătoare în cultura omenirii. Știința ca și școala au măsura lor absolută, și cine vrea să se ție de progres solid, trebuie să admită a fi măsurat cu densa.

Resultatele practice date de școală trebuie să fie la noi esactamente aceleași ca și în restul lumii culte, dacă voim ca statul român să nu dea înapoi.

Este o cauză bine-cuvântată pentru aceasta, pe care cu toții o cunoașteți, dar pe care e bine și folositor a o reaminti cât de des.

Suntem un popor mic, și un stat nou. State mari și popoare puternice ne inconjoară. Ce face semnicarea noastră în asemenea împrejurări dificile? Ce ne-au scăpat din atâtea greutăți, de peire chiar? Causa e, că suntem de viță apusană și civilisată, că ne tragem din un popor cu o civilizațiune puternică, care s'a răspândit de densul asupra lumii întregi. În această origine și civilizațiune stă puterea noastră, vita-

litatea noastră, considerațiunea cea mare și interesul cel viu ce insuflăm in lumea cultă pentru noi.

Pentru lumea cultă suntem ca un frate mai mic, uitat și urgisit o bucată de timp, dar pe care l'a îmbrățișat iar cu drag.

Ca să păstrăm această pozițiune, trebuie să ne dăm silință de a ajunge și de a ne menține la nivelul culturai occidentale. S'a zis că am pășit până acum in desvoltarea statului nostru cu salturi. Așa e! Cu salturi însă trebuie să dobândim prin școală aceia ce ne lipsesce încă, aceia ce din împrejurări am fost impeditați a dobândi. Necesitatea in această privire este absolută. Trebuie să isbutim a avea școli, care să fie intru toate egale cu scolile Occidentului, și aceasta nu in inchi-puirea unora, ci in realitate.

O insulă in mijlocul pōpoarelor de limbă slavonă, poporul român nu are altă semnificare, decât că el are puțința de a fi mai luminat. Pentru a fi însă mai luminat, trebuie să respândim lumina, și pentru a respândi lumina trebuie să avem școli sdravene, care să n'o scintească de nici o parte.

Numai ast-fel vom deveni in Orientul european un focar civilisator, un factor de cultură. Nime nu trebuie să ne intrecă din cei ce ne inconjoară și trebuie să'i intrecem pe toți. Noi trebuie să ținem in mâna noastră făclia, care va lumina in țările aceste pe toți, dacă vrem să rămănem vii.

Eată de ce școala are pentru noi o importanță neasemănat de mare. Eată totodată și causa, pentru care reforma școlară a devenit inevitabilă.

Scoalele noastre sufer de multe rele, de multe neajunsuri. Aceasta e natural și nu acuz pe nimeni. Dar aceste rele și neajunsuri, pe care cu toții le cunoașcem și le vedem, trebuie să dispară cu desăvârșire, pentru ca școala să poată prospera și pentru ca prin ea să putem realiza in națiune și in stat acele progrese, absolut necesare pentru a ne asigura viitorul.

Reforma nu consta încă numai in votarea de cătră corpu-rii legiuitoare și in promulgarea de cătră puterea esecutivă a unei legi. Am credință tare, că legea reformătoare a instrucțiunei publice se va vota, pentru că e cu neputință, că pe când toate au mers cu pași siguri și iuți inainte, tocmai in instruc-

țiune să stăm locului, adică să dăm inapoi. Dar aceasta nu este indeductibilă.

Legea votată și promulgată *nu trebuie să rămâie o literă moartă, ci trebuie să vieze*. Ca legea să vieze trebuie să fie aplicată cu sinceritate, cu energie cu conștiință, cu iubire. Și cine alții au să o aplice, decât membrii corpului didactic, conducătorii școlii. Fără de această conlucrare, ce ar putea face ministrul, chiar ajutat fiind de câțiva bărbați inzestrați cu toate cunoștințele, cu toată buna-voință.

Corpul didactic este dar cheea viitorului. De astăzi înainte de la el va depinde mersul în bine ori în rău a patriei. Mare răspundere, dar frumoasă răspundere!

Și de ce nu ar îmbrățișa el cu căldură această situațiune, ce împrejurările i-au creat-o? Oare corpul didactic prin însăși natura lucrurilor nu reprezintă el partea cea mai însemnată a țării culte și civilizate? Oare datoria lui nu este de a se menține în această pozițiune și de a se întări în ea? Oare el nu simte că aceasta nu se poate, fără ca el să fie totdeauna la nivelul culturii celei mai înalte? Oare pe această cale, nu trebuie ca nimic să îi fie necunoscut și în toate să știe lucrurile numai bine?

Căci dacă s'ar nega toate acestea, cu drept cuvânt s'ar întreba cineva, care e atunci nevoia ca să existe un corp didactic?

Așa dar corpul didactic trebuie să fie în capul reformei învățământului public. Și în ce consistă această reformă? Toți o simțim, toți o știm. A avea destule cunoștințe pentru a le putea comunica în mod cert și mai ușor școlărilor, a stărpi obiceiurile rele și pernicioase care fac de școala stă pe loc, a îmbrățișa cu căldură noile metode științifice și pedagogice, care mai întâi încep a se aplica de către profesori. Iarăși trebuie să facem ceea ce se practică de mult, foarte de mult, în toate țările culte și sub raportul științific și sub raportul pedagogic.

Și știți care va fi măsura, care va decide de am ajuns pe calea cea bună? Când nu vom mai trimite, precum facem acum, droaie de copii în străinătate ca să învețe, ci când îi vom trimite de la școala primară până la Universitate numai

in școalele noastre cu convingerea, cu certitudinea, că acolo vor devni tot atât de culți, tot atât de învățați ca și in școlile cele mai bune din străinătate. Vom fi ajunși la ținta dorită, când copiii noștri vor merge in străinătate numai ca oameni maturi, pentru a se perfecționa încă mai mult in contact cu restul lumii culte.

Beau dar in sênătatea corpului didactic din Slatina și din tot Regatul, ca el să fie astăzi mai mult decât ori și când la înălțimea cerințelor ce i să adresează de națiune, ca el să aibă acea înălțime de suflet care îl va îmbărbăta de a intra cu decisiune și entusiasm pe calea reformei, ce are să se facă ca ast-fel făptuind să fie a lui gloria, de a asigura o muncă mare, temeinică și puternică a multor generațiuni, care au trecut, o muncă pe care a Tot Puternicul Dumnezeu a bine-cuvântat'o din înălțimea cerului.

Cu ocasiunea inaugurării linie Golesci-Câmpu-Lung Iunie 1887 d-l D. Sturdza, ministru instrucțiunei publice și al cultelor, la banchetul ce s'a dat, a ținut următorul toast :

Domnilor,

Când ne am apropiat astăzi de Câmpu-Lung și am intrat in mărețul amfiteatru in care este situat acest oraș, inimile noastre au fost adânc mișcate de frumuseța naturei care 'l inconjoară din toate părțile și de monumentele ce se ridică aci și care îmbrățișază întreaga viață a patriei noastre.

Putine orașe ale Regatului au o pozițiune atât de incântătoare și de veselă ca Câmpu-Lungului, situat la poalele a doui din uriașii munților noștri — a Păpușei și a Iezerului — la picioarele frumoaselor muscele acoperite cu fânețe in florite și păduri intunecate : ochii se odihnesc cu plăcere și cu bucurie la priveliștea aceasta și ușor pricepem, cum Câmpu-Lungul a devenit ântăia Capitală a țarei.

Dar acest oraș nū ne oferă numai atât. Când intrăm intr'ensul simțim că cugetările se înalță și gândurile se întăresc.

Mai ântăi stă strajă inaintea oraşului lagărul roman dinaintea căruia cu toţii ne am descoperit cu respect. El stă acolo ca semn al puterii, cu care strămoşii noştri s'au aşezat în această ţară, ca semn vădit al voinţei cu care ei au ocupat acest teritoriu, ca semn neclintit că pentru tot-d'a-una barbaria a fost aci invinsă de legiunile Romei eterne.

Dacă păşim inainte, reminiscentele descălicătoarei a doua, se presintă dinaintea noastră şi ne inchinăm cu veneraţiune la vederea Bisericei lui Radu Negru.

Două-spre-zece secole despat monumentul lui Traian de monumentul intemeetorului principatului Ţărei Romănesci, două-spre-zece secole grele şi intunecate. Un potop mare de diferite neamuri s'au reversat în acest lung interval asupra coloniei romane, şi istoria ne vorbesce mai numai de aceste neamuri într'atâta, în cât mulţi au cređut că Românii incetase de a mai locui în ţara lor. În realitate şi cu cât cercetările istorice devălesc mai mult trecutul nostru, se dovedesce până la evidenţă că în timpurile cele grele Românii au stat la adăpost şi la umbră. Indată ce furtuna s'a alinat, ei apar viguroşi şi inimoşi precum erau sub marele imperat, care 'i a instalat aci, ca să fie sentinela neadormită a civilisaţiunei occidentale.

Numai ast-fel se esplică, cum Radu Negru, descălecând de peste munţi aci în Câmpu-Lung a luat imediat posesiune de întreaga ţară. Cât a durat potopul neamurilor barbare, Românii au fost despărţiţi şi se ţineau în locuri tari şi sigure sub diferiţi căpitani. Ast-fel nu s'au amestecat ei cu alte neamuri. Ast-fel acel potop nu 'i a inghiţit.

De aceea când cornul lui Radu Negru răsună în aceste văi ca să'i adune din nou, Românii din toate unghiurile Ţărei Romănesci răspunseră cu viociune, şi diferiţi căpitani, în capul lor cu puternicul Ban al Craiovai, alergară să inchine steagurile lor dinaintea primului Domn Român.

Aceasta e taina cea mare a descălicătoarei a doua, nepricepută de mulţi, dar care dovedesce tuturora, că adevărată e vechea zicetoare — *Românul nu pere.* — În aceste văi au răsunat d'ântăiu aceste cuvinte, şi ecoul lor a străbătut prin

toată țara, îmbărbătând poporul încă pentru secolii, căci zilele de încercare nu erau sfârșite.

Un al treilea monument se mai rădică însă în această vale, așezat între cetatea ostășească a Romanilor și cetatea creștinească a lui Radu Vodă. Acest monument este cetatea civilizațiunii, cetate, pe care o serbătorim astăzi chiar, pe locul în care am ridicat-o noi, cu mâinile noastre, noi urmașii coloniilor lui Traian și a poporului care ascultă de glasul lui Radu Negru.

Șease secolii ne despart de întemeietorul Principatului Țării Românești, și acești secolii nu au fost mai puțin dureroși pentru poporul românesc, de cât acei cari au urmat colonișării române.

Timperi de mare urgie au trecut peste noi în acești șase secolii. Am fost striviți și umiliți. Se părea că suntem destinați a deveni prada celor mai puternici. Lumea occidentală, din miezul căreia noi eșisem, ne uitase și pentru a doua oară ne socotea perduți pentru ea. De o dată însă ne-am ridicat arătând că nu am pierdut nimic din virtutea strămoșească, din vechea noastră vigoare.

Cum a dispărut apăsarea cea veche, Românii au dovedit că există, și au dovedit aceasta prin fapte.

Nenorocitele timpuri ale trecutului ne-au lăsat foarte inapoiți. Dar îndată ce am fost lăsați în pace și în liniște, îndată ce am fost iar noi stăpâni pe țara noastră, nu ne am desmințit origina și ne am pus pe munca și pe o muncă neobosită în toate ramurile activității omenești. Această cale ferată, care ne-a adus aci cu repeziunea fulgerului în crierii grandioșilor noștri munți, dovedește aceasta cu prisosință.

Căile ferate sunt cel mai puternic instrument al răspândirii civilizațiunii și al progresului. El face ca buna stare materială să crească cu o repeziune estra-ordinară: dar, pentru ca el să existe, se cer silinți încă mai mari intelectuale și morale ale poporului.

Aceasta este semnificarea cea mare a stabilirii căilor noastre ferate. Ele nu ne-au fost impuse de alții, ele nu au fost clădite de alții. Ajutați la început de Occident și pe acest

teren ca și pe acel al transformării noastre politice, am luat căile noastre ferate în mâinile noastre proprii, am clădit și am administrat liniile noastre de căi ferate cu o pricepere, cu o energie, a căreia onoare se resfrânge nu numai asupra viroșilor noștri ingineri, ci asupra țării întregi.

Scutul lui Dumnezeu veghează, deci, asupra acestui popor, care a fost totdeauna conștient de origina și de misiunea lui, și în Câmpulung stă semn întru aceasta și pentru cei mai nepricepuți: Lagărul roman de la porțile lui, semn al descălciătoarei lui Traian împăratul — Mănăstirea din oraș, semn al descălciătoarei lui Radu Negru — Gara căii ferate, semn neperităr al descălciătoarei marelui nostru Domn și Rege Carol I.

Știm cu toții că sunt încă și astăzi în țara noastră oameni cari ar dori să readucă umilințele trecutului, cari nu se pot bucura de progresele imense ale prezentului, și care nu pot pricepe munca ce trebuie să dezvoltăm pentru a asigura pozițiunea ce ocupă astăzi Statul Român. Miseriile trecutului nu pot dispărea cu desăvârșire de cât cu timpul. Nu e departe însă acea zi, în care oamenii cari nu visează de cât a ne întoarce în timpul anterieilor și al ișlicelor, vor fi în Regatul român tot atât de rari ca și aceste vestminte. Ca și ele, oameni trecutului din zi în zi vor deveni mai mult un anacronism în Regatul Român.

Acestea sunt cele două tabere: oamenii dinaintea de Plevna și oamenii după Plevna. Cei d'ântău, oameni dinaintea de Plevna, nu au priceput că soarele a răsărit și încălzește puternic această țară; ei nu se bucură nici de mărirea, nici de progresele țării; ei plâng numai un trecut deșădător și umilitor. Cei din urmă, oamenii după Plevna, au alergat la vocea puternică a unui mare Rege, ca să întemeze cu arma în mână independența țării și a națiunii, pierdută de secole, ca să pună țara și națiunea pe calea însemnată de popoarele occidentale, spre a merge înainte în civilizațiune și progres. Cei d'ântău au rămas o mână de oameni nepricepuți, cari și-au pierdut cărarea și umblă sbierând, ca cei cari au rătăcit din drumul cel drept. Cei din urmă lucrează și muncesc

neincetat, și pe fie care zi ce merge mai mult, pentru că patria să înainteze, să se rădice și să ajungă a participa și ea zilnic de tot progresul, ce fie-care oră produce în omenire.

Aceștia sunt întreg poporul românesc, cu măduva nestricată de corupțiunea timpurilor de umilință, cu inima și răunchii sănătoși. Acest popor a înțeles timpul cel nou, și se uită numai cu compătimire la confrății cei rătăciți, pășind înainte și tot înainte cu pași repezi și siguri și lăsând, după zisa Evangheliei ca morții să și îngroape morții lor.

Înainte și tot înainte!

Acesta este parola noastră a celor vii, căci precum astăzi căile ferate străbat toate unghiurile țării și e cu neputință a le distruge pentru a ne înturna la drumurile timpurilor trecute și a umbla cu carul cu boi, care adesea ne nămolea chiar la porțile Câmpulungului, asemenea lumina a pătruns și în casa celui sărac și nu e putere omenească, care să facă să se întoarne țara îndărăt la guvernele așa zise partiarcale, la umbra cărora se ocrotea de sus cu strășnicie și fără rușine nedreptatea, ignoranța și corupțiunea.

Astăzi nu mai stăm în întuneric și de aceea oamenii dinaintea Plevnei nu mai pot avea nici un creșmânt în țară. Vocea lor e prea slabă, ea nu poate domina șueratul locomotivei și vuetul ce produce un tren pe calea ferată.

Prin primirea călduroasă de astăzi, Câmpulungul a adeverit cele ce spuseiu. Să bem dar în prosperitatea Câmpulungului, care astăzi serbează a treia descălicătoare cu o viociune, care și ia naștere din înțelegerea prezentului și a viitorului.

Dăm aici discursul de închidere a sesiunii 1886, a consiliului general al instrucțiunii, ținut de d-l Sturdza la 25 Septemvre 1886.

Domnii mei,

Se închide sesiunea consiliului general al instrucțiunii publice, fără ca el să fi terminat lucrările sale.

Legea din 1864. care a instituit consiliul general, a limitat durata sesiunilor anuale, fără a vorbi de prelungire. Causa acestei măsuri este foarte naturală. Legiuitorul nu a vrut să sustragă prea mult timp sau un timp nedeterminat, de la îndatoriri, pe membrii corpului didactic, cari fac parte din consiliul general.

De aci rezultă însă, că una din datoriile de competență ale consiliului general este de a utiliza bine timpul de 25 de zile ce i este acordat pentru lucrările sale, împărțind bine materia în discuțiune, și evitând pierderi de timp prin o dezbateră profundă, dar tot odată scurtă și precisă a materiei. Nu cuvinte retorice, ci aprecieri tehnice se cer de la consiliul general.

Această măsură însă, era dictată încă de însăși compunerea consiliului general, căci materiile ce intră în deliberările sale se presupun nu numai a fi cunoscute de membrii săi, ci aceștia sunt tocmai bărbații, a căror ocupațiunea zilnică sunt cestiunile privitoare la instrucțiunea și la educațiunea poporului.

Aprecieri tehnice se cer de la bărbații tehnici, și acești bărbați nu trebuie să fie sustrași prea mult de la datoria lor principală.

Eată de ce durata acestui consiliu este limitată.

Nici odată în decursul existenței consiliului general, nu a fost o sesiune mai importantă ca cea actuală, când două cestiuni de prima ordine erau supuse aprecierii sale — o nouă lege de organizare a învățământului public — și organizarea noii școli normale de institutori.

Legea din 1864 a fost alcătuită cu pripire. Aceasta s'a zis în public de către chiar autorii ei. Afară de aceasta însă, pe atunci experiența lucrurilor în materia învățământului public nu era mare, a trebuit să se ție seama de situațiunea înapoiată în care țara se afla, și nici nu se pătrunsese bine, cari sunt mijloacele întrebunțate și în alte locuri pentru a asigura temeinic și neabătut de rele, mersul instrucțiunii și al educațiunii naționale. Ca dovadă voiu aminti numai în trea-

cât, că legea din 1864 nu vobresce despre instituțiunea școlilor normale.

Dar chiar de nu ar fi avut defectele aceste primordiale, cu desvoltarea și avântul ce națiunea a luat mai ales în ultimul deceniu, reforma legii devenea din zi în zi mai necesară. Și nu din anul acesta datează încercările de reformă.

Dacă reforma n'a isbutit până acum, cauza este că tărîmul nu era atât de pregătit, și că mulți credeau că relele de care este bântuit învățămîntul nostru, pot fi îndreptate cu paliative. Unii d. e. credeau că aflau remediul în înmulțirea școlilor, alții în școalele reale, alții în programe complicate și încărcate, alții în descărcarea programelor la minimul posibil.

Realitatea este, că răul este cu mult mai mare, și această realitate fiind vedută astăzi de toți, reforma nu se poate înlătura. Această reformă se impune.

Răul cel mare, care a crescut, din ce în ce mai mult își are sorgintea în lipsa de control aproape absolută, care a durat un timp atât de îndelungat, în cât obiceiuri rele, daunătoare instrucțiunii publice, s'au înrădăcinat ast-fel în corpul didactic, în cât menținerea lor se consideră ca o condiție *sine qua non* a unei situațiuni neatârinate a învățătorilor. Ca dovadă, voiu cita aci cestiunea absențelor nemotivate — adevărata cangrenă în școalele noastre — atât pentru partea didactică cât și pentru partea morală a școlii.

Cheea acestui reu este ênsuși consiliul general. Membrii acestui consiliu, care vin să controleze pe șeful lor, sunt acei funcționari ai Statului pe carii ministrul are căderea și datoria de a-i controla. Ministrul a fost și este sub suspiciunea consiliului general, că el nu poate conduce în mod rațional și în cunoștință de cauză trebile instrucțiunii publice și de câte ori e condus a lua măsuri pentru a înlătura neajunsuri, el e desemnat la vendetta profesorurilor, ca un inamic al lor și al învățămîntului.

Din această situațiune se nasce o stare de lucruri pe care am avut onoarea a o semnala de mai multe ori în cursul desbaterilor. Apărarea situațiunii creată prin legea din 1864 — aceea ce se numesce drepturile câștigate ale profesorilor —

se consideră ca lucrarea principală a consiliului, și din acest punct de vedere se privesc lucrările ce vin a fi debătute în această adunare.

Vă plângeți de programele cele rele? Dar cine a făcut aceste programe, de nu consiliul general, și fie-care își pune întrebarea: cum consiliul general în 20 de ani a existenței sale nu a isbutit să facă măcar un program bun pentru școlile primare?

Dinaintea proiectului de lege a învățământului, situațiunea consiliului general era de astă dată foarte clară și lămurită.

Care era calea cea mai practică de urmat pentru a isbuti la o dezbateră tactică și meritorie a însemnatei chestiuni ce era d'înaintea D-v. în dezbateră? A pune d'înaintea consiliului general proiectul de lege al guvernului, și lucrarea profesorilor din Iași, și a intra imediat cu sânge rece în *medias res*. Lucrul era cu atât mai ușor, cu cât membrii consiliului general nu se puteau plânge că le-a lipsit timpul de studiu, sau că proiectul de lege era o lucrare puțin studiată și cu ușurință meditată. Și în discuțiune trebuia să se depeze mai ales acele chestiuni cari prin natura lor cereau a fi luminate de bărbații competenți în materie.

Ce s'a întâmplat însă? Consiliul a avut de țel să restorneze cu totul lucrarea guvernului, și s'a preocupat mai mult de pozițiunea schimbată a învățătorilor, în proiectul de lege, de cât de chestiunile tehnice ale organizării învățământului.

Ca dovadă voi cita că în impetuositatea votărei, de două ori consiliul a isbutit să facă să cadă cu totul articole absolut necesare în lege, ori și cum ar fi ea concepută. Mai mult încă s'a suprimat rotațiunea de la școlile primare fără multă discuțiune, discutându-se însă două ore întregi cu multă căldură ca învățătorii să poată fi cărciumari și ca absențele nemotivate să poată și de aci înainte pune la adăpost sigur pe funcționarul din corpul didactic care 'și neglije datoriile sale!

Aceste sunt cauzele pentru care nici nu ați putut isbuti a termina discuțiunea legii, și ar fi inutil ca să prelungesc sesiunea chiar dacă legea o permitea, căci nu este vorba de a se citi și vota numai articolele legii, ci de a le discuta a le

lumina, a le inbunătăți, pentru ca instrucțiunea să reentre într'o albie regulată spre binele viitorului patriei noastre.

Votarea articolelor nici nu are vre-o semnificare, căci nu consiliul general are să decidă de lege, ci parlamentul. Consiliul general trebuia să aducă luminele sale, acolo unde membrii parlamentului aveau nevoie de a auzi pe bărbații științei.

Lucrările și discuțiunile d-voastre, vor fi depuse dinaintea parlamentului. Ceea-ce doresc însă ca ministru, ca cetățean, și ca Român este să ved instrucțiunea publică in Regatul României aședate pe baze atât de solide și de bine chibzuite, ca copiii noștri să nu mai aibă nevoie să meargă din frageda lor vîrstă in străinătate, depărtându-se de căminul părintesc, din cauză că convicțiunea generală a țării este, că școlile noastre sunt cu mult mai inferioare scolilor din alte țări.

In această speranță, in această siguranță, mă separ de d-voastră, și inchid sesiunea aceasta a consiliului general cu acea urare, ce tot-d'a-una trebuie să fie pe buzele și in inimele noastre !

Să trăiască România!

Să trăiască M. S. Regele!

Să trăiască M. S. Regina !

Cu ocazia inaugurării noului local al liceului din Bêrlad, ce avu loc Duminecă 27 Aprilie 1886, d-l ministru Sturdza, ținu cuvântarea ce urmează ;

Domnilor Profesori,

Fie-care local scolar, care din nou se ridică, trebuie să fie o cauză de mare bucurie pentru toți cetățenii, căci scoala este una din petrele unghiulare ale edificiului național al unui popor.

Precum popoarele nu pot trăi de cât in organismul Statului ; asemenea statele nu pot exista, de cât dacă poporul este animat de un viu simțiment național.

Acesta își are in adevăr primele și puternicile rădăcini in

familie. Prin familie eșim din cercul restrins al egoismului personal și intrăm în regiunea mai înaltă a unei vieți comune cu alții. Prin familie iubirea reciprocă, conlucrarea pacinică, spiritul de solidaritate formează și întemeează datorii, care devin centrul acțiunilor noastre.

Dacă însă simțimentul național își are rădăcinile sale cele mai vii în familie, ele cresc și devin tari numai în școală și prin școală.

Simțimentul național nu este un simțiment vag, o simplă expresiune a unei idei frumoase, din care ar putea decurge faloase persoane pentru acel, care e pătruns de densus. Simțimentul național are țeluri certe, care ne conduc la cugetări și la fapte, având de obiect întreaga comunitate, în care trăim, în care ne mișcăm, cugetări și fapte care stau în afară de interesele personalității noastre, în afară chiar de interesele familiei. Simțimentul național ne deschide un nou și mai larg cerc de acțiune, în care datoria are rolul principal. Simțimentul național duce directamente la sacrificarea completă a persoanei pentru o idee înaltă, susținută de inimile și credințele tuturilor acelora, cari aparțin unui singur popor, unui singur Stat. Acea idee este conlucrarea sinceră, conștientă și continuă pentru binele, întărirea și mărirea Statului.

Pentru ca acest simțiment să poată exista în toată țaria lui, el trebuie să fie nutrit, cultivat, clasificat, întărit în școală. Prin școală el trebuie să fie ridicat la dogma unei credinți generale a cetățenilor.

Dar care sunt mijloacele, ce școala posedă pentru îndeplinirea acestei misiuni? Când le vom examina mai de aproape, vom vedea, că aceste mijloace sunt tocmai acele, care formează însăși ființa școlii.

Înainte și mai presus de toate, simțimentul național cere ca simțimentul datoriei să fie adânc sădit în inimile și în cugetările copiilor noștri, pentru ca astfel îndeplinirea datoriei să devie un obicei constant al vieții noastre de toate zilele. Îndeplinirea datoriei nu este ea oare ânteia și ultima cerință, ce școala adresează tuturilor membrilor ei?

Din simțimentul datoriei decurge credința noastră în țară

și in viitorul ei. Această credință trebuie să devie atât de tare, să fie întărită atât de puternic, in cât să ne facă să fim și se rămân credincioși țării. Această credință către o sferă de acțiune mai înaltă, formează iarăși o parte însemnată din activitatea școlii.

Dacă cerem mai departe, ca simțimentul național să fie serios și constant, această cerință ne aduce iarăși in mijlocul școlii, care cu serioritate și constanță își esercită a ei misiune.

Cugetările noastre privitoare la țară și națiune trebuie însă să fie clare și adevărate, căci numai atunci convințiunile noastre despre present și viitor, decisiunile și faptele noastre vor fi puternice. Cunoștința adevărului și claritatea cugetării nu intră însă și ele in sfera esențială a școlii ?

Educațiunea și învățătura ce copiii noștri capătă in școală, conduc dar de la sine și in mod firesc la dezvoltarea unui simțiment național solid. Și numesc solid acel simțiment, care e convins, că națiunea merge un mers ascendent și sigur,—care prin priceperea faptelor glorioase ale trecutului, înțelege faptele glorioase ale presentului, și se bucură de amândouă,—care îmbrățișează cu căldură progresele realizate și are incredere, că nu putem sta și nu vom sta unde am ajuns, ci vom păși tot înainte,—care ajunge la acea înălțime, de la care cunoasce și știe, ce are să facă in fie-care împrejurare, și că e decis, să nu dea inapoi, ori-care ar fi sacrificiile ce i s'ar cere.

De aceia conducătorii școlii au o datorie mare și sfântă,—de a conduce școala cu priință, pentru ca ea să și ajungă toate scopurile ei, între care acela al dezvoltării și întăririi simțimentului național este unul din cele de căpetenie. Profesoratul e un mare apostolat și nici o activitate cetățânească nu e mai frumoasă, pentru că profesoratul are in mâinile sale viitorul unei țări.

E o zicătoare veche: „cum ți 'i așterne, așa te vei culca.“ Despre o națiune se poate zice: „cum e așternută școala, așa îi va fi viitorul.“ In școală și prin școală au a se desvolta toate virtuțile, care formează oameni de caracter, oameni care să conducă destinele unei țări. Destinele țării însă sunt depuse

in mâni bune numai atunci, când aceste mâni aparțin unor bărbați cu durere de țară și de națiune; ear durerea de țară, fără de un simțiment național puternic și profund, nu există.

Deschidem toți cu încredere tinerimei porțile acestui liceu cu credința, că el va fi un focar pentru a lumina țara cu lumina adevărului, un focar al simțimentului național celui mai sincer și mai pur.

Deschidem porțile acestui liceu, având dinaintea noastră ca model de o activitate constiințioasă și constientă pe Suvenerii noștri, a căroră cugetare zilnică e numai pentru țară, a căroră gând continuu e îndreptat spre îndeplinirea înaltei lor datorii, a căroră țel de viață e dar numai în făptuirea binelui.

Deschidem dar porțile acestui liceu cu strigătul care ne îmbărbătează pe toți la fapte bune și frumoase:

Trăiască România!

Trăiască Regele Carol și Regina Elisaveta!

In seara de 25 Septembrie 1887 d-l ministru al cultelor și instrucțiunii inchiđend sesiunea consiliului general al instrucțiunii publice pronunță următoarea cuvântare ¹⁾:

Domnii mei,

Când am închis în anul trecut sesiunea consiliului general, mi-am exprimat adânca mea măhnire, că lucrările D-voastră au fost lovite de sterilitate. Vă aduceți aminte, că legea instrucțiunii publice nu s'a discutat de cât pe jumătate, și că nu v'ați ocupat de loc cu programa scoalei normale de institutori.

Speram că anul acesta va fi mai mănos, mai ales că erea vorba de lucrări curat tehnice și că luasem hotărîrea de a ruga pe prea Sfințitul Părinte Episcop al Buzelui să mă înlocuească la presidiu, pentru a rădica din capul locului ori-ce

¹⁾ Veđi *Monitorul oficial* No. 140, din 27 Septembrie 1887.

pretext s'ar fi putut pune inainte despre o pretinsă presiune ministerială.

Doream ca să lucrați in liniște, ca nisce adevărați învățați și pedagogi, netulburați de alte gânduri și cugetări.

Programa scoalelor primare rurale și programa scoalei normale de institutori nu erau lucrări de o greutate estra-ordinară pentru atăția bărbați maturi, aparținând tutulor treptelor corpului didactice.

Erați vestiți de un an de zile despre necesitatea programei scoalei normale de institutori și ați fost incunoșcințați in termenul legal, că aveți a vă ocupa de programa scoalelor primare rurale.

Timpul de două-zeci și cinci de zile, bine intrebuintat, era de ajuns pentru ca să mi imănați lucrări bine cumpănite.

Eram indreptățit să aștept, că programele ce vor eși din mâinele d-voastră să fie adevărate călăuze, luminând bine și cu indestulare mersul acelor scoli, pe cari să reazimă intreg învățământul unei țări.

Așteptam mai ales, ca din trei-zeci și noă membri ai consiliului general al instrucțiunei publice, măcar o zecime, să intre in consiliu cu lucrări pregătite mai d'inainte, cu lucrări, cari să lumineze intreaga discuțiune indată și de la inceput, și cari să prepare rezultate imbucurătoare pentru scoale.

Din nenorocire nici in anul acesta nu ați fost pătrunși in destul de scopul, care a dat nascere consiliului general.

Chiar din ântăia ședință de deschidere, unii din d-voastră au uitat, că sunteți o adunare de bărbați tehnici cu o anume chemare, de a produce o certă lucrare, destinată a servi de dreptar scoalelor.

Vă aduceți aminte, că au fost unii, cari au cerut să vi se comunice mesagiul ministerial, nedumerindu-se încă, că nu sunteți membri ai Parlamentului, ci funcționari ai statului, chemați a săvârși anume lucrări.

In cursul sesiunei, in loc de a lăsa, ca toate ideile să se producă și ca lumină să se facă asupra cestiunilor, ce erau in desbatere, s'a pus, ca și in anul trecut, multă trudă și silință

nu de a convinge pe alți, ci de a le impune o voință ce nu era a lor. Aceasta a mers atât de departe, în căt, pentru a putea influența mai fără sfială votul de două treimi asupra celor două programe; membri consiliului permanent, delegați de ministru, cari, dupe art. 26 al legii instrucțiunii publice, *au dreptul de a asista la deliberările consiliului general și a lua cuvântul de câte ori vor judeca de trebuință*, au fost poștiți a eși din sala ședințelor în timpul deliberărilor secrete cari trebueau să asigure rezultatul, ce se urmărea cu atâta strășnicie.

Preocuparea majorisărei, care a fost și în anul trecut atât de prejudițiabilă mersului lucrărilor, le-a impeditat și în anul acesta. Aceasta este și cauza, care v'a făcut să uitați, că nici o ședință a consiliului general nu poate avea loc de căt în preșința delegațiunii din consiliul permanent, și că un vot dat în absența acesteia este un vot fără valoare; căci § 3 al articolului 20 al legii zice anume „că programele școlare trebue să fie aprobate de două treimi ale consiliului general“, și că însuși regulamentul d-voastre interior esplică cari a nume două treimi se cere, când zice în articolul 19 „că osebit de casul prevedut prin legea instrucțiunii la art. 20, § 3, majoritatea este constituită prin $\frac{1}{2}$ voturilor membrilor de fapt, plus unul“.

Ast-fel încheeați și această a două sesiune fără a'mi fi preșinat lucrările, ce v'am cerut, în conformitate cu legea, căci votul general asupra programelor nu s'a dat în ședință regulată, legală a consiliului general de către două treimi a membrilor cari 'l compun. Ast-fel s'au perdut și în anul acesta două zeci și cinci de zile, fără nici o ispravă, și aceasta zădărniceind prin lipsa d-voastre de la scoalele căroră aparțineți, mersul regulat al acelor scoale chiar la începutul anului școlar.

Cercetând programele ast-fel cum ele sunt preșinate, nu pot iarăși să nu observ că ele nu sunt acea lucrare, care se cerea de la înțelepciunea și de la cunoscințele d-voastre. Nu era vorba numai de o enumerare scurtă, ci de o prelucrare analitică, metodică și complectă a materiei școlare, pentru ca programele să devie călăuza învățetorilor.

Intr'o lucrare metodică se cere ca toate părțile ei să fie dezvoltate egalmente. Neegalitatea programei scoalei normale de institutori reese la prima ei citire, căci bate la ochi, că pentru pedagogie și religione s'a adoptat schița din programa ministerului, a căreia dezvoltare pe larg o asteptam tocmai de la consiliul general, pe când limba română și aritmetica se află fără de asemănare cu mult mai dezvoltate. Pe de altă parte nimeni nu 'și va explica, cum s'a putut șterge din acea programă istoria universală, lăsând ast-fel mersul poporului român nelegat de mersul omenirei, nearătând pozițiunea ce el a ocupat și ocupă in lume.

Ceea ce m'a mișcat, însă, mai mult este, cum comisiunea aleasă pentru a elabora acea programă a tratat religionea, desemnându'i un loc numai in anul întâiu și in anul al doilea al trieniului propus pentru scoala normală, și evitând a vorbi in programa despre catechismu, basa învățământului creștinesc in scoală; pe când in anul al doilea al acestui trieniu in morală s'a coprins și învățatura despre bancă și imosite. Nu m'ași fi gândit, că in consiliul general al instrucțiunei publice se pot întâmpla asemenea anomalii.

M'am mâhnit și mai adânc, când am vădut că in programa scoalei normale de institutori se așează două morale, una religioasă la religie și alta nenumită la pedagogie, și că in programa scoalelor primare rurale catechismul a fost scos dintre obiectele clasei IV prevădute in programa din 1877, comunicată consiliului general pentru a servi de basă a lucrării sale și aceasta fără ca membrii clerului, cari fac parte din acest consiliu, să lupte cu tărie, pentru a nu se călea art. 32 din lege, care prescrie că catechismul face parte din învățământul obligatoriu al scoalelor primare. De alt-fel această programă e tot un schelet de programă ca și cea din 1877.

Dar o știrbire tot atât de mare suferă in scoalele primare; și altă disciplină importantă, aceia a istoriei; căci copiii sătenilor sfărșeau istoria României cu Vodă Cuza. Fiii sătenilor să nu audă despre mărirea patriei lor de la 1866 incoace, să nu audă despre vitejia părinților lor la Grivița, Plevna, Rahova și Vidin, să fie lăsați in intuneric asupra faptelor, din

cari a izbucnit independența României și înălțarea ei la rangul de regat, fapte cari constituiesc domnia marelui nostru Rege Carol; domnie strălucită, ca nici o altă domnie a țării.

Când privesc cum trec anii, fără ca scoalele noastre să poseadă programe metodice bine întocmite; cum giur in giurul nostru țările care ne incongioară dau tinerimei lor o educațiune concentrată spre un singur țel acela al întăririi Statului; cum in scoalele noastre domnesce de ani de zile unica țintă, de a scădea cât mai mult nivelul învățăturilor, pentru a trece cât se poate mai ușor dintr'o clasă in alta; cum in scoală nu se lucrează puternic spre a întări tinerimea in iubirea și plăcerea de a munci, in respectul adevărului și al datoriei, in practicarea virtuților și in observarea unei vieți morale; cum corpul didactic, in loc să se lumineze tot mai mult, in loc să și părăsească metodele invecchite și cari nu mai corespund cu progresul științelor din timpurile noastre, se preocupa de inchipuinte privilegii: o mare jale mă coprinde de această țară.

Dea a Tot Puternicul Dumnezeu ca un gând mai bun să vă insuflă când vă veți mai intruni, pentru ca să vă fie milă de poporul românesc și de viitorul lui.

Inchid sesiunea actuală a consiliului general al instrucțiunei cu acea urare, care ne chiamă tot-d'a-una la datorie pentru țară:

Să trăiască Regele și Regina !

Să trăiască România !

Luni, 16 Noembre, fiind ziua S-tului apostol Mateiu, liceul Mateiu Basarab din Bucuresci a serbat numele patronului său.

La discursul ținut de d-l G. Dem. Teodorescu, d-l D. Sturdza, ministrul cultelor și al instrucțiunei publice, a răspuns prin următoarea cuvântare: ¹⁾

¹⁾ Veți *Monitorul oficial* de la 21 Noembrie 1887.

*Domnilor profesori,
Iubiți scolari,*

Scoala este o instituțiune făcută pentru școlari și care le aparține lor. Clădirea, mobilierul și colecțiunile formează invelitoarea ei materială; învățătorii sunt motorii ei sufletești. Impregiurul școlarilor se mișcă însă tot ce privește școala. Ear rezultatul școalei pentru școlari se resumă in vechiul adagiu — *non scholae sed vitae discimus*.

Așa e, nu pentru școală, ci pentru viață învățați!

Statul deschide școlarilor ușile școlilor și părinții îi trimit într'ensele, pentru ca din copii neștiutori și nepricepuți, să easă oameni cu cunoscinți și cu pricepere, vrednici de a invinge dificultățile vieței, vrednici de a nu se abate din calea virtuței.

Nu pentru școală, ci pentru viață învățați in școală! E de folos, ca acest adagiu să fie înțeles de toți in toată intregimea lui; căci el ar trebui să urmărească pe școlar din momentul in care el a pus piciorul pe pragul școalei, in tot timpul cât el se pregătește într'ensa pentru viață.

Dacă imbrățișăm școala in toată intinderea ei, de cum incepem ca copii mici a învăța a scri și a citi, până ce ne pregătim ca tineri a lucra in mod conștient și independent; totul in școală se reduce la trei lucruri—a ne însuși pe deplin aceea ce învățăm, a reproduce in noi învățătura primită prin propria noastră cugetare, și a poseda metoda cea mai bună pentru a rămâne continuu in adevăr.

Nu e destul să știm pe de rost materia de învățătură, trebuie tot-d'odată să ne și însușim pe deplin ori-ce învățăm!

Putem cunoasce literile, fără a ști citi și scri cum se cade; putem reține in mintea noastră multe cuvinte, fără a ști o limbă; putem inșira cifre unele după altele, fără a usa cu ușurință și metodic de dênsele in calcule; putem păstra in memorie nume cât de multe, de munți și riuri, de țari și de cetăți, fără a avea o inchipuire clară de pozițiunea și de importanța lor; putem numera multe date istorice, fără a ne pătrunde de evenimentele ce ele represintă; putem ști pe de

rost multe rugăciuni, fără a ne fi mueat inima la cerințele cele mari ce ni se adresează de prescripțiunile religiei; putem să ne umplem capul cu formulele științelor naturale, fără a înțelege cu claritate însemnătate și legătura între dênsele a lucrurilor și a lucrărilor naturei.

Numai atunci ne-am ênsușit pe deplin citirea și scrierea, când, pe lângă cunoșcința literilor, suntem pătrunși de valoarea fie-cărei din ele, și stăpânim ast-fel această valoare, în cât literile nu ne apar numai și numai ca niște semne singurate, ci în acea legătură, care formează dintr'ênsele cuvinte. Cine știe citi și scrie bine, pentru acela literile dispar și cuvintele reproduse apar, căci acela nu vede și nu pronunță numai o singură literă, una sau mai multe silabe, ci el vede și pronunță cuvintele întregi, coprinđend mai departe cu iuțeală și într'o clipeală toate cuvintele ce se înșiră în vorbire sau în scriere unele dupe altele pentru a exprima idei.

Tot același lucru se întâmplă cu limbele.

A cunoaște cuvintele unei limbi nu e indestulător, trebuie să ne ênsușim semnificarea lor, formele în care ele exprimă diferite situațiuni, pentru ca, înșirarea lor unele după altele, să ne dea sensul ce trebuie să aibă vorbirea. Învățăm mai ântăi limba maternă, pentru că prin usul ei zilnic, suntem deprinși cu dênsa: dar și pe ea trebuie să ne-o ênsușim în toate amênuntele ei, pentru a o întrebuița cu corectitudine.

Numai atunci posedăm pe deplin o altă limbă, când am pătruns'o bine și desăvêșit ca și limba maternă. Numai acela știe în adevêr latinesce, care poate citi pe Caesar ori pe Virgil, aproape cu aceeași ușurință cu care citește românesce pe Cronicari sau pe Alexandri. Același lucru e și cu limbele moderne.

Ori-cine 'și dă seama, că dacă nu avem în mintea noastră tot-d'auna vie, valoarea fie-căreia cifre, legămêntul dintre dênsele, formele sub care aceste legămênte se presintă, nu ne putem ênsuși matematicile. Cine e încă în situațiunea de a deschira o cifră în unitățile din care se compune, acela nu va face nici odată o adițiune bună. Cine nu 'și dă seama cu iuțeală de combinațiunile ce diferite cifre pot produce, acela nu poate

merge mai departe, nu 'și poate apropia calcule mai complicate, nu poate manipula cu logaritme sau deslega ecuațiuni.

Acel ce a învățat pe de rost multe numiri geografice și nu știe să le pue la locul lor, acela de exemplu care a auzit despre Alpi și Carpați, dar nu 'și-a făcut o idee clară și lămurită, ce pozițiune ocupă acești munți, cum ei sunt așezați și ce importanță au pentru țările în care se ridică, sau care știe de Neapoli și de San-Petersburg, dar așează pe cea întâi cetate pe Marea Adriatică și pe cea din urmă la Marea Albă; acela numai geografia nu 'și-a însușit'o.

Același lucru se întâmplă și cu cele-alte materii ale învățământului. Numai acela are cunoștinți istorice care 'și poate da seama de însemnătatea evenimentelor și de rezultatele ce ele au produs. Nu știe acela ceva, care numai înșiră datele unele după altele, trecând semnificarea unora asupra altora.

Nu 'i-a servit scolarului la nimica învățătura religiei pe de rost, când el nu are înțelegerea și simțirea preceptelor religiei; și natura va fi tot o carte închisă pentru acela care posedă numai oare-care formule, fără a pricepe aplicarea lor la cutare sau la cutare cas.

E deci necesar să înțelegem bine și să pricepem perfect materia ce noi voim să ne însușim, și de aceea e de nevoie să fim în școală atenți la tot ce învățăm. Numai atunci, când am ajuns prin atențiune a pricepe și a înțelege o materie, numai atunci ne-o putem apropia cu desăvârșire, și numai când ne-am apropiat'o pe deplin, putem cugeta despre dânsa, putem reproduce în mod independent aceea ce știm. Ast-fel întâiul pas în viață este cugetarea. Acel ce cugetă însă, cugetă drept numai atunci, când el 'și-a însușit un șir de cunoștinți pe deplin și metodic, căci el procede în cugetarea sa de la date certe, și urmează dezvoltarea cugetării pe căile cele mai logice, adică cele mai scurte și cele mai adevărate.

Cine posedă însă certe cunoștinți bine mistuite în mintea sa, cine le poate reproduce în cugetarea sa în mod sigur și perfect, acela are cheea vieții, acela poate zice — am învățat în școală pentru a trăi în lume înțelepțesce și virtuos, făptuind pentru fericirea mea și a semenilor mei.

Dară pentru ca să ajungem la această perfecțiune, este de neapărată nevoie ca scolarii să 'și dea în școală toate silințele pentru a învăța cât mai bine. Tendința școlarilor trebuie să fie tot-deauna la mai bine, nici odată la mai rău, și tot atât de puțin la mediocritate, care este leagănul leneviei, mama tuturor viciilor. Școlarul nici odată nu trebuie să își inchipuească că 'și-a dat maximum de puteri ce are pentru a 'și însuși o materie, sau că are deplina ei cunoștință; căci lumea întreagă de mii și mii de ani de când există, nu a cugetat un singur moment că a ajuns culmea. Culmea pentru individ, ca și pentru umanitate, este tot mai sus de cât punctul cel mai sus, care cu muncă și osteneală a fost atins, și care mai de jos se părea a fi în adevăr culmea.

Plugarul care nu 'și dă osteneală să 'și are și să 'și lucreze pământul cât mai bine, acela capătă o recoltă rea, căci nu lenea produce recolta bună. Să luăm aci acest exemplu, care e continuu în vederea noastră a tuturor și să ne dăm seamă că ast-fel cere practica vieții de toate zilele. Dar obiceiul acestei practicări îl învățăm prin școală, și acest obicei este a munci în toate cu sudoarea frunței noastre.

Școlarul trebuie deci să învețe, nu pentru a căpăta note in-
doioase, care nu dovedesc alta de cât că el nu are cunoștinți certe, pe deplin apropiate, cunoștinți pe cari elele poate, reproduce prin propria'i cugetare în mod original, ci pentru a poseda cu desăvârșire aceea ce el trebuie să știe, pentru a putea întrebuința cu siguranță cunoștințele sale în relațiunile cu lumea esterioră.

Așa dar, școlarii nu au a se teme de notele cele mai bune ci ei trebuie să fugă de notele cele slabe, fiind că acestea nu sunt o probă de o învățatură vie, ci de o învățatură muribundă sau moartă. Un școlar bun trebuie tot-deauna să se silească a se sui tot mai sus în notele cele bune, ear asemenea silinți tot spre mai bine, conduc tot mai sus, căci ele ageresc mintea, întăresc dreapta cugetare, dau obiceiul celerității și istețimei obiceiul de a afla cu ușurință calea cea mai dreaptă și mai bună. Să nu uite nici un școlar, că este o gimnastică a cugetării și a spiritului, precum e una a trupului, și că eserciții

corporale regulate și bine întocmite au întărit adesea trupurile cele mai slabe și mai neputincioase. Cine nu 'și eșercitează facultățile intelectuale, acela firesce trebuie să dea inapoi, dar eu cred că nu pentru acest sfârșit merge un școlar la școală.

E util a arăta în mod grafic ceea ce părinții și învățătorii sunt în drept să ceară de la școlari, pentru că guvernul are de datorie a îmboldi spre bine, a împinge spre cea mai mare perfecțiune. Gradarea cunoștințelor școlare se face după note și ea se prezintă mai bine prin o figură ¹⁾ reprezentată prin două linii, una pusă sub alta și împărțită una în cinci și alta în zece părți. Linia care desparte răul de bine trece prin mijloc, la cea întâia la $2\frac{1}{2}$ și la cea de a doua la 5. Sub 1-a liniei în cinci părți, adică sub *foarte rău* pică notele 1 și 2-a liniei în zece părți. Sub 2-a liniei în cinci părți, adică sub *rău*, pică notele 3 și 4-a liniei în zece părți. Sub 3-a liniei în cinci părți adică sub *mediocru*, pică notele 5 și 6-a liniei în zece părți, nota 5 cu tendință spre rău și nota 6 cu tendință spre bine. Sub 4-a liniei în cinci părți, adică sub *bine*, pică notele 7 și 8 a liniei în zece părți. Sub 5-a liniei în cinci părți, adică sub *foarte bine*, pică notele 9 și 10-a liniei în zece părți.

Ce suntem în drept a cere de la școlari? De sigur nimeni nu va zice dovezi spre rău, ci cu tot dinadinsul dovezi spre bine.

De aci reese clar și nedubios că toate notele cari cad spre rău nu pot fi dovezi de silințe ale școlarului, dovezi că el 'și-a apropiat materia pe care a învățat-o, că el poate cugeta asupra ei, că o poate prelucra singur în mintea sa.

Așa dar notele de la 5 în jos, adică 1, 2, 3, 4 și 5 nu pot să

1) Spre rău					Spre bine				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
foarte rău		rău		mediocru		bine		foarte bine	
1		2		3		4		5	
Spre rău					Spre bine				

fie alt-fel tacsate de cât ca note rele și numai de la 6 in sus poate fi vorba cu care notă se pot promova scolarii. De la nota 6 înainte numai se poate nasce intrebarea cu care notă să se promoveze, cu 6, 7, 8, 9 sau 10, căci 6 represintă încă mediocru. Fără indoeală că într'o stare regulată și prosperă a școalei ultima limită a notelor de trecere este nota 6, căci este un non sens ca scoala să lucreze pentru a produce o învățatură proastă și rea

Am găsit cu cale, ca la această serbare să fac atenți pe profesori și pe scolari la ceea ce părinții și Statul sunt in drept a cere de la cei d'ântei și de la cei de al doilea. Această cerere se reduce la puțin: — silinți spre bine, nu spre rău, — gimnastică întăritoare nu slăbitoare a spiritului și a cugetării.

Să nu se zică că sunt scolari pe cari facultățile lor mintale îi impedică de a se sili spre bine, și că profesorii trebuie să ție seamă de aceștia. Dumnezeu a dat tot-d'a-una destulă minte fie-cărui om, pentru ca prin intrebuițare să o perfecționeze. Și să nu uităm că mare nedreptate se face scolariilor, când se pune la toți măsura tēmpirei, care este numai o escepțiune.

Ce s'ar zice când Statul ar premia pe plugarii cei răi, pe fabricanții cei mai proști, pe lucrătorii cei mai leneși?

Un scolar, care se uită cu spaimă spre notele cari conduc la bine, acel scolar e un scolar rău, care nu lucrează și care servește de exemplu rău școalei întregi. Un profesor care impinge pe scolari spre notele cele rele și îi învață să nu mai ajungă la cele bune, este un adevărat monstru, căci el lucrează la tēmpirea poporului, pe când el e pus și instalat pentru a lăgeri la muncă, la câștigare de cunoșcințe și la prelucrarea, acestor cunoșcințe câștigate.

Pentru ca adagiul — non scholae sed vitae discimus, să devină o realitate și la noi — trebuie ca profesorii să și dea toate silințele, ca materia ce o predau să fie bine înțeleasă, bine pricepută de scolari, ast-fel ênsușită de dēnșii in cât să poată cugeta cu siguranță asupra ei, reproducēnd'o prin propria lor inițiativă și cugetare. Trebuie ca scolarii să și incordeze toate puterile ca să se șteargă din școalele romănesci rușinea de astăzi, că notele rele să intre in calculele de pro

moțiune. Nu generațiuni șubrede, cu trupul și cu sufletul, vor putea susține ceea ce s'a realizat prin silințele uriașe ale generațiunilor ce ne-au preces și prin înțelepciunea și vitejia marelui nostru Rege: ci bărbați oțeliți în școală și prin școală, a fi deștepți la priceperea binelui, hotărâți la combaterea răului, meșteri și viteji în ale războiului, cumiști și muncitori în ale păcei, tot-d'a-una puind mai pre sus de toate, datoria către patrie și către Rege!

Joi, 19 Noembre, seminarul „Nifon mitropolitul“ a serbat a 15-a aniversare a fundațiunii sale. Cu această ocazie, față fiind I. P. S. S. Părintele Mitropolit Primat al României, d-l ministru al instrucțiunii publice a rostit următorul discurs: ¹⁾

Inalt Prea Sfințite Părinte,

În seminarii, unde se cresc conducătorii sufletesci ai popoului și din cauza aceasta în seminarii, mai mult de cât în alte școli, trei simțiminte trebuie mai ales dezvoltate, *simțimântul datoriei, simțimântul religios și simțimântul iubirii de patrie.*

Înainte de drepturi, omul are datorii, căci cu aceste din urmă el se naște.

Nu primează oare datoriile noastre către Dumnezeu întreaga noastră ființă? Și nu este oare toată viața noastră întemeiată chiar pe aceste datorii? Nu dau aceste datorii impulsunea cea bună la acțiunile omului? Și conștiința despre tot ce datorim Făcătorului și Țiitorului a toate, nu este ca sorginea nesecată a tuturilor virtuților? Mai departe: Nu decurg oare din datoriile noastre către Dumnezeu într'un mod logic și natural toate cele-alte datorii: datoriile către noi înși-ne și către cei-alți oameni, către părinți și dintre soți, către învățători și făcătorii-de-bine, și în fine toate cele-alte datorii, care se

¹⁾ Veți *Monitorul Oficial* din 28 Noembrie 1887.

nasc din diferitele situațiuni ale vieței și din diferitele pozițiuni sociale in cari ne aflăm ? Un edificiu intreg de datorii se ridică dinaintea omului, cu atât mai inalt și mai impunător, cu cât inaintăm in viață sau ocupăm o pozițiune mai in vederea tutului. Și când cumpănim bine toate aceste datorii, ori-care om conștiințios ajunge la conclusiunea că *ele* sunt cari pentru fie-care dintre noi are pasul întâiu in viață, că numai *ele* sunt care ne pregătesc pentru viața viitoare. Și oare nu se mai dovedesce in mod neindoios, că datorii noastre stau in capul ori-cărei mișcări omenesci, și că drepturile din datorii izvorăsc, chiar din faptul că datorii către Dumnezeu stau fără echivalență de drepturi ?

In ce scoală însă acest simțimânt al datoriiilor noastre este a se cultiva și a se intemeea mai tare in inimile elevilor, de cât in acea scoală in care se face educațiunea celor cari sunt chemați a aduce tutuloara aminte mai întâiu și inainte de toate datoriiile ce avem către Dumnezeu, datorii cari trebuie să ne încăldească și să ne imboldească spre bine in tot cursul traiului nostru pământesc ?

Ast-fel de simțimântul datoriei se leagă simțimântul religios, in care se exprimă legătura dintre noi, făptura și Dumnezeu, Creatorul. Acest simțimânt desparte pe om și 'l pune mai sus de toate cele-alte ființi pământesci, cari au oare-și care asemănare cu dânsul, căci acest simțimânt 'l răpescce din sfera materială și 'l inaltă in sferele ideale și supranaturale. Acest simțimânt ne aduce tot-d'a-una aminte că peste om a trecut o suflare dumnezească, care trebuie necontenit să' l ție deștept și treaz ca să se facă și să rămână vrednic de dânsa. Acest simțimânt păstrează in inima omului convingerea că pe când toate aci pe pământ sunt trecătoare, suflarea dumnezească, care 'l-a făcut ceea-ce este, are o durată eternă și este nemuritoare.

Unde însă trebuie intemeeat mai tare, acest simțimânt de cât in seminarii, in institutele inființate mai ales și in special pentru a cultiva simțimântul religios și pentru a forma barbați insuflați atât de puternic de acest simțimânt, in cât să' l propage și să' l întărească și in alții ?

Cine cugetă mai profund asupra simțimentului religios se convinge ușor, că el este sorgintea abnegațiunei omenesci, că el este sorgintea din care ese izvorul cel mai nesecat al curățeniei inimei noastre, izvorul care nu lasă să crească și să se desvolte într'ensul și in jurul lui burueana egoismului.

Prin simțimentul religios sunt unite in om abnegațiunea și datoria, pentru a'l face mai perfect, pentru a'l aduce mai aproape de idealul dumnezeesc, pentru a'l conduce să făptuească nu dupe instincte, nu dupe plăceri și pentru plăceri, ci pentru un scop inalt, care tot-d'a-una, se înalță mai sus și 'l răpește in sfârșit in sferile cele ceresci.

De acest șir de idei se leagă strins cultivarea celui al treilea simțiment, care in cele pământesci, represintă cea mai inaltă expresiune a lucrurilor și faptelor, simțimentul iubirei de patrie.

Acest simțiment e mai presus de cele pământesci, și ne apropie de cele ceresci, pentru că el ne conduce a face abstracțiune de ființa noastră personală, pentru că el ne face să lucrăm și adese ori să ne sacrificăm, nu pentru părinți, soț, rude sau amici, ci pentru țara cărei aparținem cu toții, spre a manține aceștia ființa ei spre scopuri nu ale noastre personale, individuale și trecătoare, ci spre scopuri ideale de o durată putem zice eternă.

Când se citează astăzi dupe sute de secole numele lui Muciu Scaevola, sau a lui Horațiu Cocle, fără a fi Roman, și fără a aparține statului roman, de demult stins, inima noastră se înțăresce.

Patriotismul este deci un simțiment care trebuie tot atât de bine cultivat, ca și cele-lalte două simțimente, de care el este strins legat.

Iubirea de țară trebuie intemeată, desvoltată și întărită in seminarii, pentru că preoții cari es din aceste scoli, au să conducă sufletele credincioșilor creștini, cari formează acest Stat românesc.

Ei trebuie să fie cei d'ântei dintre cetățenii regatului cari să arate și să dovedească fie-căruia, că inlăuntru acestui Stat și numai într'ensul și printr'ensul este pe pământ viață și feri-

cire pentru ei. Ei trebuie să fie cei d'ântei a susține prin biserica noastră națională ideea și convingerea datoriiilor către patrie și a iubirii de țară, căci această țară este care ne hrănesce pe toți și care infige d'inaintea ochilor noștri idealul, care ne unesce pe toți spre fapte bune și plăcute lui Dumnezeu.

Și astăzi, in timpurile in care trăim, lucrul e ușor, căci scoala n'are de cât să și ridice ochii spre drapelul din vârful edificiului național, ținut de o mână vînjoasă a unui Rege, in care simțimântul datoriei, simțimântul religios și simțimântul iubirii de patrie strălucesc pentru noi toți, nu prin fapte singurate, ci prin lanțul care unesce cugetările și faptele fiecării zile cu cele ale celei-lalte.

Avem fericirea de a avea in Rege și Regină esemple demne de imitat in toate ale vieței, pentru fie-care cetățean. Să ne formeze această imprejurare convincțiunea, că mâna lui Dumnezeu este peste acest Regat, și că ceia-ce El, A-Totputernicul a sădit, nici o putere omenească nu poate distruge.

Să serbăm dar această zi, precum serbăm toate zilele noastre de sərbătoare, strigând :

Să trăiască România !

Să trăiască iubiții noștri Suverani Carol și Elisaveta !

Să serbăm in special această zi de serbare a seminariului Nifon strigând :

Să trăiască biserica ortodocsă română, intăritoarea Statului român !

BIBLIOTECA
CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ "CAROL I"
BUCUREȘTI

SECTIA PEDAGOGICĂ
VERIFICAT 2014